

~~708-ur~~
→ 039-37

Plan van Aanpak

ROM-IJmeer

P039-37

Plan van Aanpak

ROM-IJmeer

april 1996

Inhoud

	Samenvatting	5
1	Het ROM-beleid	7
1.1	Aanleiding ROM-project IJmeer	
1.2	Kenmerken van het ROM-beleid	
1.3	De aanpak van het ROM-project IJmeer	
1.4	Het vervolg	
1.5	Opzet	
2	Uitgangssituatie ROM-IJmeer	15
2.1	Beschrijving van het plangebied	
2.1.1	Ligging en begrenzing	
2.1.2	Ruimtelijke opbouw en positie van het IJmeer in ruimer verband	
2.1.3	De abiotische kenmerken	
2.1.4	Het biotische systeem	
2.2	Inventarisatie en analyse van beleid	
2.2.1	Inleiding	
2.2.2	Verstedelijking	
2.2.3	Natuur, landschap en recreatie	
2.2.4	Milieubeleid	
2.2.5	Regionale afvalclaims en delfstofwinning	
2.3	Probleem en doel ROM-IJmeer	
2.3.1	Nadere probleemomschrijving	
2.3.2	Uitwerking doelstelling	
2.3.3	Uitgangspunten voor hoofdstuk 3	
3	Het plan	33
3.1	Inleiding	
3.2	Streefbeelden voor het IJmeer	
3.2.1	Het ruimtelijk streefbeeld	
3.2.2	Het natuur- en milieustreefbeeld	
3.3	Voorwaardenscheppende milieumaatregelen	
3.3.1	Verbetering van de waterkwaliteit	
3.3.2	Verbetering bodemkwaliteit	
3.3.3	Verbetering van de luchtkwaliteit	
3.4	Natuur	
3.4.1	Natuurontwikkeling	
3.4.2	Bescherming en reglementering	
3.5	Recreatie	
3.5.1	Land- en oeverrecreatie	
3.5.2	Watersport	
3.5.3	Relatie watersport	
3.6	IJburg	
3.6.1	Algemeen	
3.6.2	Ruimtelijke kwaliteit	
3.6.3	Compensatie en beperking van verlies aan natuur	
3.6.4	Milieukwaliteit	
3.6.5	Infrastructuur	
3.6.6	Fasering/Lange termijn	
3.7	Infrastructuur	
3.7.1	Railontsluiting	
3.7.2	Wegontsluiting IJburg	
3.7.3	Langzaam verkeer	

3.7.4	Scheepvaart	
3.8	Afvalclaims en delfstofwinning	
3.8.1	Baggerspeciedepot	
3.8.2	Vuilstort	
3.8.3	Koelwater	
3.8.4	Delfstofwinning	
3.9	Monitoring	
3.10	Doorkijk na 2005	
3.11	Samenhang van de maatregelen	
3.12	Relatie Plan van Aanpak - andere plannen	
4	Projecten	61
4.1	Opzet van het hoofdstuk	
4.2	Beschrijving van de uitvoeringsprojecten	
5	Financiën	75
5.1	Overzicht totale inspanningen	
5.2	Organisatiekosten Plan van Aanpak	
5.3	Financieel aandeel per partij	
6	Uitvoering Plan van Aanpak	79
6.1	Inleiding	
6.2	Taken tijdens de uitvoering van het Plan van Aanpak	
6.3	De organisatiestructuur	
	Literatuurlijst	83
	Bijlagen	85
1	Verklarende woordenlijst en afkortingen	
2	Lijst van deelnemers	

Samenvatting

Inleiding

In de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening is het ROM-beleid geïntroduceerd: gebiedsgericht integraal ruimtelijk en milieu-beleid. In dit kader is het IJmeer aangewezen als ROM-gebied. Het doel is een betere afstemming tussen de ruimtelijke ontwikkelingen en de daarvoor gewenste ruimtelijke en milieu-kwaliteit. De integrale benadering moet leiden tot betere en snellere oplossingen voor bestaande problemen en tot een inhoudelijke visie op het betrokken gebied, die een garantie biedt voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling.

Bij de aanpak van de ROM-projecten staan drie kenmerken voorop:

- de integrale probleemgerichte benadering;
- de directe betrokkenheid van alle relevante partijen;
- de uitvoeringsgerichtheid.

Organisatie en procedure

Organisatie

Deelnemers aan het ROM-project IJmeer zijn de provincies Noord-Holland en Flevoland, de gemeenten Amsterdam, Almere en Waterland, de ministeries VROM, V&W en LNV, het Gewest Gooi en Vechtstreek, de Vereniging van Noordhollandse Waterschappen en het Regionaal Orgaan Amsterdam. Voor het ontwikkelen van het Plan van Aanpak is door de participanten een projectorganisatie in het leven geroepen bestaande uit een stuurgroep en projectgroep. De stuurgroep is verantwoordelijk voor beslissingen over inhoud en voortgang van het project, waarbij de ambtelijke voorbereiding plaatsvindt in de projectgroep. De provincie Noord-Holland is trekker van het project.

Procedure

Het project is van start gegaan met het opstellen van de Startnotitie ROM-IJmeer. Deze is in april 1992 door de stuurgroep vastgesteld. Besloten is toen om, als eerste stap, een visie op te stellen voor de ontwikkelingen in het gebied. Dit heeft in december 1993 geresulteerd in de Voorlopige Visie ROM-IJmeer. Na uitvoerige consultatie van diverse organisaties en burgers is deze in juni 1994 als de Gemeenschappelijke Visie ROM-IJmeer vastgesteld. De Gemeenschappelijke Visie heeft de basis gevormd voor dit Plan van Aanpak dat bestaat uit concrete projecten, de daarbij behorende financiën en de organisatie van de

uitvoering. Bij het Plan van Aanpak, dat tot het jaar 2005 loopt, hoort een bestuursovereenkomst waarin de betrokken overheden hun inspanningsverplichtingen voor de uitvoering en financiering van het plan vastleggen.

Het Plan van Aanpak vormt daarmee het startpunt voor de volgende fase van het ROM-proces: de uitvoering. Om de uitvoering te kunnen starten worden de gemaakte afspraken zoveel mogelijk vastgelegd in de bestaande formele plannakaders, zoals de streekplannen.

Plan van Aanpak

De problematiek

In het kader van de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening is het IJmeer aangewezen als ROM-gebied. De van oorsprong hoge ruimtelijke en milieukwaliteit van het gebied dreigt door voorgenomen of reeds in gang gezette ontwikkelingen verder te worden aangetast. Voor het gebied bestaan veel plannen die doorgaans geïnitieerd zijn door verschillende overheden, die voor de uitvoering van deze plannen sterk van elkaar afhankelijk zijn. Een integrale aanpak, gebaseerd op een breed gedragen visie, is noodzakelijk om op een juiste wijze met de veranderende kwaliteiten van het gebied om te gaan en om de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te realiseren.

Het streefbeeld

Het Plan van Aanpak beoogt voor de situatie in 2005 de navolgende streefbeelden.

Het ruimtelijk streefbeeld is gericht op het optimaliseren van de ruimtelijke kwaliteit, die door de voorgenomen stedelijke ontwikkelingen verandert. Dit vindt plaats door een zorgvuldige inpassing van diverse stedelijke functies, het streven naar een hoge kwaliteit van die functies, versterking van de bestaande ruimtelijke kwaliteiten (landschap, natuur, recreatie) en het toevoegen van nieuwe (stedelijke) kwaliteiten.

Het natuurstreefbeeld is gericht op het versterken van de watergebonden natuur. Het IJmeer wordt beschouwd als een groot open en voedselrijk laaglandmeer. Het waterbeheer kent een onnatuurlijke peildynamiek en het gebied heeft, mede vanwege z'n voedselrijkdom en ligging, een belangrijke functie voor doortrekkende watervogels. Het vormt een schakel in het systeem van doorgaande grote wateren, dat zowel nationaal (Blauwe Pijl) als internationaal van belang is. Op regionaal niveau vormt het IJmeer een natuurlijke buffer tussen stedelijke en (droge) landelijke gebieden. In het milieustreefbeeld gaat het met name om het scheppen van goede basiscondities en het realiseren van het ecologisch streefbeeld. In de ontwikkeling van

de relatief goede waterkwaliteit zijn voor het IJmeer, als onderdeel van een groter systeem, geen spectaculaire 'kwaliteitssprongen' te verwachten. De nadruk ligt op handhaving van de voorwaarden die nodig zijn voor de goede waterkwaliteit (uitwisseling, turbulentie) en op plaatselijke verbetering van de waterkwaliteit door het creëren van gunstige voorwaarden voor waterplanten waarmee de opname van fosfaten verschuift van algen naar waterplanten.

Op basis van gebiedskarakteristieken kunnen de potenties van deelgebieden worden vastgelegd. Dat vormt de basis voor een zonering van het plangebied. Het streefbeeld per deelgebied ziet er als volgt uit:

Waterlandse kust

Nadruk op watergebonden natuur en beperking van de grote watersport.

Middencorridor

Verstedelijking (IJburg), (grote) watersport en oeverrecreatie, beroepsvaart, reservering doorgaande railverbinding, sanering van voormalige verontreiniging (Diemerzeedijk).

Zuidelijke IJmeerkust

Het uitbuiten van kwaliteiten voor zowel natuur als (dag-)recreatie. Speerpunten zijn de Diemerzeedijk (stedelijke recreatie), het PEN-eiland (natuur met recreatief medegebruik), de waterzone van het PEN-eiland tot Muiderberg. De natuurkwaliteiten van het ondiepe water voor de kust worden verder ontwikkeld.

Flevolandse kust

Nadruk op (grote) watersport en oeverrecreatie, in samenhang met het achterland (zowel stedelijk als recreatief).

Voor het IJmeer in zijn geheel ontwikkelt Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied een methode (Amoebe genaamd) waarmee het streefbeeld kan worden berekend en gepresenteerd. Medio 1996 zal deze gereed zijn.

Hoofdpunten uit het Plan van Aanpak

IJburg

Een belangrijk element in het Plan van Aanpak is de Amsterdamse stadsuitbreiding IJburg. Tot het jaar 2005 zal IJburg een omvang krijgen van maximaal 660 ha. Binnen deze omvang worden een eerste en tweede fase onderscheiden. Op dit moment wordt uitgegaan van

een woningaantal van ongeveer 18.000, afhankelijk van de te kiezen woningdichtheid. Overeenkomstig het Vinex-onderhandelingsakkoord voor het stadsgewest Amsterdam zullen hiervan naar verwachting 8.500 woningen voor het jaar 2005 worden gerealiseerd, het resterend aantal na 2005.

Na de realisering van de eerste en tweede fase zijn verschillende scenario's mogelijk: beperking van IJburg tot de omvang van 660 hectare of een verdere uitbreiding. Hierover worden in het plan geen keuzes gemaakt. Wel worden de voorwaarden geschapen om in de toekomst verantwoorde keuzes te kunnen maken (monitoring).

De gemeente Amsterdam stelt een ontwikkelingsvisie op voor IJburg. In deze visie wordt beschreven wat de contouren van IJburg zijn, hoe de ontsluiting wordt geregeld, wat (globaal) de functionele opbouw is en hoe de ruimtelijke hoofdstructuur eruit ziet. Ook de Diemerzeedijk, het Zeeburgereiland en de Waterlandse kust worden hierin meegenomen. Voor een zo goed mogelijke inpassing van de nieuwe woonwijk en voor de ontwikkeling van de ruimtelijke en milieukwaliteit in en rond IJburg wordt in het Plan van Aanpak een aantal aanbevelingen gedaan. Het is de bedoeling dat deze in de verdere planvorming rond IJburg worden meegenomen. De Amsterdamse gemeenteraad zal op basis van de ontwikkelingsvisie IJburg in september 1996 de definitieve beslissing nemen over de vraag of IJburg wordt aangelegd.

Tevens is voor IJburg het project 'kwaliteit op locatie' in gang gezet voor bevordering van een kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving. Het eindresultaat, in de vorm van een rapportage, komt in 1996 gereed.

Natuurontwikkeling

Een ander belangrijk project is natuurontwikkeling in het plangebied. In samenhang met de plannen voor IJburg is een totaalvisie voor natuurontwikkeling opgesteld. Hierin zijn maatregelen met een hoog natuurrendement ontworpen. Gedacht wordt vooral aan het creëren van luwte door middel van dammen, het benutten van de aanleg van IJburg voor natuurontwikkeling ter plaatse en het op termijn beëindigen van de jacht in bepaalde delen van het IJmeer. Om de technische haalbaarheid van natuurontwikkeling te onderzoeken wordt in 1996 gestart met een proefproject.

Ook zullen twee (water)gebieden in het IJmeer officieel worden aangemeld als Ramsargebied (wetland: internationaal erkend waterrijk natuurgebied). Het gaat om de Waterlandse kust en een deel van de zuidelijke

IJmeerkust. Het doel is het handhaven of versterken van ornithologische waarden, het tegengaan van versturende ontwikkelingen en het aan het gebied toekennen van de hoofdfunctie natuur met recreatief medegebruik.

Om de gewenste zonering tussen natuur en recreatie te bewerkstelligen zal aanvulling plaatsvinden van het reglement 'snelle Motorboten in rijkswateren'. Dit reglement beoogt snelheidssporten te zoneren ten opzichte van rustbehoevende functies. De Waterlandse kust zal buiten het snelvaargebied gaan vallen.

Recreatie

In en om Amsterdam is een groot tekort aan recreatieve mogelijkheden. In IJburg zal daarom de nodige aandacht worden besteed aan recreatiemogelijkheden. Er zullen onder meer twee jachthavens, enkele stranden en een boulevard worden aangelegd. De Flevolandse kust richt zich, evenals IJburg, op de grootschalige onderdelen van de oeverrecreatie en de watersport. Voor de zuidelijke IJmeerkust is een samenhangend programma opgesteld, waarin natuur en recreatie zoveel mogelijk op elkaar zijn afgestemd (zie hieronder). Voor de watersporters blijft het IJmeer zeer attractief. Wel zullen verschuivingen in gebruik optreden.

Zuidelijke IJmeerkust

Voor de toekomstige bewoners van IJburg, maar ook voor anderen, zal de Diemerzeedijk na sanering worden ingericht voor intensieve recreatie. Realisatie zal plaatsvinden voor 2005. Bij het PEN-eiland en omgeving zal de natuurlijke omgeving uitgangspunt vormen van een gemengde inrichting van natuur en recreatie. In 1996 zal hiervoor een concretiseringsstudie worden uitgevoerd.

Voor de gehele kuststrook zal een samenhangend fiets- en wandelpadenplan worden opgesteld, dat in 1996 gereed is. In de plannen wordt aangesloten bij de ontwikkelingen in de aangrenzende Noordelijke Vechtstreek, aangezien daar ook inspanningen worden verricht om het recreatietekort van Amsterdam op te heffen.

De Noordpolder en Rietpolder worden ingericht om te komen tot behoud en herstel van waardevol weidevogelgebied. Tevens wordt een ecologische verbinding met het Naardermeer en binnendijkse natuurontwikkeling gerealiseerd. Dit vindt plaats in het kader van de landinrichting. Door middel van het creëren van verbindingszones zal de versnippering van het landschap zoveel mogelijk worden opgeheven.

Infrastructuur

De mogelijkheid van beperking van het autogebruik vanwege de gunstige ligging van IJburg ten opzichte van Amsterdam was een van de redenen van de keuze voor deze locatie voor woningbouw. Dit vraagt om een goede openbaar vervoerontsluiting van IJburg, dat op het Amsterdamse openbaar vervoerssysteem (sneltram/metro) zal worden aangesloten. Bovendien is rekening gehouden met de mogelijkheid dat er via IJburg een interregionale treinverbinding van Amsterdam naar Almere kan komen.

IJburg zal op twee plaatsen worden aangesloten op het hoofdwegennet. De eerste aansluiting, op de A10, ligt op het Zeeburgereiland, in het verlengde van de IJ-boulevard. De tweede aansluiting, op de A2, wordt gerealiseerd nabij de Gaasperdammerknoop (knooppunt A1-A9).

Voor het langzaam verkeer wordt een netwerk van langzaam verkeersroutes aangelegd, waarmee onder andere IJburg met de centrale stad wordt verbonden. De beroepsscheepvaart ten slotte zal geen hinder ondervinden van de geplande ontwikkelingen in het IJmeer.

Baggerspecieberging

In het IJmeer wordt een locatie gezocht voor een baggerspeciedepot voor middel en zwaar verontreinigd slib. De locatiekeuze zal worden gemaakt aan de hand van de locatie m.e.r., die halverwege 1996 gereed is. De reeds aan gebieden toegekende functies, zoals woningbouw, natuur en recreatie, zijn hierbij randvoorwaarden. In de richtlijnen voor het MER zijn deze als uitzonderingen en restricties opgenomen. De keuze voor de vorm en de inrichting van het depot zal halverwege 1998 zijn afgerond. In verband met onder andere planologische procedures, zal de aanleg op zijn vroegst in 2001 gereed zijn. Om vervuiling van het IJmeer te voorkomen zal de berging zo goed mogelijk worden geïsoleerd. Het depot zal na beëindiging van de stort een recreatieve of een natuurfunctie kunnen vervullen.

Vuilstort

De claim voor vuilstort op het PEN-eiland, zoals nog werd genoemd in de Gemeenschappelijke Visie ROM-IJmeer, is teruggetrokken. Een te zware belasting van het gebied rond de Diemerzeedijk en PEN-eiland wordt zo voorkomen. De zuidelijke IJmeerkust, die reeds met een aantal stedelijke en industriële functies belast is, kan zo een recreatief en natuurgericht karakter krijgen.

Koelwaterlozing

De n.v. UNA heeft een vergunning om koelwater te lozen op het IJmeer. Bij uitvoering van de in dit Plan van

Aanpak voorziene projecten, kan de afgegeven vergunning tot problemen leiden, met name door de aanleg van IJburg 2^e fase.

De koelwaterproblematiek is als belangrijk aandachtspunten meegenomen in het onderzoeksproject voor IJburg 'Kwaliteit op Locatie'. Mogelijke oplossingen, waaronder de omkering van de stroomrichting van het koelwater, worden doorgerekend op effectiviteit en kosten.

Monitoring van het IJmeer

Besloten is om gedurende de hele planperiode de ontwikkelingen in het IJmeer te volgen door middel van een monitoringsysteem. Door het meten van de waterkwaliteit, natuur en recreatie kan inzicht worden verkregen over in de (geschatte) effecten van de ingrepen die plaats (gaan) vinden. Met een dergelijk programma kan meer duidelijkheid worden verkregen over de werking van het ecosysteem en de wijze waarop dit op de ingrepen reageert. In het proces van evaluerend ontwerpen van IJburg zal gebruik worden gemaakt van de nieuwste gegevens, hetgeen bijsturing mogelijk maakt.

Op langere termijn moet het monitoringprogramma voldoende gegevens opleveren om bouwstenen te verschaffen voor een verantwoorde afweging ten aanzien van het beleid van natuur, verstedelijking, recreatie, vormgeving infrastructuur, etc.

Het monitoringsysteem wordt begin 1995 operationeel gemaakt. Jaarlijks zal een trend-rapportage worden gemaakt en eenmaal in de 5 jaar zal een evaluatie plaatsvinden. De kosten van het monitoren worden gedragen door de Vinex-partners in het ROM-project.

Doorkijk na 2005

In principe worden in dit Plan van Aanpak afspraken gemaakt voor de periode tot 2005. Een aantal ontwikkelingen binnen dit Plan van Aanpak is echter niet af te ronden binnen deze periode. Een visie op de verstedelijking na 2005 beperkt zich tot het afbouwen van IJburg tot een omvang van 18.000 woningen, welke op basis van de huidige planning rond 2010 gereed zullen zijn. Op basis van het monitoringprogramma, dat inzicht zal verschaffen in de ontwikkeling van de (milieu)kwaliteit, de nieuwe woningbehoeftecijfers, inzichten in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling en de technische en financiële ervaring met het bouwen in het IJmeer, zal rond 2000 duidelijk moeten worden of na het voltooiën van IJburg met 18.000 woningen aan verdere verstedelijking in het IJmeer moet worden gedacht.

Uitvoering

De uitvoeringstaken omvatten het uitvoeren van de projecten, bewaken van de voortgang en kwaliteit, het aanpassen van het proces aan veranderende omstandigheden, jaarlijkse voortgangsrapportage en (vijfjaarlijkse) evaluatie.

Om de uitvoering daadwerkelijk te laten plaatsvinden wordt voorgesteld de stuurgroep en de ambtelijke projectgroep te laten voortbestaan. Verder wordt een projectbureau opgezet, dat samen met een kernteam (samengesteld uit de trekkers van de projecten) de jaarlijkse voortgangsrapportage en evaluatie gaat verzorgen.

De onderstaande uitvoeringsprojecten zijn in het Plan van Aanpak opgenomen:

Algemeen

- A1 Amoebe (natuur- en milieustreefbeeld)
- A2 Monitoringprogramma
- A3 Voorwaardenscheppende maatregelen water- en bodemkwaliteit
- A4 Aanmelding Ramsargebieden
- A5 Aanvulling Reglement snelle motorboten

Midden-corridor

- B1 Ontwikkelingsvisie IJburg

Amsterdam-Almere

- B2 Onderzoeksproject Kwaliteit op locatie (incl. koelwater)
- B3 Locatieonderzoek baggerspeciedepot

Waterlandse kust

- C1 Natuurontwikkeling
- C2 Proefproject natuurontwikkeling Waterlandse kust
- C3 Maatregelen jacht

Zuidelijke IJmeerkust

- D1 Sanering en inrichting Diemerzeedijk
- D2 Herinrichting PEN-eiland/baai
- D3 Fort Diemen e.o.
- D4 Noordpolder/Rietpolder
- D5 Aanvullend recreatief netwerk
- D6 Ontsnippering

1

Het ROM-beleid

1.1 Aanleiding ROM-project IJmeer

In de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening (1988) is geconstateerd dat gewenste verbetering van de milieukwaliteit in bepaalde gebieden in Nederland met bestaande middelen slecht van de grond komt. Het gaat daarbij om gebieden met een bijzondere milieu-karakteristiek: een hoge, maar bedreigde milieukwaliteit (zoals het Groene Hart) of een zeer lage milieukwaliteit (Rijnmond bijvoorbeeld). Bovendien is steeds sprake van een complexe situatie. Belangen en gewenste ontwikkelingen vanuit verschillende sectoren (natuur, economie, stedelijke ontwikkelingen enz.) spelen een rol en beïnvloeden elkaar. De gewenste milieu- en ruimtelijke kwaliteit in deze gebieden blijkt via de bestaande, meer sectoraal gerichte aanpak niet of te langzaam bereikt te worden.

Om in deze situatie te komen tot een snellere beleids-ontwikkeling en -uitvoering is in de Vierde Nota het ROM-beleid geïntroduceerd: integraal ruimtelijk en milieubeleid, gericht op de geselecteerde gebieden (in de Vierde Nota zijn elf ROM-gebieden aangewezen). Doel is afstemming tussen de ruimtelijke ontwikkelingen en de daarvoor gewenste ruimtelijke en milieukwaliteit. Duurzaamheid staat daarbij voorop. Dat betekent dat het ROM-beleid niet alleen gericht is op de actuele problemen, maar ook op het bereiken en handhaven van een kwalitatief hoogwaardig milieu op de langere termijn. Per gebied wordt een ROM-project gestart waarbij verschillende, bij het gebied betrokken partijen samenwerken. Daarvoor wordt op basis van een door de partijen ondertekend startconvenant een Plan van Aanpak opgesteld. Dit Plan van Aanpak bevat een visie op de ontwikkeling van de betreffende regio met de daarbij behorende uitvoeringsstrategie. Dit Plan van Aanpak wordt door de betrokkenen bekrachtigd via een bestuursovereenkomst.

In dit kader is het IJmeer in de Vierde Nota aangewezen als ROM-gebied. De van oorsprong hoge ruimtelijke en milieukwaliteit van het gebied dreigt door voorgenomen of reeds in gang gezette ontwikkelingen verder te worden aangetast. Voor het gebied bestaan veel plannen die doorgaans geïnitieerd zijn door verschillende overheden, die voor de uitvoering sterk van elkaar afhankelijk zijn. Een integrale aanpak gebaseerd op een breed gedragen visie is noodzakelijk om op een juiste wijze met de veranderende kwaliteiten van het gebied om te gaan en om de gewenste ruimtelijke ontwikkeling te realiseren.

1.2 Kenmerken van het ROM-beleid

Wat de inhoud betreft staan bij de ROM-projecten drie elementen centraal: de ruimtelijke ontwikkelingen, de milieukwaliteit en de ruimtelijke kwaliteit. Bij de ruimtelijke ontwikkelingen is het belangrijk om een onderscheid te maken tussen vigerend beleid en beleidsvoornemens waarover nog geen consensus is bereikt. Vigerend beleid staat in het project niet ter discussie, tenzij uit de integrale aanpak overtuigend blijkt dat gekozen oplossingen niet optimaal zijn. Dat kan dan leiden tot bijstelling van vigerend beleid of tot het formuleren van flankerende maatregelen. Beleidsvoornemens staan nadrukkelijk wel ter discussie. In het kader van het ROM-project kunnen de partijen een oordeel over deze voornemens vastleggen. Bij de milieukwaliteit zijn, gezien het schaalniveau van de ROM-projecten, vooral de milieucomponenten op de regionale schaal aan de orde (water- en bodemverontreiniging, lawaai, stank, stof). Milieukwaliteit op een hoger schaalniveau (klimaatverandering door CO₂ bijvoorbeeld) komt niet of indirect aan de orde. De voor de milieuproblemen op regionale schaal geldende normen of streefwaarden worden in de projecten als criteria gehanteerd.

Ruimtelijke kwaliteit kan worden uitgewerkt in de volgende elementen:

- gebruikswaarde: aanwezigheid en kwaliteit van verschillende functies;
- belevingswaarde: stedenbouwkundige/landschappelijke kwaliteiten;
- toekomstwaarde: kwaliteit op termijn, flexibiliteit, economische duurzaamheid.

De nadere uitwerking van de ruimtelijke en milieukwaliteit wordt sterk bepaald door de karakteristieken van het betreffende ROM-gebied. Op grond daarvan en van de te verwachten ruimtelijke ontwikkelingen kan worden aangegeven welke elementen van ruimtelijke en milieukwaliteit relevant zijn (knelpunten, kwaliteiten, potenties).

Voor het IJmeer wordt de kwaliteit van het gebied in de huidige situatie in grote lijnen bepaald door: water- en bodemkwaliteit, gebruiks- en belevingswaarde van het IJmeer en van de oevers (ruimte, uitzicht, waterrecreatie, natuur, dijken, kleinschalige dorpen), Waterland (natuur en landschap), groene wig ten zuiden van het IJmeer (recreatieve mogelijkheden en huidige knelpunten). Van de voorgenomen ontwikkelingen zullen met name IJburg en verschillende grootschalige ingrepen (infrastructuur, baggerberging, vuilstort) de kwaliteit van het gebied beïnvloeden.

Bij de aanpak van de ROM-projecten staan drie kenmerken voorop:

- de integrale probleemgerichte benadering;
- de directe betrokkenheid van alle relevante partijen;
- de uitvoeringsgerichtheid.

Dat betekent dat de analyse van de problemen voorop staat met daarbij de nadruk op samenhangen in probleemvelden en oplossingen. De directe betrokkenheid van alle partijen leidt tot een breed samengestelde projectorganisatie. De uitvoeringsgerichtheid leidt ertoe dat ieder Plan van Aanpak uitmondt in een concrete set van maatregelen en in een voorstel voor de uitvoeringsorganisatie.

De integrale benadering moet leiden tot betere en snellere oplossingen voor bestaande problemen en tot een inhoudelijke visie op het betrokken gebied, die een garantie biedt voor een evenwichtige en duurzame ontwikkeling. De directe betrokkenheid van de verschillende partijen in een stadium voorafgaand aan de formele planvorming leidt gemakkelijker tot consensus over gewenste ontwikkelingen. Daarmee ontstaat een goede basis voor de formele besluitvorming.

1.3 De aanpak van het ROM-project IJmeer

Deelnemers aan het ROM-project IJmeer zijn de volgende instanties:

- Rijk: ministeries van LNV, VROM en V&W;
- Provincies: Noord-Holland en Flevoland;
- Gewest Gooi en Vechtstreek;
- Gemeenten: Almere, Amsterdam en Waterland;
- Vereniging van Noord-Hollandse Waterschappen.

Voor het ontwikkelen van het Plan van Aanpak ROM-IJmeer is door de participanten een projectorganisatie in het leven geroepen bestaande uit een stuurgroep en een projectgroep. De stuurgroep was verantwoordelijk voor beslissingen over inhoud en voortgang van het project waarbij de ambtelijke voorbereiding in de projectgroep plaatsvond.

De basis van het project wordt gevormd door de Startnotitie die in april 1992 door de stuurgroep is vastgesteld. Daarin hebben de participanten de intentie uitgesproken een Plan van Aanpak te ontwikkelen en is tevens aangegeven wat daarbij de belangrijkste doelen zijn.

Wat de inhoud van het project betreft zijn twee fasen te onderscheiden die ieder een eigen eindproduct kennen. In de eerste fase stond het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op het gebied centraal. Dat heeft

geleid tot een Gemeenschappelijke Visie die begin 1994 onderwerp was van een brede consultatieronde en die vervolgens in juni 1994 door de stuurgroep is goedgekeurd.

In de tweede fase is het Plan van Aanpak gemaakt. Daarin is de Gemeenschappelijke Visie uitgewerkt en geconcretiseerd in uitvoeringsmaatregelen. Dit plan is gebaseerd op de Gemeenschappelijke Visie ROM-IJmeer. Hoewel dit plan geen losstaand produkt is, hebben wij wel gemeend dat het plan op zichzelf een samenhangend en compleet beeld moet schetsen van het ROM-project. Vandaar dat het voor een deel overlap vertoont met de Gemeenschappelijke Visie.

1.4 Het vervolg

Een van de kernpunten van het ROM-beleid is de uitvoeringsgerichtheid. Een Plan van Aanpak is daarvoor een noodzakelijke, maar niet voldoende voorwaarde. Waar het op aankomt is dat in de volgende fase, de uitvoeringsfase, de voorstellen uit het Plan van Aanpak ook worden gerealiseerd. In het Plan van Aanpak wordt daarop geanticipeerd door enerzijds een uitwerking van de ontwikkelingsvisie in concrete projecten waarbij per project de initiatiefnemer, de participanten, de formele inkadering, de financiering en de tijdplanning worden vastgelegd. Anderzijds worden afspraken gemaakt over een uitvoeringsorganisatie, de uitvoeringsactiviteiten en de verantwoordelijkheden daarbij. Wat dat laatste betreft is een goede afstemming tussen de formeel verantwoordelijken voor de projecten (meestal één van de participanten) en de ROM-uitvoeringsorganisatie als geheel, van belang.

De bestuursovereenkomst ROM-IJmeer speelt als startpunt van de uitvoeringsfase een belangrijke rol. Niet alleen omdat participanten zich daarin akkoord verklaren met de inhoud van het Plan van Aanpak, maar vooral omdat daarin afspraken over de inrichting van de uitvoeringsfase worden vastgelegd.

1.5 Opzet

Het voorliggend Plan van Aanpak is als volgt opgezet. In hoofdstuk 2 wordt de uitgangssituatie van het project geschetst: beschrijving van het gebied en het vigerend beleid, uitmondend in probleem- en doelstelling en uitgangspunten die de basis vormen voor het te ontwikkelen plan.

Hoofdstuk 3 bevat de planbeschrijving. Op basis van streefbeelden voor ruimtelijke inrichting en het milieu worden uitspraken gedaan over gewenste ontwikkelingen per functie en over de samenhangen tussen deze

ontwikkelingen. In de planbeschrijving worden uitspraken gedaan over de periode tot 2005. Daarnaast wordt kort aandacht besteed aan de periode daarna, omdat een aantal ontwikkelingen doorloopt of na 2005 een vervolg kan krijgen.

De uitspraken en voorgestelde maatregelen in de planbeschrijving worden in hoofdstuk 4 uitgewerkt in concrete projectbeschrijvingen. Gekoppeld daaraan bevat hoofdstuk 5 het overzicht van de kosten die gemoeid zijn met de realisering van het pakket projecten, verdeeld over de kostendragers. Hoofdstuk 6 ten slotte gaat in op de uitvoering van het Plan van Aanpak: bewaking van de uitvoering, voortgangsrapportages, bijsturingsmomenten en de uitvoeringsorganisatie. Sluitstuk van het Plan van Aanpak vormt de bestuursovereenkomst, die als bijlage zal worden toegevoegd. Door middel van deze overeenkomst verklaren de participanten in te stemmen met de inhoud van het Plan van Aanpak en het daarin voorgestelde vervolgtraject.

2

Uitgangssituatie ROM-IJmeer

2.1 Beschrijving van het plangebied

2.1.1 Ligging en begrenzing

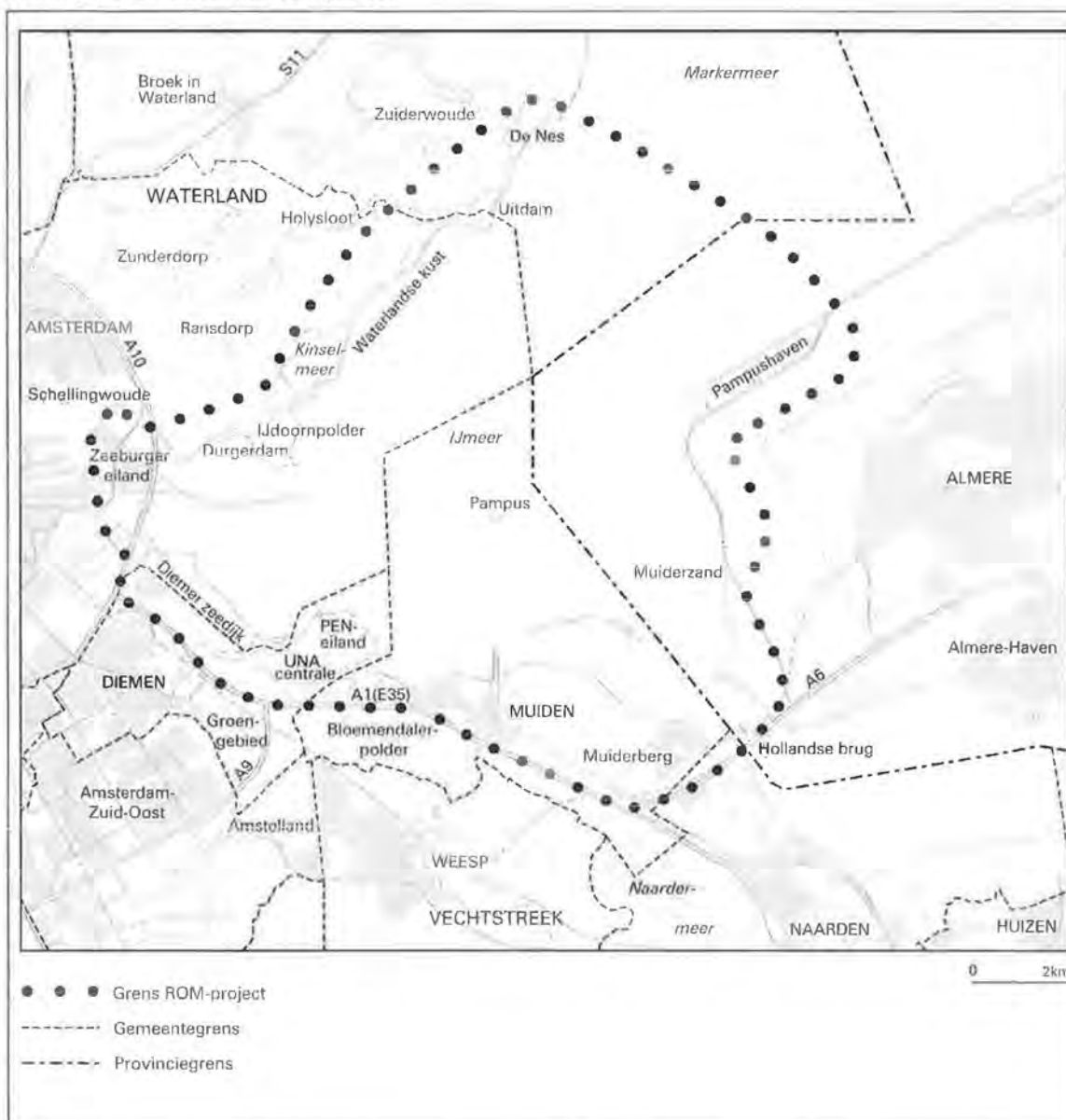
Het IJmeer is een zoet binnenmeer dat met het aangrenzende Markermeer en de randmeren één watersysteem vormt. Het meer ligt binnen de invloedssfeer van Almere en de regio Amsterdam en het grenst aan de groene ruimte van Waterland, Gooi en Vechtstreek en zuidelijk Flevoland. De invloed van de stedelijke omgeving is duidelijk merkbaar. De ruimtelijke claims, zoals die verderop in dit hoofdstuk worden verwoord (§ 2.2), hebben direct of indirect met het stedelijke karakter van de regio te maken. Bestuurlijk is het gebied op dit moment verdeeld tussen twee provincies, vier gemeenten en twee gewesten. Sinds 1 januari 1995 is de gemeentelijke indeling van het gebied vastgesteld. Het grondgebied van de gemeente Diemen en Amsterdam is uitgebreid met een deel van het IJmeer, inclusief het PEN-eiland. Het beheer ligt bij Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied.

Het plangebied van het ROM-IJmeerproject omvat het gehele IJmeer en het zuidelijk gedeelte van het Markermeer en beslaat een oppervlakte van ongeveer

Afbeelding 1 Plaats van het IJmeer

Afbeelding 2 Grenzen van het ROM-project

70 km². Hierbij horen de oevers en een zone van circa 1 kilometer van het omringende vasteland (zie afbeelding 2).

Het studiegebied daarentegen wordt bepaald door functionele relaties met de omgeving. Wat precies de begrenzing is valt niet te zeggen. Zo zijn er bijvoorbeeld relaties met de Gelderse Vallei (voedselrijk water), de Noordkaap en Noord-Afrika (trekvogels).

2.1.2 Ruimtelijke opbouw en positie van het IJmeer in ruimer verband

Op nationaal niveau vormt het IJmeer één geheel met de andere grotere wateren die samen het IJsselmeer-gebied vormen, Hollands grootste zoetwaterbekken. De ligging en de noord-zuid georiënteerde richting van

dit waterbekken hebben een grote structurerende werking ten opzichte van het omliggende vasteland. Van het hele IJsselmeergebied is het IJmeer het drukst gebruikte, meest in de stedelijke invloedssfeer liggende deel. Dit is vooral aan de kant van Amsterdam merkbaar door de grote concentratie van (stedelijke) activiteiten op en langs het IJmeer.

Op randstedelijk niveau is het IJmeer te beschouwen als een uniek open water dat zich niet alleen gedraagt als een 'blauwe geleidingszone' tussen steden, maar ook aan de grote steden en de kustdorpen een toegevoegde waarde geeft: de 'blauwe lob' van Amsterdam en de 'blauwe poort' van Muiden. Het weidse water, de lange dijken met hun historische bebouwing en de prachtige luchten zorgen voor ruimte en klassieke Hollandse

taferelen in dit dichtbevolkte deel van Nederland. De meeste natuurwaarden op het oude land zijn restanten van het vroeger op veel grotere schaal aanwezige veenweidelandschap. Aan deze natuurkwaliteiten wordt internationale waarde toegekend.

Slechts op één plek ontbreekt de dijk als overgang tussen water en land. Muiderberg ligt op een ongeveer 15 meter hoge stuwwal. Op deze plaats, maar ook langs de dijken van Waterland bevinden zich prachtige uitzichtspunten over het weidse water.

Het vaste land rondom het IJmeer is divers van karakter. Waterland is een waardevol agrarisch cultuurlandschap waar rust, openheid, het waterrijke karakter en aanwezigheid van weidevogels aan de stedeling de beleving geven van 'buiten zijn'. De dijk tussen het IJmeer en Waterland vormt een markante grens tussen het gedifferentieerde veenweidelandschap aan de ene kant en het grootschalige uitgestrekte water aan de andere kant.

De Vechtstreek en de zone langs de Diemerzeedijk zorgen vanaf het IJmeer voor een verdicht, bosachtig decor. In deze kustzone tussen Amsterdam en het Gooi is het verstedelijkingsproces het duidelijkst. De relatie met het achterliggende veenweidegebied en de verbinding met de Vechtplassen en de rest van het Groene Hart worden beperkt door de hier dicht op de kust liggende hoofdinfrastructuur. In tegenstelling tot de dijken in Waterland en Flevoland speelt de dijk langs de zuidoever van het IJmeer bij de beleving van het water eigenlijk nauwelijks een rol. Dit komt doordat de dijk over grote delen ontoegankelijk is, er een tweetal forse buitendijkse gebieden ligt en de belangrijkste routes niet langs of over de dijk lopen maar in het binnenland gelegen zijn.

Flevoland maakt de snelle stedelijke ontwikkeling door die zo kenmerkend is voor deze jonge, rationeel ingerichte polder. De hoge dijk rond de polder geeft vanaf het IJmeer op de meeste plaatsen weinig prijs van wat zich erachter afspeelt. Bij Muiderzand wordt het opkomende bos steeds duidelijker zichtbaar.

Cultuurhistorisch is het huidige IJmeer en het omringende landschap van grote betekenis. In het verleden heeft vooral de strijd tegen het water daar zijn sporen nagelaten. Net als in het gehele IJsselmeergebied is de menselijke invloed belangrijk geweest voor de aard en vorm van oevers en achterland. Veel elementen, die als karakteristiek voor het

IJsselmeergebied worden beschouwd, zoals dijkbebouwing, voormalige dijkdoorbraken en vooroevers zijn wettelijk beschermd in de vorm van dorpsgezichten, cultuurhistorische en archeologische monumenten en natuurbeschermingsgebieden.

De hoogspanningsmasten bij het Zeeburgereiland, de Hollandse brug en de Zeeburgerbrug, de vuurtoren van Marken en de torens van Muiden vormen samen met de dorpen Uitdam, Durgerdam en Muiderberg en het eiland Pampus de belangrijkste oriëntatiepunten op en van het IJmeer.

Bestaande functies in het IJmeer

Het IJmeer heeft thans een multifunctioneel karakter. Deze functies zijn als randvoorwaarden meegenomen bij de planvorming. Voor de natuur biedt het IJmeer, in samenhang met het Marker- en IJsselmeer, een voedselrijkdom die van grote betekenis is voor watervogels. Het IJmeer is een belangrijke schakel in de keten van natte ecosystemen in Nederland en ver daarbuiten. Via het water, de lucht en de oevers vormt

Uitdam.

het een wezenlijke verbinding tussen de omringende gebieden. Voor de landbouw en het doorspoelen van de stadswateren heeft het IJmeer een belangrijke functie als zoetwaterbuffer. 's Winters wordt het peil verlaagd om als buffer te kunnen dienen voor perioden van hoge afvoer van Rijn en IJssel.

Voor recreatie en toerisme zijn vooral in het zuidoostelijk deel liggende strand- en recreatieterreinen van betekenis. De oeverzones zijn van belang voor strand-, surf- en andere recreatie. Voor de recreatievaart is vooral het open water van belang als vaargebied voor grote zeilboten; snelle watersport is uit geluids- en veiligheidsoverwegingen voor andere gebruikers van het IJmeer slechts beperkt toegestaan. Op het IJmeer

zijn verschillende visrechten uitgegeven. Er staat langs het IJmeer één windturbine (bij Durgerdam). Industriële activiteiten beperken zich tot de UNA-centrale op het PEN-eiland, de kruitfabriek in Muiden en een betonmortelcentrale, industrieterrein voor categorie A-inrichting en een rioolwater-zuiveringsinstallatie (RWZI) op het Zeeburgereiland (deze loost overigens niet op het IJmeer). Recent is de elektriciteitscentrale van de UNA begonnen met de koelwaterlozing op het IJmeer. De enige delfstof die gewonnen wordt is zand dat vrijkomt bij het verdiepen van de vaargeul. Door de bundeling van water, weg en railinfrastructuur is de zuidelijke IJmeerkust sterk versnipperd.

Het landschappelijke karakter van het IJmeer wordt gekenmerkt door de grote openheid, de aanwezigheid van waterrecreatie en het voorkomen van grote aantallen overwinterende vogels. Desalniettemin is de aanwezigheid van de stad door zijn ringweg, rwzi, elektriciteitscentrale en hoogspanningsmasten al tot ver in het IJmeer merkbaar. De oorspronkelijke openheid en rust is hierdoor verminderd.

2.1.3 De abiotische kenmerken

Geologische opbouw

Het IJmeer is het resultaat van de landschapsvorming die onder invloed van ijs, rivieren, wind, zee en menselijke ingrepen heeft plaatsgevonden. Tijdens de voorlaatste ijstijd in het Pleistoceen, 200.000 jaar geleden, zorgden gletschers voor uitschuring en opstuwing van gronden. In het gebied rond Amsterdam ontstond een zogenaamd glaciaal bekken, dat later met fijne klei en andere afzettingen werd opgevuld. Opstuwing resulteerde in de vorming van zogenaamde stuwwallen zoals die van het Gooi en Muiderberg. In de warmeré periode daarna zorgde de zee voor een tweede zandlaag in de ondergrond. Tijdens de laatste ijstijd, waarin het ijs zelf Nederland niet bereikte, werden door de wind dekzanden afgevoerd, hetgeen resulteerde in de vorming van de eerste zandlaag, onder het IJmeer op zo'n 15 meter diepte.

Door stijging van de zeespiegel na de ijstijden 10.000 jaar geleden (Holoceen) kreeg de zee meer vat op de ontwikkeling van het landschap. Eerst ontstond een veenlaag op de pleistocene ondergrond. Op het veen ontwikkelde zich een waddegebied. Toen strandwallen en duinen onder invloed van zee en wind waren ontstaan, nam de invloed van de zee af. Duinen en strandwallen vormden een noord-zuid georiënteerd patroon van droge gronden, waarop mensen zich konden vestigen en steden zich uiteindelijk ontwikkelden. Onder invloed van golfrosie in het veen

vloeiden plassen samen tot het Flevomeer, dat later in contact kwam met de zee, zodat de Zuiderzee ontstond. Nog tot 300 voor Christus was er een zeegat bij Castricum dat in verbinding stond met de Zuiderzee via de getijdegeul het IJ. Deze 'Oer-IJ-geul' zorgt heden ten dage voor problemen in de ondergrond van IJburg. Plaatselijk ontbreken namelijk de voor Amsterdam belangrijke eerste en tweede zandlaag waarop veel funderingen rusten. Dit betekent dat hier alleen gebouwd kan worden op zeer lange palen die op de derde zandlaag rusten.

Water en milieu

Het IJmeer wordt gevoed door neerslag, vanuit het Gooimeer (inclusief watertoevoer uit de Eem) en boezemwater vanuit Flevoland en Noord-Holland. De grootste afvoer vindt plaats via het Noordzeekanaal en de Vecht (en het Amsterdam-Rijnkanaal), via verdamping en via het Marker- naar het IJsselmeer. Voor het IJmeer geldt een relatief hoog zomerpeil (NAP -0.20) en een laag winterpeil (NAP -0.40). Door op- of afwaaiing van het water kunnen in betrekkelijk korte tijd peilafwijkingen optreden van forse omvang ($\pm 1,2$ meter).

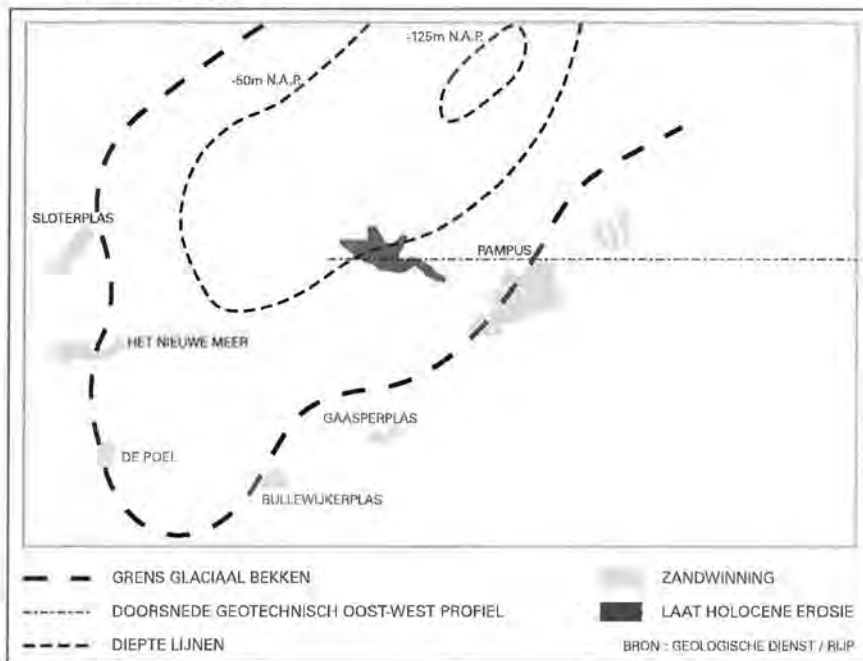
Belangrijke elementen die de milieukwaliteit in het IJmeergebied bepalen zijn de waterkwaliteit (met daaraan gekoppeld de waterbodembodemkwaliteit), de bodemkwaliteit van de omliggende oevers, de luchtkwaliteit en de mate van verstoring.

De waterkwaliteit van het IJmeer is over het algemeen goed. Deze wordt voornamelijk bepaald door de kwaliteit van het aangevoerde water (inclusief voedselrijk water uit het Gooimeer) en de mate waarin de natuurlijke zuivering en menging plaatsvindt. Deze zuivering is weer afhankelijk van de structuur van het water (diepte, oevervorm), de samenstelling van micro-organismen en flora en fauna.

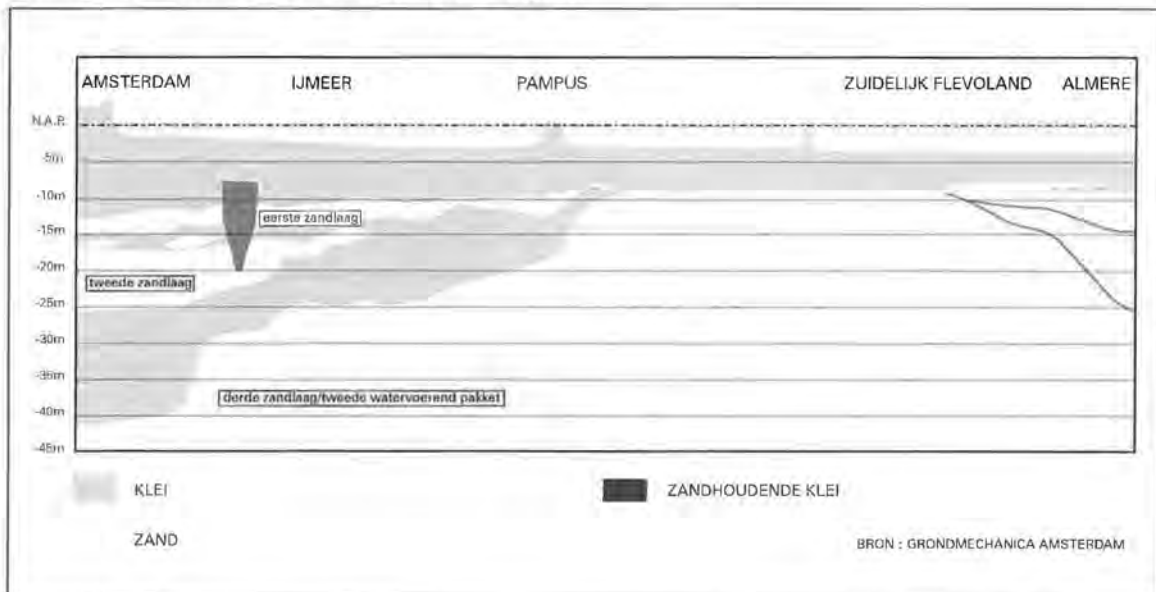
Het gehele IJmeer heeft de functie van zwemwater. Op drie plaatsen, namelijk het Muiderzand (Almere), de omgeving van Uitdam en het strand van Muiderberg, wordt de waterkwaliteit gecontroleerd. Deze was de afgelopen jaren goed. Voorts heeft het IJmeer een functie als waterleverancier voor de landbouw. Met dat doel wordt 's zomers het waterpeil met circa 20 centimeter verhoogd ten opzichte van het winterpeil.

De waterbodembodemkwaliteit is redelijk goed en de waterbodem is één van de schoonste van de grotere wateren in Nederland. Uitzonderingen hierop vormen de verontreinigde waterbodems bij de Diemerzeedijk en de haven van Uitdam. Licht verontreinigd materiaal ligt bij het einde van de strekdam in de vaargeul naar de Oranjesluizen en mogelijk ook in de haven van Muiden. Voorts worden bij de Diemerzeedijk op meerdere plaatsen ernstige verontreinigingen aangetroffen, zoals

Afbeelding 3a Het glaciaal bekken

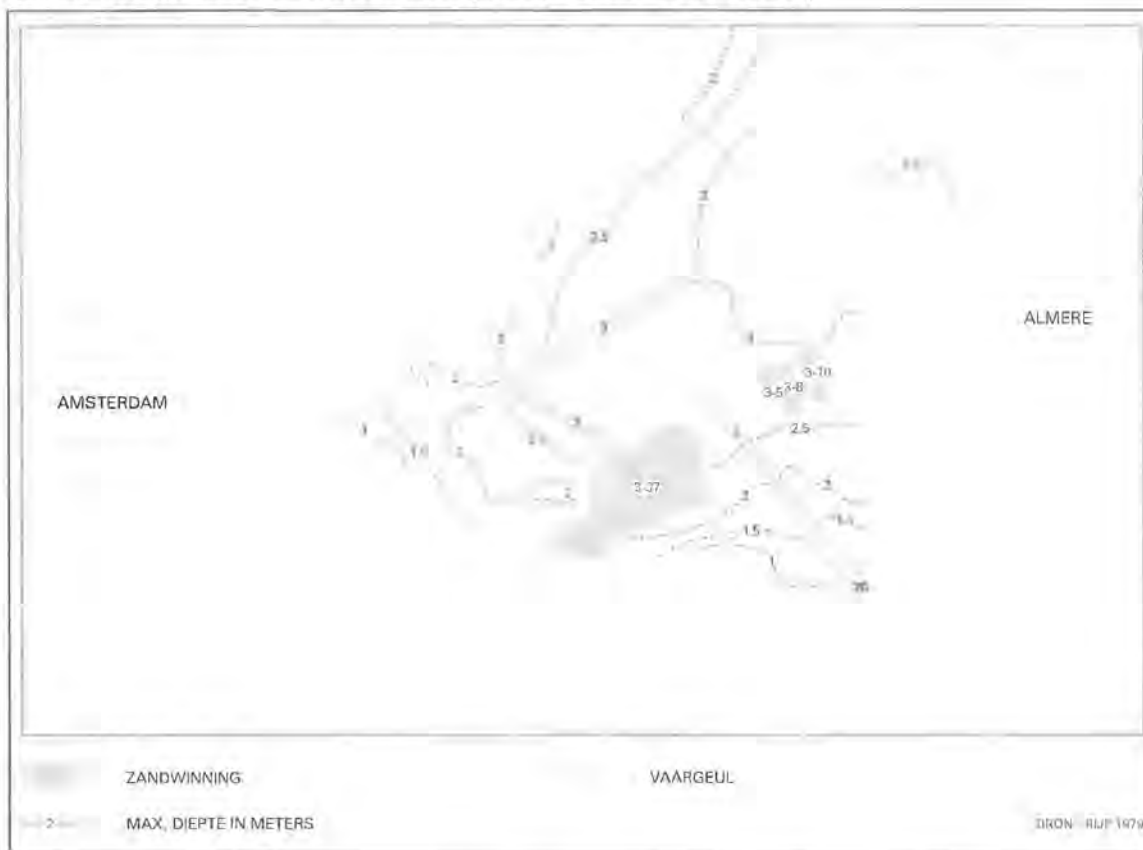
Afbeelding 3b Geotechnisch oost-west profiel van het IJmeer

onder meer PCB's, PAK's, benzeen, vluchtige aromaten, arseen en zware metalen. De belangrijkste verzurende bronnen die de luchtkwaliteit negatief beïnvloeden zijn het wegverkeer en de UNA-centrale. De NO_x-emissie van de UNA-centrale bedraagt ± 1.100 ton per jaar. Het wegverkeer produceert ongeveer 36 ton SO₂ die in het plangebied terechtkomt. Op een belangrijk deel van het traject van de rijkswegen A1 en A9 wordt de NO₂-norm overschreden. Een bron van geurhinder is de rioolwaterzuiveringsinstallatie op het Zeeburgereiland.

Geluidhinder wordt in het plangebied vooral veroorzaakt door het wegverkeer van de A1, A10 en A6, door de UNA-elektriciteitscentrale, de RWZI-Oost en activiteiten op het eiland Zeeburg. Naast deze zogenaamde puntbronnen zorgt het toenemende aantal diffuse bronnen (auto's, snelle motorboten, jetski's) voor een toename van geluidhinder. Dit heeft als gevolg dat het oppervlak rustgebied voor verstoringgevoelige dieren en extensieve recreatie afneemt.

Afbeelding 4 Dieptes van de waterbodem in het IJmeer (in meters beneden N.A.P.)

2.1.4 Het biotische systeem

Het ecosysteem

Het IJmeer is te typeren als een voedselrijk laaglandmeer. Een natuurlijk laaglandmeer heeft echter een wisselend peil over de seizoenen met hoge waterstanden in de winter en lage in de zomer, bepaald door neerslag, de aanvoer van rivieren en andere factoren. Het wordt omringd door oevers waar afslag en sedimentatie plaatsvinden. Het IJmeer vormt slechts een afspiegeling hiervan.

De leefgemeenschap van het IJmeer is karakteristiek voor voedselrijke troebele wateren met weinig wortelende waterplanten. Deze situatie wordt gekenmerkt door een grote hoeveelheid plankton, wormen, driehoeksmossel en spiering. Het is als het ware een 'gedekte tafel' voor veel organismen. De hoeveelheid spiering en driehoeksmossel is in grote mate bepalend voor de waarde van het IJmeer voor watervogels (duikeend, zaagbek enzovoorts). Weekdieren, muggelarven, wormen en vlo-kreeften zijn de belangrijkste bodemfaunaelementen in het IJmeer. Waterplanten en driehoeksmosselen zijn belangrijke voedselbronnen voor hogere organismen. De belangrijkste ecologische waarden van het plangebied liggen daarmee in het IJmeer zelf.

Het water vormt het meest kenmerkende onderdeel van het plangebied. Dat komt ook in ecologisch opzicht tot uitdrukking. De produktie van biomassa wordt beperkt door natuurlijke omstandigheden (zoals doorzicht); voedingsstoffen zijn in overvloed aanwezig. Na de afsluiting van de Zuiderzee ontstonden in het nieuwe zoetwaterbekken grote velden fonteinkruid langs de ondiepe kusten. Deze verdwenen in de loop des tijds en daarmee verdween ook een groot deel van de waterplantencomponent van het IJmeer. Van de oorspronkelijke visstand hebben alleen de aal en de spiering zich kunnen handhaven na aanleg van de Afsluitdijk. De visstand bestaat verder uit baarsachtigen (onder andere snoekbaars) en karperachtigen (brasem). Verder komen de pos en blankvoorn voor. In het IJmeer ontbreekt een goed paaigebied voor overige vissoorten en schuil- en vluchtgelegenheid voor jonge vis. Uitwisseling van vis tussen het IJmeer en andere wateren wordt beperkt door barrières in de vorm van sluizen, dijken en stuwen.

Het IJmeer met z'n rust, ondiepten, uitgestrektheid en voedselrijkdom is niet alleen van belang voor de in Nederland verblijvende vogelsoorten, maar zeker ook voor trekvogels. Het IJmeer maakt deel uit van verschillende trekroutes, waaronder de zogenaamde 'Palearctische trekroute'. Volgens de normen voor de

Afbeelding 5 Concentraties van driehoeksmosselen

Wetland-conventie kan het IJmeer als internationaal belangrijk waterrijk natuurgebied worden aangemerkt. In zijn algemeenheid zijn de oeverzones van het gehele IJsselmeergebied in het voorjaar als broed-, rui-, foerageer- en slaapgebied voor veel watervogels van belang. Vooral de ondiepe oeverzones vervullen een functie als balts-, rust-, paai- en ruigebied. Door de harde bedijkingen in het IJmeer ontbreekt de natuurlijke oevercomponent vrijwel geheel. Dit wordt slechts ten dele gecompenseerd door de buitendijkse gebieden en de plaatselijk voorkomende rietoevers. Deze buitendijkse rietoevers bieden plaats aan fouragerende watervogels. De kust van de nieuwe polders is door de harde begrenzing van de dijken en het diepe water ecologisch waardevol voor de spiering, baars en de snoekbaars en als aanhechtingsplaats voor de driehoeksmossel.

De omringende systemen

De belangrijkste leefgemeenschap in de omringende gebieden rond het IJmeer is die van de kleigronden en veenweiden. Drie verschillende ecosystemen kunnen worden onderscheiden: veenweide, moeras en bos. In de Vechtstreek komen de drie ecosystemen naast elkaar voor, alhoewel de waarde van het veenweide-component in belangrijke mate verloren is gegaan.

In Flevoland worden vooral de leefgemeenschappen van kleimoerassen, bossen, bosweiden en -randen aangetroffen. Ook zijn er relaties tussen het IJmeer en de Lepelaar-/ Oostvaardersplassen. In Waterland overheerst de veenweidecomponent met een op weidevogels en veenweide-flora- en fauna gericht beheer. De diverse binnendijkse gebieden zijn (regionaal) van belang als schuil- en rustplaats voor de watervogels. De veenweidegebieden zijn lokaal en uit cultuurhistorisch oogpunt van belang voor weidevogels, insecten en kleine zoogdieren.

2.2 Inventarisatie en analyse van beleid

2.2.1 Inleiding

In deze paragraaf wordt het beleid op een rij gezet. Voor het IJmeer is grofweg een viertal beleidsvelden relevant:

- Verstedelijking en infrastructuur (§ 2.2.2).
- Natuur, landschap en recreatie (§ 2.2.3).
- Milieubeleid (§ 2.2.4).
- Regionale afvalclaims en diepe delfstofwinning (§ 2.2.5).

Voor deze velden wordt telkens een beschrijving van het vigerend beleid gegeven (A). Via een analyse van het beleid (B) wordt per beleidsveld een hanteerbare set beleidsmatige uitgangspunten geformuleerd (C). De beschrijving en analyse in dit hoofdstuk zijn een momentopname ten tijde van het opstellen van dit plan. Deze analyse laat onverlet dat nieuwe inzichten kunnen leiden tot een aanpassing van het beleid.

2.2.2 Verstedelijking

A Vigerend beleid

Op basis van de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening Extra (Vinex) deel III is een aantal woningbouwlocaties ontwikkeld, waaronder voor de regio Amsterdam onder meer Amsterdam-IJburg en Almere met een woningbouwtaakstelling in de periode 1995-2005 van respectievelijk 15.000 en 30.000 woningen.

Voor de periode na 2005 worden alternatieve ontwikkelingsrichtingen genoemd, waaronder een groter IJburg. Bij een afweging van verstedelijking-

'Durgerdam redt het IJmeer'.

salternatieven na 2005 zal een zwaar gewicht worden toegekend aan de bestaande ecologische kwaliteiten in en rond het IJmeer.

Op regionaal niveau zijn er verscheidene redenen om te pleiten voor een oostelijke uitbouw van Amsterdam met een verbinding naar Almere(-Pampus). Dit zijn de geraamde extra woningbehoefte binnen de Noordvleugel van de Randstad (in Almere en het stadsgewest Amsterdam 100.000 woningen tot 2005), de toenemende relaties van het snel groeiende Almere met de stedelijke knooppunten in de Randstad (met name Amsterdam/Schiphol), de versterking van de structuur en het draagvlak van de stad Amsterdam met zijn beperkte uitbreidingsmogelijkheden aan de noord-, zuid- en westzijde en ten slotte de mogelijkheid om binnen het stedelijk gebied de diversiteit van woonmilieus te bevorderen. De keuze voor het bouwen in het IJmeer is ook ingegeven door de wens zo dicht mogelijk bij de bestaande stad te bouwen (compacte stad beleid).

In 1991 is de eerste fase van IJburg opgenomen in de partiële herziening van het Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied (ANZKG). Voor de omvang van de locatie en het aantal woningen zou de besluitvorming in het kader van het ROM-project worden afgewacht. Provinciale Staten van Noord-Holland bepaalden bij motie dat het ROM-project ook een studie over een verdere uitbouw naar tenminste 23.000 woningen diende mee te nemen. Het Stadsplan Almere 2005 voorziet binnen en aangrenzend aan het plangebied in de volgende woningbouwfasering: tot 2005 kunnen in Almere-Poort 8.000 woningen worden gebouwd, waarna nog een capaciteit zou resten van circa 3.000 woningen. De

binnendijkse capaciteit in Almere-Pampus, die na 2005 benut zou kunnen worden, bedraagt ongeveer 10.000 woningen. De binnendijkse reservering voor het IJrailtracé is planologische vastgelegd.

In lijn met het vorenstaande worden in onder meer de Structuurvisie Noord-Holland, de Interprovinciale Verstedelijkingsvisie voor de Randstad (IPVR) en het Streekplan Flevoland meer of minder vergaande uitspraken gedaan over het ontwikkelen van een stedelijke verbindingssas tussen Amsterdam en Almere. Een goede milieukwaliteit en aandacht voor de (inpassing van de) ecologische structuur worden daarbij als voorwaarden gesteld.

Infrastructuur

Het Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV-II) stelt zich tot doel de terugdringing van de (groe) van de mobiliteit te bevorderen. Het terugdringen van de mobiliteit heeft de eerste prioriteit, het beïnvloeden van de vervoerswijzekeuze (modal split) van auto richting openbaar vervoer en langzaam verkeer is een andere belangrijke doelstelling. In het SVV-II, de Vinex en de startnotitie ROM-IJmeer worden voor de periode tot 2005 geen rail- of wegverbindingen door het IJmeer genoemd. Voor de periode na 2005 gaan de Noordhollandse Structuurvisie 2015, de IPVR en de gemeentelijke structuurplannen van Amsterdam en Almere wél uit van een railverbinding. Ook het Streekplan Flevoland gaat uit van een railverbinding en sluit daarnaast de mogelijkheid van een wegverbinding niet uit. Het Gewest Gooi en Vechtstreek pleit voor een gecombineerde weg/railverbinding.

In de CRAAG-studie (Corridorstudie Amsterdam-Almere-Gooi) worden in een strategische verkenning vrijwel alle opties in deze corridor bekeken. Deze strategische verkenning zal worden gevolgd door een Trajectnota-MER op basis van de Tracéwet. De verkenning is in november 1995 met een bestuurlijk overleg tussen alle bij de verkenning betrokken partijen afgerond en geeft een eerste inzicht in de verkeerskundige effecten van de verschillende opties tot 2010. Op basis van deze verkenning adviseert RWS de minister te kiezen voor de oplossing verbreding A6/A1/A9. Daarnaast wordt bezien welke openbaar vervoermaatregelen in de corridor noodzakelijk en welke te verwachten zijn. Hiermee blijft een kwetsbare flessenhals bestaan in de ontsluitingsstructuur voor met

name Flevoland en het noorden des lands. Nader onderzoek onder leiding van Flevoland naar de bereikbaarheid van Flevoland na 2010, in relatie tot onder meer de ontwikkeling van IJburg, de zuidas van Amsterdam en de Oostflank zal moeten aantonen of de door RWS voorgestelde maatregelen nog verbetering c.q. aanvulling behoeven.

B Analyse van beleid

Op basis van het vigerend beleid in 1992 ligt er een aantal beleidsvragen voor. Zo moet in de eerste plaats de omvang van het Amsterdamse stadsdeel IJburg en de ontwikkelingsmogelijkheid van Almere-Pampus bepaald worden. Uitgangspunt hierbij is een volwaardig stedelijk functioneren (draagvlak, optimaal ruimtegebruik, mobiliteitsreductie) met een doorkijk naar een mogelijke grotere locatie (23.000+). De tweede vraag betreft het inpassen van grootschalige rail-infrastructuur en vaarwegen. Ook dienen er uitspraken gedaan worden over het niveau: sneltram, NS-Randstadrail, Inter- of EuroCity of Hogesnelheidstrein. Een derde vraag is hoe IJburg verder ontsloten gaat worden voor het openbaar vervoer. Als vierde punt dienen aspecten van de stedelijke inrichting afgestemd te worden met de andere lijnen (vorm landaanwinning, bouwhoogte).

Omvang IJburg

Tijdens het opstellen van het Plan van Aanpak is de zogenaamde Structuurplanomvang van 660 ha geaccepteerd als uitgangspunt voor het ruimtebeslag dat nodig is om een zelfstandig functionerende wijk in het IJmeer te bouwen. Uit berekeningen met verschillende woningbouw-, voorzieningen- en openbaar vervoersscenario's blijkt dat minimaal het genoemde ruimtebeslag nodig was. In het uitvoeringsconvenant Vinex, dat in mei 1994 door de gemeenteraad van Amsterdam is goedgekeurd, zijn afspraken gemaakt over de bouw van 12.000 woningen tot 2005. Door vertraging in het voorbereidingsproces zullen dit er naar verwachting minder zijn. De uiteindelijke omvang van IJburg wordt in dit document gesteld op 18.000 woningen.

Inpassing van grootschalige infrastructuur

Op basis van de huidige prognoses zal voor het railvervoer rond 2000 de keuze moeten worden gemaakt tussen een verdere verdubbeling van de Flevolijn tussen Weesp en Almere Muziekwijk of de aanleg van een spoorlijn door het IJmeer (realisatie rond 2010). Bij de afweging van een railverbinding door het IJmeer stellen de NS vooralsnog de landelijke functie voorop; men zal in de eerste plaats reistijdwinst in het landelijk net proberen te realiseren. Het gaat daarbij om snelle treinen van het Intercity-niveau (IC/EC). Uitgaande van

een tweesporige IJmeerlijn vinden de Nederlandse Spoorwegen een combinatie van het hoogste niveau (IC/EC) met een regionale functie (Randstadrail/stoptreinen) niet voor de hand liggen.

De stuurgroep geeft bij het zoeken naar oplossingen de voorkeur aan een combinatie van functies, waarbij het te ontwikkelen stedelijk gebied langs deze lijn bijdraagt aan het draagvlak van deze lijn. Vanwege dit draagvlak moet de ruimtereservering voor de lijn zo klein mogelijk zijn. Tevens moet rekening worden gehouden met de beperkingen van een lijn door stedelijk gebied (hoogstralen, ruimtebeslag, geluidhinder). Op grond hiervan wordt een voorkeur uitgesproken voor een flexibele opzet van het systeem gericht op een mogelijke combinatie van stedelijke, regionale en interregionale functies.

Afzien van een hoofdwegverbinding

In dit plan maakt de reservering van een doorgaande hoofdwegverbinding geen deel uit van het pakket van maatregelen. De belangrijkste redenen hiervoor zijn:

- Het biedt geen structurele oplossing voor bestaande fileproblemen. Het rendement van een dergelijke investering wordt daarom ook niet hoog geacht.
- De planvorming in IJburg houdt geen rekening met reserveringen voor doorgaande weginfrastructuur in verband met de extra financiële risico's die verbonden zijn aan het openhouden van dit tracé over een langere periode.
- Een doorgaande autoweg vraagt om een volledige aanpassing van de stedelijke structuur om onder andere aan de Wet geluidhinder te voldoen. In Almere vraagt doorkoppeling van deze verbinding naar de A6 bovendien om opname van een rijksweg in de plannen in Almere-Pampus/Poort, danwel om een mogelijke doortrekking noordwestelijk van het huidige Almere (Lepelaarplassen/Oostvaardersplassen).
- Een volledige ondergrondse wegverbinding lijkt vooralsnog onhaalbaar en een niet geringe financiële en technische opgave.
- Een doorgaande weg betekent een daling van de openbaar vervoerswaarde op deze verbinding en daarmee van de exploitatiekansen van een railverbinding. De (onzekere) bereidheid van de NS om te investeren in een IJmeerverbinding neemt daardoor af.

C Beleidsmatige Ausgangssituatie

De volgende punten zijn als Ausgangssituatie genomen voor de afstemming in § 2.3:

- Omvang IJburg 660 ha en 18.000 woningen, waarvan maximaal 12.000 woningen voor 2005.
- Reservering voor een railsysteem op stedelijk, regionaal en interregionaal niveau.
- Geen doorgaande hoofdwegverbinding door het IJmeer.
- Optimale afstemming en inpassing van de verstedelijking.

2.2.3 Natuur, landschap en recreatie

A Bestaand beleid

Natuur en landschap

In het Natuurbeleidsplan (NBP) worden natuur-ontwikkelingsprojecten voorgesteld ter versterking van het ecologisch functioneren. Hierbij wordt gedacht aan uitbreiding van ecologisch waardevolle ondiepe oeverzones in IJsselmeer, Markermeer en de randmeren. Bij de uitvoering staat 'werk met werk maken' centraal (het combineren van werkzaamheden, zoals oeverontwikkeling, dijkversterking en vaargeul uitdiepen).

De nadruk bij natuurontwikkeling ligt voor de korte termijn op het soortenbeleid. Het IJmeer is vooral van belang voor duikenden, ganzen, sterns en zwanen. Andere aandachtsoorten zijn otter, lepelaar, roerdomp, purperreiger, grote karekiet en snoek. Het IJmeer geldt als aandachtsgebied voor het landschapsbeleid aangemerkt (Nota Landschap - beleidsvoornemen). Zo valt het hele IJmeer onder de Ecologische Hoofdstructuur (EHS).

Tijdens het opstellen van het Plan van Aanpak is het Structuurschema groene ruimte (SGR) uitgebracht. Hierin is het compensatiebeginsel geïntroduceerd. Dit houdt in dat compensatie moet worden geboden wanneer een ruimtelijke ingreep wordt verricht die schade toebrengt aan natuur, en/of bos en/of recreatie, of deze laat wijken. Het primaat ligt bij compensatie van ingrepen in de ecologische hoofdstructuur. Een ruimtelijke ingreep mag alleen plaatsvinden wanneer er sprake is van een aantoonbaar en zwaarwegend maatschappelijk belang en onder voorwaarde dat geen

gelijkwaardige alternatieven zijn gevonden. Ook stelt het SGR dat de initiatiefnemer van de ingreep verantwoordelijk is voor de compensatie hiervan. Compensatie dient inhoud te geven aan het begrip 'geen netto verlies' aan bestaande waarden. Voor IJburg vermeldt het Vinex-convenant dat over de omvang en de uitvoering van de compensatie overleg zal plaatsvinden tussen de initiatiefnemer en het ministerie van LNV.

De provincie Noord-Holland wil het behoud van leefgemeenschappen en bescherming van de structuur en de herkenbaarheid van het cultuurlandschap stimuleren (Beleidsnota Natuur en Landschap in Noord-Holland; Beleidsvisie ontwikkeling Provinciale Ecologische Hoofdstructuur).

Recreatie en watersport

In het Interprovinciaal Beleidsplan Markermeer van de provincies Noord-Holland en Flevoland is aangegeven dat het IJmeer een belangrijke schakel vormt tussen de vaar- en watersportgebieden in het zuiden en het noorden, met name als schakel van klein naar groot

Speedboot met vogels.

water. Benutting van de toeristische en recreatieve mogelijkheden van het IJmeer kan dan ook effecten hebben voor de verdere ondersteuning van de diversificatie van de verschillende watersportgebieden. In het Structuurschema groene ruimte is aangegeven dat het beleid voor het IJsselmeer, Markermeer en de Randmeren is gericht op het integraal verder ontwikkelen van ecologische en recreatieve kwaliteiten. In dit gebied is nog voldoende ruimte voor een uitbreiding.

In de Vinex wordt aangegeven dat het IJmeer op dit punt een essentieel onderdeel is van de zogenaamde 'Blauwe Pijl'. Het beleid richt zich op het versterken

van de samenhang tussen watervoorziening, natuur, recreatie, toerisme en transport naast natuurbouw en ontwikkeling. Verdere ontwikkeling van toeristische watersportfaciliteiten in het IJmeer wordt als een reële optie beschouwd. 'Zonering' en inrichting van het IJmeer ten behoeve van recreatie, natuur en landschap wordt voorgestaan.

De bestuurlijke samenwerking in het kader van de Randstadgroenstructuur ('Groene Randstad') wordt als uitvoeringskader voor dit beleid gezien. In Flevoland is hieraan invulling gegeven in het streekplan door het kustgebied aan te merken als recreatie-concentratiegebied. Hierin kunnen alle vormen van recreatie tot ontwikkeling worden gebracht.

Om de mobiliteit te beperken heeft de ontwikkeling van recreatieve locaties bij de woongebieden de voorkeur. Door de bouw van Amsterdam-IJburg zal de vraag naar mogelijkheden voor openluchtrecreatie toenemen en de druk op de huidige voorzieningen groter worden. Dit zal ook gelden bij de uitbreiding van Almere-Poort en Almere-Pampus. Uitbreiding en ontwikkeling van recreatiegebieden worden daarom noodzakelijk geacht. De nadruk ligt daarbij op mogelijkheden voor dagrecreatie op zowel het land als het water.

Relatie jacht-natuur

Op het IJmeer wordt, afhankelijk van de soort, vanaf augustus/september tot eind januari gejaagd op waterwild (waaronder kuif- en tafeleend). Het jachtrecht wordt verhuurd aan particulieren door de Inspectie Domeinen van het ministerie van Financiën. De jachtuitoefening vindt plaats binnen een strook van 1 kilometer uit de kust. Bij het verhuren geldt de overweging dat het IJmeer groot genoeg is (en er zijn derhalve alternatieve rustplaatsen) en er slechts tijdelijk verstoring plaatsvindt (waarbij de consequenties van deze verstoring gering zijn). Op het gedeelte van het IJmeer dat is aangewezen als Natuurbeschermingsgebied (kustzone Muiden) is het jachtrecht naar het noorden verplaatst. Ook langs de Waterlandse kust tussen Uitdam en het Vuurtoreneiland bij de IJdoornpolder is het jachtrecht niet verhuurd. Met uitzondering van de kustzone bij Muiden is het IJmeer niet aangewezen als NB-wetgebied; ook is er geen sprake van ander vigerend beleid dat zich verzet tegen uitoefening van de jacht.

B Analyse van beleid

De analyse van het vigerend beleid leverde het volgende pakket van eisen op. Op de eerste is een vertaling van de ecologische hoofdstructuur (EHS) gewenst, leidend tot landverbindingzones tussen de Vechtstreek en Waterland (Boog om de Oost). In de tweede plaats dient de internationale betekenis van het IJmeer voor overwinterende en pleisterende watervogels behouden te blijven. In de derde plaats dient het tekort aan recreatiemogelijkheden aan de oostkant van Amsterdam teruggebracht te worden. In de vierde plaats ten slotte dient behoud van cultuurhistorische elementen in het ROM-IJmeergebied als randvoorwaarde in de planvorming te worden beschouwd.

Vertaling van de Ecologische Hoofdstructuur: meer nadruk op het gebiedseigen karakter

In het Natuurbeleidsplan is het beleid slechts met betrekking tot ecologische verbindingen beperkt uitgewerkt. Twee beleidsuitgangspunten staan in het vigerend beleid centraal. Als eerste wordt het IJmeer beoordeeld als schakel tussen belangrijke natuurgebieden aan beide oevers. De eigen gebiedskarakteristiek lijkt daardoor op de achtergrond te

Afbeelding 6 De voedsel- en rustgebieden van duikeenden

raken. Ten tweede worden de natuurwaarden op het land stilziggend zwaarder gewogen dan de natuurwaarden van het water, aangezien men problemen op het land 'buitendijks' wil oplossen. Beide uitgangspunten zijn in een analyse kritisch tegen het licht gehouden (rapport 'Ecologisch functioneren van het IJmeer', DHV, 1993). Geconstateerd werd dat het IJmeer als onderdeel van een groot laagland zoetwatermeer weliswaar een weinig gedifferentieerd systeem vormt, maar zijn kwaliteiten vooral ontleend aan de geweldige hoeveelheid voedsel in het water (wormen, driehoeksmosselen en waterplanten. Dit is voedsel voor vele watervogels (zie afbeelding 6). Daarnaast werd uit de analyse duidelijk dat er weliswaar het nodige bekend is over het ecosysteem van het IJmeer, maar dat er onvoldoende inzicht is in het functioneren van het geheel. Het lijkt dus veiliger om de ontwikkeling van het systeem te zoeken in de richting die het nu reeds 'zelf' aangeeft dan het inslaan van een andere koers. Ook is er twijfel over de gekozen doelsoorten en rijst de vraag of de populaties aan de zijde van Waterland en de Vechtstreek niet méér gediend zijn bij vergroting van het oppervlak natuur.

Deze analyse was aanleiding om terughoudend te zijn ten aanzien van de in het vigerend beleid voorgestelde vooroevers met riet- en biezenvelden. Een extra argument is dat de waarde hiervan beperkt wordt door het onnatuurlijk peilbeheer in het IJmeer ('s zomers een hoog peil en 's winters laag), waardoor ontkiemende planten onder water worden gezet. Daarnaast is gebleken dat in watersystemen zonder getijdewerking vervlakking van dergelijke vooroevers optreedt. Ook in het IJsselmeergebied kan een dergelijk effect optreden (zoals blijkt uit een onlangs uitgebracht advies van de raden voor Natuurbeheer en Verkeer en Waterstaat inzake natuurontwikkelingsplannen langs de dijk Lelystad-Enkhuizen).

Kwalitatieve compensatie voor een kwantitatief verlies

Een letterlijke 1:1-compensatie, waarbij de verloren gegane natuurwaarden (biotopen) in dezelfde oppervlakten worden teruggebouwd, is onmogelijk. Dit zou neerkomen op het ter compensatie van IJburg onder water zetten van land elders. Compensatie van verlies zal dan ook vooral gezocht dienen te worden in het terugwinnen van die biotopen die een kwaliteitsverbetering van het aquatisch eco-

systeem te zien geven. De nog op te stellen Amoebe IJmeer zal daarbij – geënt op de hiervoor aangegeven inzichten ten aanzien van het ecologisch functioneren van het IJmeer – als maatstaf gehanteerd worden. De bestaande kwaliteiten van het gebied van IJburg (een – deels – ondiep water fourageergebied met veel luwte en rust) vormen daarin overigens belangrijke componenten. Mede aan de hand van het MER-IJburg 2^e fase waarin een inventarisatie van het verlies aan natuur en de winst van verschillende natuurontwikkelingsvarianten is opgesteld, zal gekozen moeten worden voor een evenwichtig pakket van maatregelen dat tot zoveel mogelijk kwaliteitswinst leidt. Deze kwaliteitswinst zal overigens ook de in het vigerend beleid beoogde kwaliteitsverbetering ondersteunen met de eerder gemotiveerde nadruk op verbetering van het aquatisch ecosysteem.

Opheffen recreatie tekort binnen plangebied niet mogelijk

In de regio Amsterdam is er een groot tekort aan recreatiemogelijkheden voor zowel landrecreatie als watersport. Een globale kwantificering van land- en oeverrecreatie wijst op een tekort van 700 à 800 ha

'Bruine vloot'.

recreatiegebied en 80 ha strand. De landgebonden recreatie kan echter niet volledig binnen de grenzen van het plangebied worden opgevangen. Hiervoor moet ook buiten het plangebied naar mogelijkheden worden gezocht. Een relatie met het Strategisch Groenproject Noordelijke Vechtstreek ligt daarbij voor de hand. Overigens zal binnen het gebied worden gestreefd naar een zo optimaal mogelijk, maar passende invulling voor de landgebonden recreatie, die enerzijds inspeelt op de groeiende behoefte aan recreatiemogelijkheden en anderzijds rekening houdt met de draagkracht van het

gebied en de bestaande ruimtelijke en natuurkwaliteiten.

Goede recreatieve voorzieningen maken deel uit van een duurzaam leefmilieu. Recreatie is enerzijds gebaat bij een schoon milieu, maar is anderzijds een mogelijke bron van milieubelasting. Deze tegenstelling kan worden verminderd door recreatieve zonering in het gebied. Het recreatiegebruik in het IJmeer wordt bevorderd door de aanleg van voorzieningen zoals jachthavens en fietspaden en tegelijkertijd bemoeilijkt door rust- en stiltegebieden te creëren zoals het te verondiepen gedeelte voor de kust van Waterland.

De ruimtelijke kwaliteit

De ruimtelijke kwaliteit wordt onder meer gevormd door het open water en de aanwezigheid van aangrenzende cultuurhistorische elementen, zoals de waardevolle cultuurlandschappen van Waterland en de Vechtstreek, beschermde dorpsgezichten, het fort-eiland Pampus enzovoorts. De ruimtelijke kwaliteit en de huidige – landschappelijk waardevolle – elementen als openheid, fraaie uitzichten en dergelijke dienen als aandachtspunten voor de verdere planvorming te worden beschouwd.

C Beleidsmatige Ausgangssituatie

De volgende punten zijn als Ausgangssituatie genomen voor de afstemming in § 2.3:

- Waar nodig door zonering de natuur- en recreatiefunctie op elkaar afstemmen.
- Tekorten voor waterrecreatie zoveel mogelijk opheffen.
- Landgebonden recreatie voor een deel opvangen in het strategisch groenproject Noordelijke Vechtstreek.
- Kwalitatieve compensatie verloren gegane natuurwaarden.
- Invulling van de EHS richten op de internationale betekenis van het IJmeer voor watervogels.
- Openheid van het water en cultuurhistorische en landschappelijke elementen meenemen als waardevolle elementen in de planvorming.

2.2.4 Milieubeleid

A Bestaand Beleid

In de Evaluatienota Water uit 1994 heeft het Rijk zijn doelstellingen voor de waterkwaliteit geformuleerd die gekoppeld zijn aan de functies van het water. Voor water en waterbodembodem geldt als algemeen uitgangspunt

dat in de nota genoemde grenswaarden voor het jaar 2000 bereikt dienen te zijn. Daarnaast zijn er streefwaarden voor de lange termijn, in de eerste plaats voor de chemische kwaliteit.

Voor het IJmeer gelden de specifieke doelstellingen 'water voor karperachtigen' en 'plaatselijk zwemwater', die beide zijn vertaald in wettelijk vastgelegde normen en meetmethoden. Aan de kwaliteitseis ecologische doelstelling is voor het IJmeer de doelstelling van het middelste niveau toegekend. Deze ecologische doelstelling van het middelste niveau wordt nader gekwantificeerd door middel van de Amoëbe. In ecologisch opzicht is het beleid in de evaluatienota gericht op het bereiken van goede voorwaarden voor complete en evenwichtige levensgemeenschappen (onder meer de inrichting van oevers en wateren, trekroutes).

Op basis van de nota 'Omgaan met risico's', een bijlage bij het NMP, zullen veiligheidsaspecten met betrekking tot de scheepvaart (milieu en extern risico) beoordeeld moeten worden. Het Noordhollandse beleid is gericht op het verminderen van de afhankelijkheid van de Vechtstreek van het IJmeer voor suppletiewater (water dat bedoeld is om een watertekort aan te vullen, zoals in de Vechtstreek). De nadruk ligt op het terugdringen van de grondwaterwinning in het Gooi, zodat aanvoer van water via kwel in het Vechtplassengebied kan toenemen.

Van belang voor de waterkwaliteit is ook de uitspraak in de Vinex dat sanering van het Gooimeer met prioriteit ter hand zal worden genomen door een combinatie van bron- en effectgerichte maatregelen langs IJ-, Gooi- en Eemmeer en dat de sanering van de Diemerzeedijk voor 1995 zou zijn gerealiseerd.

Het milieubeleid van de provincie Noord-Holland geeft bij energieopwekking prioriteit aan het gebruik van afvalwarmte. Bij de uitbreiding van de UNA-centrale wordt hierop ingespeeld door de levering van warmte aan Amsterdam-Zuidoost. Dit is ook overeenkomstig de inhoud van het Structuurschema Electriciteitsvoorziening (SEV). In de zomerperiode zal de restwarmte van de centrale geloosd moeten worden op het IJmeer (zie § 2.2.5).

Waterland is aangewezen als stiltegebied (milieubeschermingsgebied categorie IV). Er gelden daarom beperkingen voor geluidsproducerende activiteiten. Ten aanzien van het IJmeer dient bezien te worden of het stiltegebied ook hierop van toepassing moet worden verklaard.

B Analyse van het Beleid

De vraagpunten

Vanuit het milieubeleid wordt van het ROM-project verwacht dat het een antwoord geeft op de volgende drie vragen:

- 1 Waar moet de milieukwaliteit van het IJmeer aan voldoen en op welke wijze kan deze worden bereikt en gehandhaafd.
- 2 Waar staan geplande activiteiten in en rondom het IJmeer op gespannen voet met het bereiken van de milieukwaliteitsdoelstellingen en onder welke randvoorwaarden kunnen deze activiteiten al dan niet doorgaan.
- 3 Welk plafond moet – in het verlengde van vraag twee – gesteld worden aan de milieubelasting. Hierbij moet ook een visie ontwikkeld worden over de (on-)gewenste activiteiten in het gebied en die visie moet worden opgenomen in strategische plannen.

Milieukwaliteitseisen IJmeer

Voor het verkrijgen van inzicht in de actuele en gewenste milieu- en waterkwaliteit is het rapport Milieuprofiel IJmeer opgesteld (september 1992). Mede aan de hand van de in beleidsnota's genoemde fysische grens- en streefwaarden is geprobeerd een samenhangend streefbeeld voor de milieu- en waterkwaliteit van het IJmeer op te stellen welke gepresenteerd wordt in de Amoebe. Het probleem was hierbij dat alleen van de chemisch-fysische parameters duidelijke streefwaarden voorhanden zijn. Getracht wordt ook een aantal biotische (natuurlijke) parameters mee te nemen.

Al spoedig bleek dat de natuurlijke betekenis van het IJmeer vooral gezocht moet worden in zijn functie als voedselrijk laaglandmeer, bijzonder aantrekkelijk voor (doortrekkende) watervogels, waarbij de waterkwaliteit onder meer bepaald wordt door de slibopwoeling en wateruitwisseling. Mogelijkheden voor verbetering zitten vooral in het vergroten van het oppervlak ondiep water, wat waarschijnlijk leidt tot een diverser voedselaanbod, toename van het aantal waterplanten en plaatselijk verbetering van de waterkwaliteit. De hierbij horende doelvariabelen worden in een aparte Amoebe voor het IJmeer zichtbaar gemaakt (zie § 3.2.2). De van het Natuurbeleidsplan (NBP) afgeleide doelsoorten, zoals otter, bever en een aantal weidevogels, lijken minder goed te passen in deze benadering (zie ook § 2.2.3 B).

Randvoorwaarden aan activiteiten en plafonds aan milieubelasting

Voor zover de huidige milieukwaliteit de in het streefbeeld genoemde waarden reeds overtreft is uitgegaan

van de wens die kwaliteit te behouden op basis van het 'stand still'-principe voor schone gebieden. Toepassing van het 'stand still'-principe op het IJmeer betekent dat de milieukwaliteit van het IJmeergebied niet achteruit mag gaan: geen toename van de NO_x-emissie en geluidhinder, geen compartimentering, het volledige behoud van waardevolle bodemfauna, waterbodems saneren, enzovoorts.

In de praktijk betekent een strikte handhaving van het 'stand still'-principe dat de huidige situatie alleen mag veranderen als het geen verslechtering van de milieukwaliteit met zich meebrengt. De huidige claims op het gebied, zoals de aanleg van IJburg, een baggerspeciebergiging, toename van recreatie en lozing van koelwater, kunnen dan onmogelijk worden gehonoreerd.

Het Tweede Nationale Milieubeleidsplan (NMP-2) noemt een aantal milieuthema's dat voor het IJmeer om een vertaling vraagt. Vertaling van de in het NMP genoemde milieuthema's moeten zich richten op de volgende punten.

Bij het thema klimaatverandering gaat het om energiezuinig bouwen (ligging ten opzichte van de zon, energiezuinig) en het beïnvloeden van de vervoerswijze-keuze. Voor IJburg betekent dit dat het bereiken hoog aandeel in de openbaar-vervoerstromen komt te liggen. Aandacht dient besteed te worden aan het watersysteem van IJburg en aan de waterkwaliteit van het IJmeer. In het kader van het thema verwijdering dient zorg besteed te worden aan het gebruik van materialen en het voorkomen van afvalstoffen bij de aanleg van nieuwe infrastructuur, IJburg (duurzaam bouwen) en het baggerspeciedepot. Verstoring dient zoveel mogelijk te worden voorkomen door goede alternatieven aan te reiken voor het autogebruik en het handhaven van een goede milieukwaliteit, bijvoorbeeld op het punt van geluid, stank, externe veiligheid en lokale luchtverontreiniging. Om verspilling tegen te gaan ten slotte dient aandacht te worden besteed aan het milieuvriendelijk ontwerpen van IJburg.

Er zal een zodanig pakket van maatregelen moeten worden opgesteld dat de totale balans min of meer in evenwicht blijft. Dit betekent dat, naast specifieke bron- en effectgerichte maatregelen, het compensatiebeginsel toegepast moet worden indien er sprake is van verlies aan kwaliteit.

Het stellen van plafonds aan de maximale milieubelasting is pas goed mogelijk zodra het functioneren (en de gevoeligheid voor verandering) van het systeem geheel duidelijk is. Het streven is om de milieubelasting in het IJmeer te minimaliseren. Zo is in de vergunningvoorwaarden van de koelwaterlozing van de UNA-centrale de verplichting voor de monitoring van de (uitlaat) waterkwaliteit opgenomen. Ook de grote

UNA-Centrale.

aanvoer van voedingsstoffen is een bedreiging voor het milieu als het gaat om de waterkwaliteit, maar deze vormt, samen met andere componenten, ook de bron van het rijke vogelleven in het gebied. Dat gestreefd moet worden naar vermindering van de eutrofiëring is duidelijk. De Amoebe zal aangeven welke situatie wenselijk is; aan de hand van de monitoringgegevens zal vervolgens blijken of en met welke maatregelen de hierin opgenomen streefwaarden dichterbij gebracht kunnen worden.

C Beleidsmatige uitgangssituatie

De volgende punten zijn als uitgangssituatie genomen voor de afstemming in § 2.3:

- een specifiek milieustreefbeeld beschikbaar hebben met zowel biotische als abiotische parameters met 'natte' invulling EHS;
- naast bron- en effectgerichte maatregelen toepassen van het compensatiebeginsel.

2.2.5 Regionale afvalclaims en delfstofwinning

A Bestaand beleid

Delfstoffenwinning

Van de diepe delfstoffen is de verwachting dat alleen aardgas gevonden zou kunnen worden. Op het IJmeer vindt op dit moment geen winning van aardolie of aardgas plaats. De meerderheid van de Stuurgroep ROM-IJmeer is van mening dat deze situatie gehandhaafd dient te worden. Het Kabinet heeft echter ten aanzien van de toelaatbaarheid van olie- en gasboringen in het IJsselmeer, Markermeer en

Randmeren nog geen standpunt ingenomen.

Verontreinigde baggerspecie

Het rijksbeleid geeft voor de berging van verontreinigde baggerspecie de voorkeur aan een grootschalige bergingslocatie in deze regio en wel in het Amsterdamse Havengebied. In de Derde Nota Waterhuishouding (NW 3) is aangegeven dat in de planperiode op nationaal niveau slechts twee locaties worden uitgewerkt (Hollands Diep en Ketelmeer) en dat daarnaast regionaal behoefte blijft aan kleinschalige regio-gebonden bergingslocaties. Losse berging van verontreinigde baggerspecie klasse 3 en 4 in de diepere delen van het IJmeer (oude zandwinputten) is strijdig met het

rijksbeleid (NW 3). Er lijken mogelijkheden te bestaan voor een aan strenge 'IBC-criteria' (isoleren, beheersen en controleren) gekoppelde berging in het IJmeer in de vorm van een eiland of een atol (ringdijk).

In het Baggerspecieplan van de provincie Noord-Holland (februari 1993) is, op basis van het rijksbeleid, het beleid voor de verwijdering van baggerspecie beschreven. Gezien de hoeveelheden heeft berging in het IJmeer daarbij de voorkeur. De mogelijkheden elders in het gebied zijn te onzeker en hebben een te kleine capaciteit.

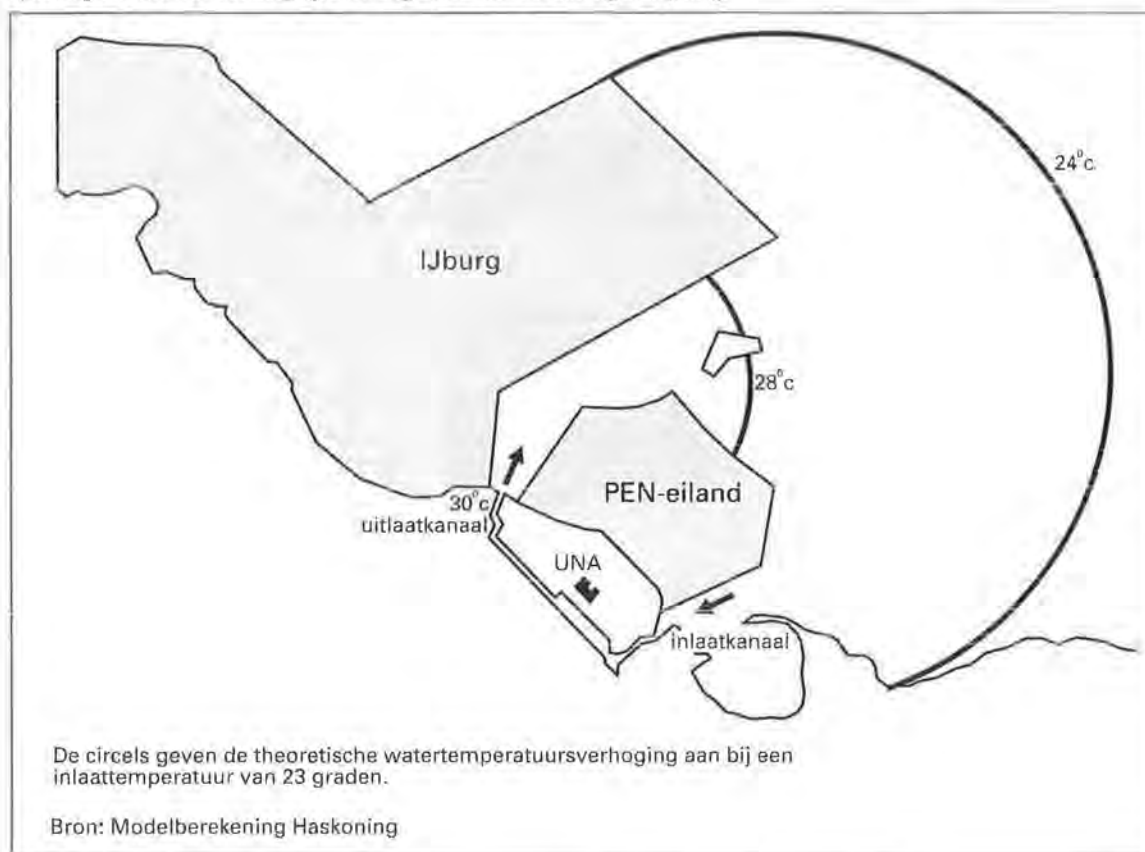
Grofvuilstort

In het tweede Provinciaal Afvalstoffenplan (PAP-2) van Noord-Holland wordt aangegeven dat er in het zuidelijk deel van de provincie gezocht moet worden naar locaties voor stortplaatsen ter vervanging van de stortplaatsen bij Velsen en Hollandse Brug. Het gaat hierbij om bouw- en sloofafval, grof huishoudelijk afval, bedrijfsafval, resten van slibdrogings- en slibverbrandingsinstallaties, zuiveringsslib, baggerspecie, verontreinigde grond en bepaalde categorieën chemische afvalstoffen.

Koelwater

Aan de UNA is voor de elektriciteitscentrale bij Diemen een vergunning verleend voor het lozen van koelwater op het IJmeer (aan de westkant van het PEN-eiland) tot een maximum capaciteit van 724 MW. Dat komt overeen met het thans opgestelde vermogen en de nieuwe WKK-eenheid. De vergunningaanvraag is beoordeeld door rijkswaterstaat directie IJsselmeer-gebied, mede aan de hand van een milieu-effect-rapportage in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo) en de Wet milieubeheer. De vergunning is toegekend om verplaatsing van lozing op het Amsterdam-Rijnkanaal naar het IJmeer mogelijk te

Afbeelding 7 Modelberekening opwarming koelwater na aanleg van IJburg

maken om aan de Wvo-eisen te voldoen. In het MER is rekening gehouden met de aanleg van IJburg 1^e fase maar niet met de mogelijke aanleg van IJburg 2^e fase. In de vergunning is de verplichting opgenomen om onderzoek te doen naar de warmteverspreiding in het IJmeer en naar het optreden van botulisme.

De elektriciteitscentrale op de locatie Diemen grenst aan het PEN-eiland, dat onderdeel is van de EHS en de Blauwe Pijl. Op grond hiervan verplicht het Structuurschema Elektriciteitsvoorziening bij toekomstige uitbreiding gebruik te maken van zogenaamde WKK-installaties (warmtekrachtkoppeling).

B Analyse van beleid

Verontreinigde baggerspecie

Het huidige afvalbeleid dwingt tot zoeken van oplossingen in de eigen regio. Hierdoor zijn er slechts beperkte mogelijkheden voor uitwisseling met andere regio's. Omdat grootschalige berging op land wordt afgewezen (MER Noordhollands Baggerplan) zal het ROM-project inzicht moeten geven in de mogelijkheden om in het IJmeergebied een (boven) regionale berging in de vorm van een eiland of een ringdijk gebied te realiseren.

Grofvuilstort

Inmiddels blijkt uit de nieuwste prognoses voor de te storten hoeveelheid afval in de komende jaren dat de behoefte minder groot is dan op basis van het PAP-2 werd verondersteld. In het kader van het Randstad-afvaloverleg zal het Noordhollandse beleid opnieuw worden getoetst.

Koelwaterlozing

Op basis van de vergunning kunnen, in een zomerse (theoretische) situatie met een inlaattemperatuur van $\pm 23^{\circ}\text{C}$, in het water aan de oostkant van IJburg (aan de westkant van het PEN-eiland) temperaturen van het oppervlaktewater voorkomen tot maximaal 30°C . Zoals afbeelding 7 aangeeft is het gevaar van recirculatie niet denkbeeldig. De uitlaat beïnvloedt in dat geval de inlaattemperatuur waardoor deze stijgt, wat weer een hogere uitlaattemperatuur tot gevolg heeft enzovoorts.

In het MER-IJburg 2^e fase worden onder meer de volgende mogelijke effecten van de koelwaterlozing op het ecosysteem IJmeer genoemd:

- verlaging van het zuurstofgehalte tot maximaal 5 mg/liter en daardoor het mogelijk eerder optreden van zuurstofloze bodems, afsterven van bodemfauna;

- een grotere kans op de verspreiding van botulisme, met name langs de oevers van IJburg en het PEN-eiland, en op ziektekiemen die bedreigend zijn voor de mens en de recreatiefunctie;
- lokale verandering van de faunasamenstelling en mogelijk introductie van systeemvreemde warmteminnende dier- en plantesoorten met hun versturende effecten op het systeem;
- verhoudingsgewijs een toename van het ammoniakgehalte;
- door hogere temperaturen bij het lozingspunt vindt een snellere microbiologische afbraak van het slib plaats, waardoor fosfaat en stikstofverbindingen vrijkomen;
- verandering van het evenwicht tussen algenpopulaties en algengrazend zoöplankton.

Vanuit de (vergonde) situatie van koelwaterlozing zullen oplossingen moeten worden gezocht voor de situaties waarbij het koelwater een bedreiging vormt voor overige functies, zoals natuur, recreatie en woningbouw.

C **Uitgangssituatie**

De volgende punten zijn als uitgangssituatie genomen voor de afstemming in § 2.3:

- Diepe delfstofwinning (olie- en gasboringen) wordt in dit Plan van Aanpak afgewezen door een meerderheid van de Stuurgroep; het Rijk heeft hierover nog geen standpunt ingenomen;
- Randvoorwaarden aangeven ten behoeve van de locatie en inrichting van een (boven-) regionale baggerspeciebergings in het IJmeer;
- Bedreiging van koelwater voor andere functies (IJburg, natuur, recreatie) analyseren en oplossingen formuleren.

2.3 **Probleem en doel ROM-IJmeer**

2.3.1 **Nadere probleemomschrijving**

Uit § 2.2 is gebleken dat de ruimtelijke en milieukwaliteit van het IJmeergebied de afgelopen decennia zijn aangetast door zaken als infrastructuur, rioolwaterzuivering en energieopwekking. Nieuwe regionale claims, zoals de geplande woningbouw in IJburg, het vraagstuk van de verbindende infrastructuur en de as Amsterdam-Almere en de ruimteclaims voor milieubelastende functies (vuilstort, baggerberging, koelwater) zetten het gebied verder onder druk. Deze ontwikkelingen kunnen de belevingswaarde van het IJmeer en de milieukwaliteiten (met name het aquatisch systeem) negatief beïnvloeden.

De problematiek van het IJmeer kent enkele complicerende factoren. In de eerste plaats verschillen de plannen en voornemens in de mate van hardheid en formele status. In een aantal gevallen is sprake van formele besluitvorming, in andere gevallen gaat het over beleidsvoornemens of studies. Met dit ROM-project wordt de speelruimte aangegeven; de integrale benadering kan eventueel leiden tot wijziging of aanvulling van plannen en voornemens. Een tweede complicerende factor is het onderscheid tussen enerzijds problemen die louter het IJmeer betreffen en anderzijds problemen van bovenregionale aard waarvoor binnen het plangebied mogelijk een oplossing kan worden gevonden (zoals locaties voor baggerberging of vuilstort). Deze kunnen tot een kwaliteitsverbetering/-behoud leiden op bovenregionaal niveau.

Voortvloeiend hieruit blijkt in de derde plaats dat sprake is van ontwikkelingen die enerzijds bestaande kwaliteiten aantasten, maar die tegelijkertijd andere kwaliteiten toevoegen. Er is niet alleen sprake van aantasting van kwaliteit als wel van verandering; een deel van het gebied zal veranderen van een landelijk naar een stedelijk gebied.

Een vierde en laatste complicerende factor is dat erop dit moment onvoldoende inzicht bestaat in het functioneren van het ecosysteem van het IJmeer om precies aan te geven wat de effecten van voorgenomen ontwikkelingen en van kwaliteitsverbeterende maatregelen zijn. Dat betekent dat op dat punt nader onderzoek nodig is en dat er in de uitvoeringsfase behoefte is aan een goed monitoring- en bijsturingssysteem.

2.3.2 **Uitwerking doelstelling**

In hoofdstuk 1 van dit Plan van Aanpak is de algemene doelstelling voor ROM-projecten geformuleerd: realiseren van gewenste ruimtelijke ontwikkelingen en het handhaven of verbeteren van ruimtelijke en milieukwaliteit in het betreffende gebied. Op basis van de vorenstaande aandachtspunten kan dit algemene doel voor het IJmeergebied nader worden gespecificeerd:

- oplossen van in de bestaande situatie gesignaleerde ruimtelijke en milieuproblemen;
- beoordeling van ruimteclaims op hun effecten voor ruimtelijke en milieukwaliteit. Deze beoordeling kan leiden tot afwijzen van de claim of tot acceptatie daarvan, gekoppeld aan verzachtende of compenserende maatregelen. Daarbij spelen de mate van hardheid en regionaal belang een grote rol;
- aanwezige mogelijkheden voor verbetering van ruimtelijke en milieukwaliteit benutten (zoals versterking natuurfunctie, ontwikkelen stedelijke kwaliteiten).

Bij het realiseren van deze doelstelling is het van belang aan te geven welke ruimtelijke en milieukwaliteit nagestreefd wordt. Dit gebeurt in streefbeelden die in hoofdstuk 3.2 de basis vormen voor het plan. Daarbij wordt enerzijds op basis van de gebiedskarakteristieken aangegeven waar de knelpunten en kwaliteiten liggen. Anderzijds moeten in de streefbeelden de effecten van de nieuwe ontwikkelingen aan de orde komen en worden beoordeeld.

Een belangrijk instrument voor de uitwerking van de doelstelling in een ontwikkelingsvisie is zonering. Het karakter van het gebied en van de ontwikkelingen (grote druk op de beschikbare ruimte, kwetsbare functies) leidt er toe dit vrij stringente middel voor een ruimtelijke ordening te hanteren. Daarmee kunnen potenties van bepaalde gebieden maximaal worden benut, onder meer door negatieve effecten van verschillende functies op elkaar te minimaliseren.

2.3.3 Uitgangspunten voor hoofdstuk 3

De hiervoor beschreven nadere probleemomschrijving en de uitwerking van de doelstelling geven aan wat moet worden beschouwd als harde beleidsvoornemens en wat niet. Bovendien wordt daaruit duidelijk welke voornemens in regionaal verband zijn geformuleerd. Op basis daarvan kunnen inhoudelijke uitgangspunten geformuleerd worden voor de ontwikkelingsvisie, die in hoofdstuk 3 wordt geschetst:

- woningbouwlocatie IJburg is een gegeven, voortvloeiend uit nationaal en regionaal beleid, en wordt beperkt tot 660 ha en 18.000 woningen;
- goede inpassing van de woningbouwlocatie IJburg in de omgeving (ruimtelijk, functioneel, milieuhygiënisch) en goede inrichting van het woongebied zelf behoeven aandacht om daarmee het verlies aan ruimtelijke/milieukwaliteiten te verzachten;
- randvoorwaarden worden aangegeven ten behoeve van de locatie en de inrichting van een boven-regionaal baggerspeciedepot;
- er wordt geen vuilstort aangelegd op het PEN-eiland of elders in het plangebied;
- er komt geen wegverbinding door het IJmeer, alleen een railverbinding met een (boven-)regionale functie;
- de natuur in het IJmeer wordt versterkt waarbij de actuele en potentiële waarden centraal staan. Verbetering is in eerste instantie gericht op het zoveel mogelijk kwalitatief herscheppen van verloren gegane waarden ter plaatse van IJburg. Daarnaast worden nieuwe kwaliteiten toegevoegd met als doel het eigen karakter van het gebied te versterken;
- versterken van de natuurlijke kwaliteit zal zich moeten richten op het versterken van de gebieds-

eigen karakteristiek: voedselrijk laaglandmeer met grote potenties voor watervogels;

- tekorten voor (land-)recreatie worden zoveel mogelijk opgevangen binnen het plangebied (vooral in het gebied rond Nieuwe Diep en Diemerzeedijk). Een deel van het resterende tekort wordt opgevangen in het strategisch groenproject Noordelijke Vechtstreek en in Almere.

Met de volgende aandachtspunten moet rekening worden gehouden bij het opstellen van de ontwikkelingsvisie in hoofdstuk 3:

- plannen hebben een verschillende mate van hardheid;
- er moet onderscheid worden gemaakt in lokale en regionale problematiek;
- kwaliteitsafweging op regionaal niveau;
- er is onvoldoende inzicht in ecosysteem; nader onderzoek, monitoring en bijsturing;
- streefbeelden voor ruimtelijke- en milieukwaliteit;
- zonering als ruimtelijk ordeningsprincipe.
- er is onvoldoende inzicht in het recreatieve programma.

Aan de hand van de voornemens en plannen, zoals beschreven in dit hoofdstuk, wordt in hoofdstuk 3 aangegeven tot welke uitgangspunten dit leidt voor het uiteindelijke plan. Belangrijke onderdelen zijn de omvang van de woningbouwlocatie IJburg en een goede inpassing hiervan, de locatie voor een baggerspeciebergings, geen doorgaande weg door het IJmeer, de natuurfunctie richt zich op de potentie van het gebied en getracht wordt zoveel mogelijk van het bestaande recreatietekort in de Amsterdamse regio in het plangebied op te heffen.

Het plan

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk vormt de kern van dit Plan van Aanpak. Op basis van het in het vorige hoofdstuk geformuleerde reguliere beleid (§ 2.2) en doelstellingen en uitgangspunten (§ 2.3) wordt in dit hoofdstuk het plan uitgewerkt. In de hierna volgende hoofdstukken komen achtereenvolgens de concreet uit te voeren projecten (hoofdstuk 4), financiering van het Plan van Aanpak (hoofdstuk 5) en de bestuurlijke aanpak (hoofdstuk 6) aan de orde.

Dit hoofdstuk is opgebouwd uit drie clusters van samenhangende onderwerpen.

De na te streven ruimtelijke en milieukwaliteit en de daarbij behorende voorwaardenscheppende maatregelen.

§ 3.2 *Streefbeelden voor het IJmeer*

§ 3.3 *Een pakket van voorwaardenscheppende maatregelen*

Min of meer los van de voorgenomen inrichtingsmaatregelen kunnen maatregelen getroffen worden voor het verbeteren van verschillende milieuaspecten. Te denken valt aan de sanering van de Diemerzeedijk en aan aanscherping van de reeds lopende maatregelen voor de verbetering van de waterkwaliteit waaronder de sanering van enkele onderwaterbodems. Het gaat om maatregelen die ook na de planperiode (1995-2005) effectief zijn.

Inrichting en de functies van het gebied

§ 3.4 *Tot en met § 3.8: ruimteclaims en inrichtingsvoorstellen*

Deze paragrafen bevatten de voorstellen voor de inrichting van het gebied tot het jaar 2005. Deze voorstellen voor zowel nieuwe als bestaande functies gaan waar nodig gepaard met compenserende, preventieve en/of verzachtende maatregelen om mogelijke negatieve effecten te verminderen of positieve effecten te verkrijgen.

Het omgaan met onzekerheden en de doorkijk na 2005

Een monitoringsysteem (§ 3.9)

Met het monitoringsysteem (meetsysteem) worden ontwikkelingen in het IJmeer gemeten. Hierdoor wordt het mogelijk om de uitvoering van de plannen bij te sturen als er onwenselijke effecten optreden.

Doorkijk na 2005 (§ 3.10)

Drie mogelijke toekomsttrajecten die na de planperiode kunnen worden ontwikkeld. Deze varianten hebben alle drie het jaar 2015 als planninghorizon.

Beschrijving van de onderlinge samenhang van de maatregelen. (§ 3.11)

Relatie Plan van Aanpak-andere plannen (§ 3.12).

3.2 Streefbeelden voor het IJmeer

3.2.1 Het ruimtelijk streefbeeld

Het IJmeer is onderdeel van het IJsselmeer, het Markermeer en de Randmeren, de belangrijkste zoetwaterbekkens van Nederland. Daarmee is het tevens een schakel in het systeem van doorgaande (grote) wateren die vanuit Friesland naar de Zeeuwse delta lopen (Blauwe Pijl). Op regionaal niveau is het IJmeer van belang, omdat het een natuurlijke buffer vormt tussen stedelijke en (droge) landelijke gebieden. Dat betekent ruimtelijke differentiatie van verschillende functies en kwaliteiten.

Door het voorgenomen beleid wordt dat het IJmeer in toenemende mate beïnvloed door stedelijke ontwikkelingen en daarbij behorende functies. Dit betekent dat in het algemeen het huidige grootschalige landelijke karakter van het IJmeer wordt aangetast. Tegelijkertijd levert het kansen op voor een kwalitatief hoogwaardige stedelijke ontwikkeling met mogelijkheden voor een goede en gedifferentieerde afstemming tussen stad en land (natuur, recreatie, vormgeving overgangsgebied).

Bij de ontwikkeling van het ruimtelijk streefbeeld geldt de bestaande situatie in het plangebied als basis: wat zijn de huidige kwaliteiten, knelpunten en potenties? Vervolgens moet worden nagegaan wat de effecten zijn van het voorgenomen beleid. Op basis daarvan kunnen uitspraken worden gedaan over de noodzaak tot versterking van de ruimtelijke kwaliteit via gerichte maatregelen. Uitgangspunt hierbij is dat de bestaande kwaliteiten op het nationaal/regionaal schaalniveau, het IJmeer als schakel in het systeem van natte infrastructuur, regionale geleidingsfunctie, gehandhaafd blijven en waar mogelijk worden versterkt.

Het ruimtelijk streefbeeld is gericht op de volgende doelen:

- optimaliseren van de ruimtelijke kwaliteit, die ten gevolge van de voorgenomen stedelijke ontwikkelingen verandert, door:
 - een zorgvuldige inpassing van diverse stedelijke functies;
 - streven naar een hoge kwaliteit van die functies (stedebouwkundig, bereikbaarheid, aard en omvang voorzieningen);
- versterking bestaande ruimtelijke kwaliteiten (landschap, natuur, recreatie).

Zonering en ruimtelijke kwaliteit per deelgebied

Bij het beschrijven van de gewenste ruimtelijke kwaliteit in dit streefbeeld spelen de gebieds-karakteristieken uit hoofdstuk 2 en de zonering een

belangrijke rol. Op basis van deze gebieds-karakteristieken kunnen de sterke en zwakke elementen en de potenties van deelgebieden worden vastgelegd. Dat vormt de basis voor een zonering van het plangebied. Daarbij worden uitspraken gedaan over de accenten die in iedere zone worden gelegd ten aanzien van de gewenste ontwikkeling.

In het plangebied worden drie zones onderscheiden:

- de Waterlandse kust;
- middencorridor: van Amsterdam-IJburg naar Almere-Pampus;
- het zuidoostelijk deel van het IJmeer (zuidelijke IJmeerkust en de Flevolandse kust).

De Waterlandse kust

Bij de Waterlandse kust is het streefbeeld gericht op versterking van de daar aanwezige bestaande kwaliteiten. Dat betekent op de eerste plaats versterking van de natuurfunctie van het IJmeer op deze plek, aansluitend op het karakter van het achterland. Bovendien vindt aanmelding plaats als Ramsargebied en verbetering van de relatie binnen-/buitendijkse natuur.

De middencorridor Amsterdam-Almere

In principe vinden in deze corridor de belangrijkste stedelijke uitbreidingen plaats met dien verstande dat voor de gewenste watertubulentie en waterkwaliteit een relevant deel van de corridor wordt vrijgehouden. In deze corridor wordt ook rekening gehouden met de komst van nieuwe (rail-)infrastructuur welke voor een goede verbinding tussen Noord-Holland en Flevoland moet zorgen.

De aanleg van IJburg is vooralsnog de enige zichtbare ontwikkeling in deze corridor. Deze ontwikkeling heeft een verandering van de ruimtelijke kwaliteit op de verschillende schaalniveaus tot gevolg.

Op het schaalniveau van het IJmeer betekent de realisatie van IJburg allereerst een verlies aan open water. Dat kan kwantitatief niet gecompenseerd worden. Compensatie op onderdelen is noodzakelijk en mogelijk door bijvoorbeeld natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust. Van groot belang is de ruimtelijke inpassing van IJburg in haar omgeving. Daarbij zal een optimum moeten worden gevonden tussen twee randvoorwaarden: behoud van het open waterfront van Durgerdam en handhaving van het open karakter van het IJmeer.

Op inrichtingsniveau zal IJburg moeten worden ontwikkeld tot een hoogwaardig stedelijk gebied (goede woonmilieus, voorzieningen, openbaar vervoer). In relatie tot de omgeving is de stedelijke ecologie (onder andere omvang en vorm van stedelijk water) en de inrichting van de overgang naar het IJmeer van

belang. De oevers van IJburg zullen mogelijkheden moeten bieden voor oeverrecreatie en watersport, ook ten behoeve van het bestaand stedelijk gebied. Met de zuidelijke IJmeerkust zullen goede verbindingen moeten worden ontwikkeld ten behoeve van de stedelijke recreatie. Het reserveren van een tracé voor een railverbinding tussen Amsterdam en Flevoland is van belang voor het openhouden van toekomstige ontwikkelingsmogelijkheden.

Het zuidoostelijk deel van het IJmeer

De zuidelijke IJmeerkust vormt een belangrijke open ruimte tussen Amsterdam-Zuidoost en IJburg. In deze zone wordt de inrichting van het water en de omliggende kusten afgestemd op een gemengd programma van natuur en recreatie. Gezien de ligging ten opzichte van de bestaande en nieuwe stedelijke concentraties kan dit gebied een rol vervullen voor (dag-)recreatie. Regionaal gezien is er een tekort aan ruimte voor deze functie. Een bijzondere opgave ligt in de onderlinge afstemming van deze functies langs de zuidelijke IJmeerkust waar de natuurwaarden op een aantal plaatsen hoog maar kwetsbaar zijn. De natuurlijke potenties van dit gebied dienen in de verdere inrichting een belangrijke rol te spelen. Dit betekent dat bestaande knelpunten moeten worden opgeheven: een meer samenhangende ontwikkeling van groen en recreatie in dit gebied en goede langzaam verkeersverbindingen (in- en extern). Speerpunten hierbij zijn een goede inrichting van de Diemerzeedijk (met nadruk op stedelijke recreatie) en van het PEN-eiland (met de nadruk op natuurgerichte recreatie). Ook de ecologische verbinding tussen het IJmeer en de Vechtstreek vraagt extra aandacht. De kust van Flevoland wordt conform het bestaande beleid aangemerkt als recreatie-concentratiegebied. In Almere zullen nieuwe ruimtelijke kwaliteiten (stedelijke en landelijke) ontwikkeld worden. Voorzieningen voor watergebonden recreatie, zoals stranden en jachthavens, versterken de relatie met het IJmeer en zorgen voor een betere spreiding en opvang van recreatieve druk.

Ten slotte het IJmeer in zijn totaliteit. Daar zullen de kwaliteiten voor de (grote) waterrecreatie moeten worden gehandhaafd of versterkt. Verder moeten plannen voor berging van baggerspecie in het IJmeer gekoppeld worden aan de ontwikkeling van randvoorwaarden die interessant zijn voor de watersport en/of de natuur. Een in de toekomst mogelijk noodzakelijke (rail-)verbinding tussen Amsterdam en Flevoland moet bij voorkeur ondergronds worden aangelegd om de openheid van het IJmeer niet verder aan te tasten.

3.2.2 Het natuur- en milieustreefbeeld

De milieukwaliteit van het IJmeer (bodem, water en lucht) is redelijk tot goed te noemen. Het streefbeeld zal zich in de eerste plaats moeten richten op behoud van deze basiskwaliteit. Op basis van de 'Nota ecologisch functioneren van het IJmeer' (§ 2.2.3) komt naar voren dat het IJmeer gezien moet worden als een voedselrijk laaglandmeer met grote potenties voor watervogels. Het streefbeeld dient zich in de tweede plaats te richten op het uitbuiten van deze gebiedseigen karakteristiek.

Kwalitatieve beschrijving van het ecologisch streefbeeld Het IJmeer is te beschouwen als een voedselrijk laaglandmeer dat zich op de lange duur als een iets minder voedselrijk systeem zal ontwikkelen. In 2005 zal van een lichte afname in voedselrijkdom sprake zijn. Deze leidt tot betere vestigingsmogelijkheden voor waterplanten en bodemleven, maar ook tot een lichte afname van het huidige voedselaanbod voor watervogels. De huidige peildynamiek, 's zomers een lage waterstand en 's winters een hoge stand, wordt gehandhaafd. De voormalige geulen en diepten vullen zich langzamerhand en er ontstaat een vlakke en op veel plaatsen ondiepe onderwaterbodem. Kunstmatig gecreëerde luwte en verondieping zorgen voor grote rustgebieden, maken massale vestiging van waterplanten mogelijk en geven de produktieve waterbodem optimale ontwikkelingskansen. De rijkere waterplantengroei zal de opname van fosfaten vergroten en de produktie van algen verminderen. In de vispopulatie komt, naast brasem, spiering en aal, geleidelijk meer ontwikkelingskans voor het snoek en zeelttype. Ten gunste van deze soorten zal het aandeel brasem teruggedrongen worden. Het gebied wordt door vogels vooral gebruikt als rust-, foerageer- en ruigebied. In de winter overwinteren er massaal vogels. Aansluitend op binnendijkse natuur zijn in beperkte mate de ontwikkelingskansen voor rietoevers vergroot (contact zones). De nadruk in het ROM-IJmeer streefbeeld ligt op het versterken van de watergebonden natuur (watervogels, vissen en waterplanten).

Kwantitatieve uitwerking van het streefbeeld: de Amoebemethode

Voor de vertaling van het kwalitatieve ecologisch streefbeeld naar kwantitatieve parameters kan een methode worden gehanteerd die bekend is onder de naam Amoebe. Amoebe staat voor Algemene Methode voor OEcologische beschrijving en BESchrijving, zie § 3.2.2). De Amoebe is zowel de benaming van de grafische representatie van de resultaten als van de rekenmethode waarmee de effecten van maatregelen worden berekend. De methode maakt het mogelijk om in één oogopslag de huidige situatie (gebaseerd op

waarnemingsgegevens) en de gewenste situatie te overzien (berekend op grond van beschikbare ecologische kennis) en daarmee ook het verschil tussen beide. Hiermee is de ontwikkeling van het watersysteem te volgen.

Het rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA) ontwikkelde de Amoebe voor het IJsselmeergebied in het kader van de Watersysteemverkenningen ter voorbereiding van een Vierde Nota Waterhuishouding. Het IJmeer wordt daarin slechts als een onderdeel van het Markermeer behandeld. Omdat voor het IJmeer gekozen is voor het uitbuiten van de huidige kwaliteit en functie (als watervogelbiotoop), is om die reden besloten voor het IJmeer een aparte Amoebe op te stellen.

Het natuur-, milieu- en ruimtelijke streefbeeld tot 2005

Het IJmeer blijft een groot, open en voedselrijk laaglandmeer met een onnatuurlijke peildynamiek. Kunstmatig gecreëerde verondieping en luwte zorgen voor compensatie van verlies aan natuur door de bouw van IJburg. Toenemende recreatiedruk opvangen in de middencorridor en in het zuidoostelijk deel, waar zorgvuldige afstemming van natuur en recreatiefuncties plaatsvindt. Plannen voor berging van (verontreinigde) baggerspecie passen in dit beeld en worden gekoppeld aan faciliteiten die interessant zijn voor de Watersport. Het streefbeeld per deelgebied:

Waterlandse kust: nadruk op watergebonden natuur (verbetering relatie binnendijs-buitendijs) beperking grote watersport (waterplanten, ondiepten, luwtedam).

Middencorridor: Verstedelijking (IJburg), watersport/oeverrecreatie, snelle motorboten, beroepsvaart, reservering voor doorgaande infrastructuur. Sanering van voormalige verontreiniging (Diemerzeedijk, waterbodems).

Zuidelijke IJmeerkust: uitbuiten van kwaliteiten voor zowel natuur als (dag-)recreatie. Speerpunten: Diemerzeedijk (stedelijke recreatie), PEN-eiland (natuur met recreatief medegebruik), waterzone van PEN-eiland tot Muiderberg. Natuurkwaliteiten van het ondiepe water voor de kust verder ontwikkelen, verdere optimaliseren van recreatieve routing voor langzaam verkeer.

Flevolandse kust: nadruk op (grote) watersport en oeverrecreatie in samenhang met faciliteiten achterland (zowel stedelijk als recreatief). Sluis bij Pampushaven. Dijk vanaf Pampushaven houdt kwaliteit als broedplaats voor vis (door harde bekleding).

3.3 Voorwaardenscheppende milieumaatregelen

3.3.1 Verbetering van de waterkwaliteit

De concentratie voedingsstoffen in de vorm van opgeloste fosfaat- en stikstofverbindingen is, in combinatie met andere factoren, bepalend voor de waterkwaliteit van het IJmeer. In vergelijking met de grenswaarden van de Evaluatienota Water is de huidige waterkwaliteit redelijk tot goed te noemen.

Omdat de voornaamste vervuilingbron buiten het plangebied is gelegen (via het Eemmeer/Gooimeer komt voedselrijk water uit de Gelderse Vallei het IJmeer binnen) kan in het plangebied zelf een beperkte bijdrage worden geleverd. Het gaat om aansluiting van de woonschepen aan de Amsterdamse oevers op de riolering. Regulering van deze situatie is geregeld in het Lozingenbesluit Wvo. Voor de handhaving hiervan is het vereist dat de betreffende deelgemeente (Zeeburg) ligplaatsen met aansluiting op de riolering aanbiedt. Voor het Eemmeer worden op basis van het reguliere en voorgenomen beleid voor de periode vanaf het jaar 2000 een vermindering van fosfaatgehalten verwacht. Voor het bereiken van lagere streefwaarden zijn extra en zeer kostbare maatregelen nodig (waaronder een zuivering in de monding van de Eem).

De hoeveelheid nutriënten in het water van het IJmeer zal daarom ook na het jaar 2000 hoog blijven. Om te voorkomen dat er overlast door algengroei ontstaat is het belangrijk dat er voldoende menging van voedselarm Markermeerwater en periodieke slibopwerveling door waterbeweging (turbulentie) blijft plaatsvinden. Het slib zorgt ervoor dat er periodiek minder licht in het water komt, waardoor de groei van algen wordt afgeremd. In het IJmeer moeten dan ook randvoorwaarden worden gesteld aan verstedelijking (de omvang en de plaats) en andere functies, die beperkingen van de uitwisseling met Markermeerwater en vermindering van opwerveling kunnen veroorzaken. Alleen in combinatie met voldoende groei van waterplanten kan hiervan worden afgeweken. Zo wordt bij natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust gemikt op het creëren van zodanig gunstige voorwaarden voor waterplanten, dat de opname van fosfaten verschuift van algen naar waterplanten. Een voor de ontwikkeling van deze kust extra gunstige omstandigheid is de relatief grote invloed van het Markermeer. De aanvoer van voedselrijke water uit het Gooimeer is hier minder merkbaar.

Samengevat zijn, naast het beleid in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewater (Wvo), twee categorieën maatregelen noodzakelijk:

1 **Brongerichte maatregelen**

De maatregelen voor handhaving en verbetering van de waterkwaliteit zullen zich vooral moeten richten op de wateraanvoerende gebieden die buiten het plangebied liggen. Brongebieden zijn met name de Gelderse Vallei/Eem en het Rijn/IJsselgebied die water aanvoeren via respectievelijk het Gooimeer en het IJsselmeer. In het plangebied zelf zijn saneringen gewenst van ongezuiverde lozingen nabij Zeeburg en in het Buiten-IJ, voornamelijk afkomstig van woonschepen. Voorts zullen de verontreinigde waterbodems aan de kop van de Leidam in het Buiten-IJ en in Uitdam moeten worden gesaneerd.

2 **Effectgerichte maatregelen**

In dit plan wordt voorzien in effectgerichte maatregelen, zoals de vormgeving van IJburg en de waterhuishoudkundige inrichting. Er moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met nalevering van fosfaten en nitraten uit verzadigde waterbodems. Wateruitwisseling, turbulentie en slibopwerveling moeten daarom worden gehandhaafd in het IJmeer om overmatige algengroei te onderdrukken. Verdere compartimentering van het IJmeer moet daarom zoveel mogelijk worden voorkomen.

In combinatie met stimulering van plantengroei kan getracht worden plaatselijke verbeteringen te bewerkstelligen. Door de plannen voor de Waterlandse kust wordt een plaatselijke verbetering van de waterkwaliteit verwacht. Naar verwachting zal het water relatief helder worden als gevolg van de zich daar ontwikkelde waterplantenvegetatie (zie ook hoofdstuk 3.4: Natuur).

3.3.2 **Verbetering bodemkwaliteit**

Verbeteringsmogelijkheden van de bodemkwaliteit doen zich vooral voor bij de sterk vervuilde Diemerzeedijk. Deze sanering is in zekere zin een 'conditio sine qua non', een harde randvoorwaarde

voor de ontwikkeling van het nabijgelegen IJburg. Deze wijk zal voor een belangrijk deel door verschillende marktpartijen moeten worden ontwikkeld. Het is de verwachting dat investeerders zullen worden afgeschrikt door een niet gesaneerde Diemerzeedijk. Daarom wordt gepleit voor een spoedige aanpak van dit probleem.

3.3.3 **Verbetering van de luchtkwaliteit/vermindering verstoring**

De belangrijkste mogelijkheid voor het beïnvloeden van de luchtkwaliteit ligt in de aanpak van de verkeersproblematiek van de regio. De te verwachten toename van de uitstoot van uitlaatgassen (NO_x , C_xH_y , CO_2), geluidhinder, stankoverlast en de daaruit voortvloeiende vermindering van de leefbaarheid is voor een deel terug te dringen door het gebruik van het openbaar vervoer te stimuleren. Dit streven wordt in het plan ondersteund door de planning van een kwalitatief hoogwaardige openbaar vervoerontsluiting van IJburg.

Verder zal door plaatsing van geluidsschermen langs de A1, A6 en A10 geprobeerd worden beneden de voorkeurswaarden van de Wet geluidhinder te komen.

Voorwaardenscheppende maatregelen

De belangrijkste voorwaardenscheppende maatregelen zijn:

- voor de waterkwaliteit:
 - sanering van diverse bronnen binnen en buiten het plangebied;
 - de inrichting van IJburg;
 - effectgericht beheer.
- voor de bodemkwaliteit:
 - sanering Diemerzeedijk;
 - sanering enkele vervuilde waterbodems;
- voor de luchtkwaliteit/verstoring:
 - aanpak verkeersproblematiek (waaronder goede o.v.-ontsluiting IJburg).

DZD/PEN Diemerzeedijk.

3.4 **Natuur**

3.4.1 **Natuurontwikkeling**

Inleiding

Refererend aan het streefbeeld in § 3.2.2., waarin een blijvende betekenis van het IJmeer voor watervogels centraal staat, dient een integraal pakket van maatregelen te worden beschreven waarin natuurverbetering (vergroting soortenrijkdom) en de compensatie voor de aanleg van IJburg centraal staan.

De natuurgerichte inspanningen hebben tot doel het instandhouden en creëren van condities waarbinnen een spontane verdere ontwikkeling van het huidige aquatische ecosysteem mogelijk is. Hierbij wordt de huidige kwaliteit van het gebied erkend, namelijk een zoetwatermeer met een relatief eenvormig maar hoogproductief karakter.

Ten aanzien van het compensatiebeginsel wordt opgemerkt dat een letterlijke 1:1-compensatie, waarbij de verloren gegane natuurwaarden (biotopen) in dezelfde oppervlakten worden teruggebouwd, onmogelijk is. Dit zou neerkomen op het ter compensatie van IJburg onder water zetten van land elders. Er kan dan ook alleen sprake zijn van een kwalitatieve verbetering voor een kwantitatief verlies.

Ten behoeve van het ROM-project IJmeer en het MER IJburg 2^e fase zijn in een eerder stadium diverse studies verricht naar natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust en naar de planvorming van de woningbouwlocatie IJburg. Desondanks was er nog niet voldoende informatie beschikbaar om een goede keuze te maken met betrekking tot het type te nemen natuurgerichte maatregelen voor de Waterlandse kust. Met name in het MER IJburg 2^e fase worden diverse leemten in kennis genoemd. Een eenduidig standpunt ten aanzien van de omvang en effectiviteit van de natuurgerichte maatregelen was niet mogelijk. Op basis van een door de Stuurgroep ROM-IJmeer opgesteld stappenplan heeft het Ingenieursbureau Amsterdam onderzoek verricht om de leemten in kennis op te vullen en te komen tot een pakket van maatregelen (Natuurontwikkeling IJmeer, december 1995).

Mogelijke maatregelen

Het bestaande ecosysteem kan in zijn functioneren worden verbeterd door toepassing van twee soorten van maatregelen. In de eerste plaats gaat het om het verminderen of wegnemen van verstoringsbronnen en andere nadelige invloeden. Op de tweede plaats kan een aantal fysieke maatregelen de voorwaarden-scheppende condities scheppen voor (gebieds-) uitbreiding van de gewenste biotopen.

In de diverse expert-meetings is een aantal maatregelen besproken. Hieronder volgt een korte omschrijving van deze maatregelen.

Aanleggen van luwtegebieden. Het creëren van luwte heeft tot doel meer variatie in biotopen te scheppen, met name biotopen voor (overwinterende) watervogels. Om golf- en/of windluwte te creëren kunnen dammen worden aangelegd. Voor het aanbrengen van

windluwte zijn dammen benodigd met een hoogte van ongeveer +0,5 m. N.A.P., voor golfuwte dammen met een hoogte van -0,3 m. N.A.P.

Aanbrengen van hard-substraat. Het aanbrengen van hard-substraat heeft tot doel een toename van het aantal driehoeksmosselen te stimuleren.

Driehoeksmosselen, die zich hechten aan een harde ondergrond, vormen een belangrijke voedselbron voor diverse soorten watervogels. Een harde ondergrond kan op twee manieren worden verkregen: door het aanbrengen van een harde onderlaag en door zodanig van de stroming gebruik te maken dat het aanwezige slib wegspoelt en de harde onderwaterbodem tevoorschijn komt.

Verdieping. Slibsedimentatie is een beperkende factor voor de ontwikkeling van de driehoeksmossel, een belangrijke voedselbron voor watervogels. Verdiepen is een maatregel die tot doel heeft de slibhuishouding te beïnvloeden. Verdieping kan plaatsvinden door het instandhouden, herstellen of aanleggen van diepe putten en geulen.

Verstoringsbronnen wegnemen. Watervogels hebben in de winter behoefte aan open water om te fourageren en rusten en zijn gevoelig voor verstoring. De belangrijkste verstoringsbronnen zijn de recreatie, de jacht en de visserij.

Verstoring door recreatie kan verminderd worden door zonering met behulp van dammen en ondiepten, belemmering van de doorvaart met andere obstakels en door ruimtelijke situering van recreatieve voorzieningen. Verstoring door jacht kan worden beëindigd door de jachtrechten af te bouwen.

Vooroeverontwikkeling. Het IJmeer heeft steile oevers, waardoor er weinig oevervegetatie en daaraan gekoppelde flora en fauna voorkomt. Dit wordt versterkt door de omgekeerde peildynamiek en geringe waterpeilfluctuatie. Deze ontbrekende oevercomponent kan door een scala van natuur- en civieltechnische maatregelen worden aangebracht, zoals een combinatie van golfbrekers en verondieping.

Verondieping. Delen van de IJmeerbodem zijn vanwege de te grote diepte te donker om goede vestigingsmogelijkheden voor waterplanten te bieden. Het omhoog brengen van de bodem brengt meer licht op de bodem en verbetert de vestigingsmogelijkheden voor waterplanten en de fourageermogelijkheden voor de kleine zwaan.

Binnendijkse moerasontwikkeling. Binnendijkse moerasontwikkeling heeft tot doel een aantal in moerasgebieden voorkomende indicatorsoorten te stimuleren, waaronder enkele vogelsoorten. Een moerasstelsel kan worden gecreëerd door het verhogen van het (grond-)waterpeil, in combinatie met het aanbrengen van enig reliëf en geleidelijke oevers.

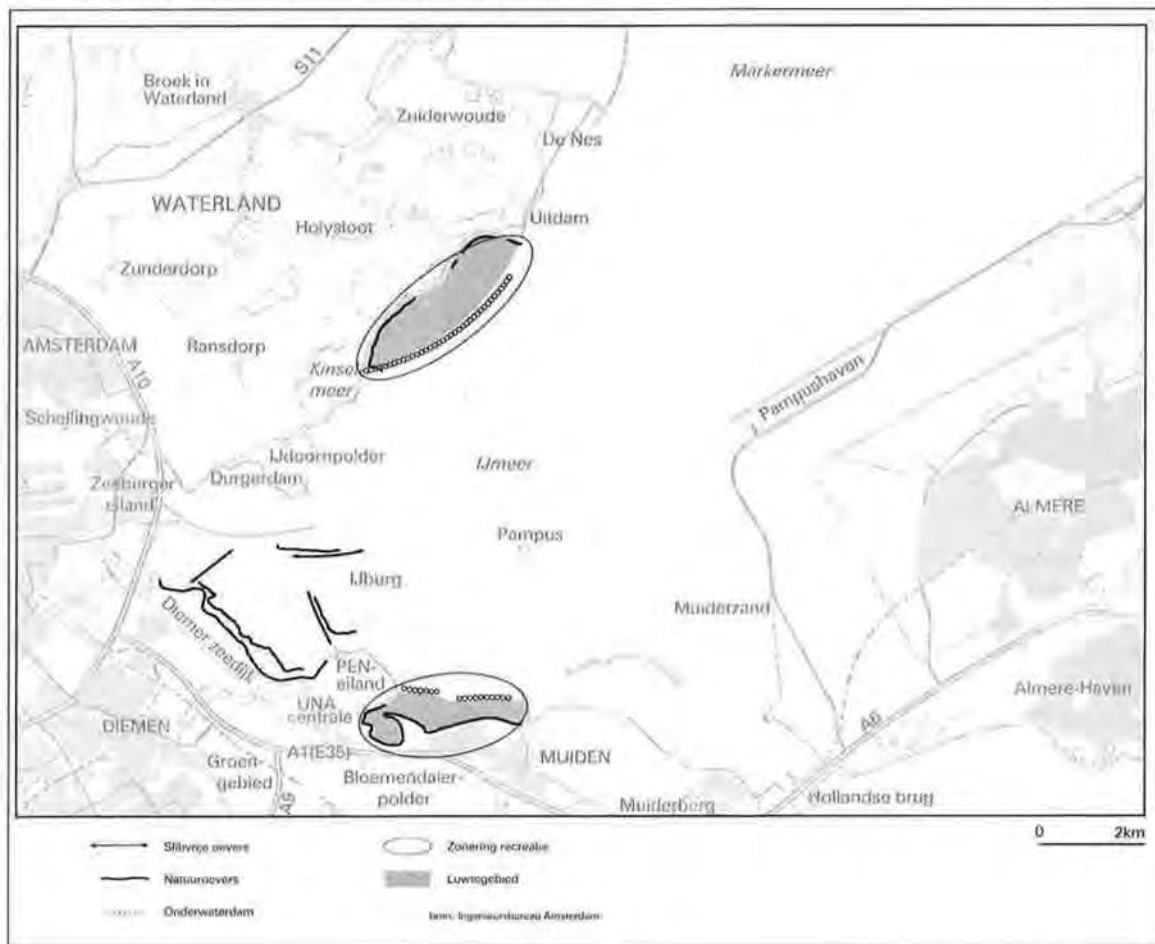
Overwegingen bij de keuze voor de maatregelen

Een aantal van de bovengenoemde maatregelen is samengebracht in een voorkeursmodel. Bij de totstandkoming van dit model heeft een aantal overwegingen een rol gespeeld. In verband met de ecologische doelstelling wordt in de eerste plaats de voorkeur gegeven aan maatregelen die de spontane ontwikkeling van het aquatisch ecosysteem begeleiden en versterken. Op de tweede plaats wordt de

bestaande openheid beschouwd als belangrijk onderdeel van de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. Op de derde plaats is op basis van een analyse van het rendement gekozen voor maatregelen die, rekening houdend met de vorige twee overwegingen, een hoog rendement opleveren.

Er is een basismodel ontwikkeld waarover een redelijke kans van slagen bestaat en waarbij de fysieke ingrepen tot een minimum zijn beperkt om daarmee mogelijke schade aan het ecosysteem te beperken.

Afbeelding 8 Voorkeursmodel natuurmaatregelen IJmeer

Op basis van de bevindingen over diverse typen natuurgerichte maatregelen is een voorkeursmodel ontwikkeld met een samenhangend pakket van natuurmaatregelen in het IJmeer. Dit voorkeursmodel bestaat uit een basismodel waarbinnen, afhankelijk van resultaten van het vervolgonderzoek en evaluatie, een aantal elementen aan toegevoegd kan worden. De reden voor deze werkwijze is dat ook nu nog diverse onzekerheden blijven bestaan, met name omtrent het functioneren van het watersysteem van het IJmeer.

Waterlandse Zeedijk.

Naarmate door de resultaten van het proefproject en verder onderzoek de onzekerheid afneemt, kan een beter beargumenteerde keuze gemaakt worden. Het voorkeursmodel maakt inzichtelijk hoe met mitigerende en compenserende maatregelen de negatieve effecten van de aanleg van IJburg kan worden ondervangen. Deze maatregelen worden gecombineerd met het vigerend beleid. Het totaalpakket van maatregelen past binnen het toekomstig ecologisch streefbeeld voor het IJmeer.

De in het pakket van maatregelen uitgewerkte voorkeur voor zowel de Waterlandse kust als de zuidelijke IJmeerkust is gebaseerd op een zo goed mogelijke inschatting van het natuurrendement dat gerealiseerd kan worden. De locaties passen goed in de beoogde hoofdzonering (druk-rustig) die voor het IJmeer wordt voorgesteld. Bovendien is de situering gunstig ten opzichte van de overheersende zuidwestenwind waardoor delen van het gebied relatief eenvoudig luw te maken zijn. Voor de Waterlandse kust geldt bovendien dat het gebied momenteel relatief lage natuurwaarden bezit.

Het gekozen maatregelenpakket

Het gekozen voorkeursmodel bestaat uit de volgende maatregelen.

Basismodel

Waterlandse kust: aanleg van een onderwaterdam tussen het Kinselmeer en Uitdam, op een diepte van -0,3 meter NAP en met een lengte van circa 3 kilometer (de zogenaamde Gouwzeeconfiguratie). Er ontstaat golfluwte in een gebied van ongeveer

220 ha. Tevens vindt zonering van de recreatie plaats.

Zuidelijke IJmeerkust: de aanleg van twee onderwaterdammen tussen het PEN-eiland en Muiden op een afstand van ongeveer 100 tot 300 meter uit de kust, op een diepte van -0,3 meter NAP en met een lengte van circa 2 kilometer. Hier ontstaat een golfluw gebied van circa 75 ha. Ook vindt zonering van recreatie plaats.

IJburg: de aanleg van IJburg benutten om tussen en rondom de eilanden de potentie voor natuurontwikkeling aldaar te verwezenlijken.

Beperken jacht: afbouwen van de jacht op watervogels in het IJmeer ten noorden van Uitdam en tussen het Zeeburgereiland en de Hollandse brug.

Varianten

Naast het basismodel is een aantal varianten opgesteld. Realisering hiervan is afhankelijk van nader praktijkonderzoek en evaluatie. Het betreft de volgende maatregelen:

- verhoging van de onderwaterdam voor tot een hoogte van +0,5 NAP;
- aanleg van (beperkte) verondieping evenwijdig aan de Waterlandse kust tot een diepte van -1,2 NAP;
- aanleggen van gradiëntrijke oevers op kansrijke locaties voor de Waterlandse kust (Munt, Barnegat en Uitdammer Die).

Voor het realiseren van de maatregelen langs de Waterlandse kust en bij het PEN-eiland zal een uitvoeringsorganisatie worden opgezet. De uitvoering zal niet alleen gericht dienen te zijn op realisatie van de beoogde maatregelen, maar ook op beheer en monitoring, zoals bij het proefproject voor de Waterlandse kust. De maatregelen bij het PEN-eiland (zoals de luwtedammen) zullen betrokken worden in een concretiseringsstudie die voor dit gebied op korte termijn zal worden gerealiseerd.

Vervolprocedure

Ten behoeve van de definitieve vormgeving van de Gouwzeeconfiguratie wordt proefproject natuurontwikkeling in gang gezet. Dit project zal gelijktijdig met de aanleg van de Gouwzeeconfiguratie plaatsvinden en vormt hier een onderdeel van. Op basis van de resultaten van de proef zal, na een aantal jaren van monitoring, in een later stadium besloten worden over de wenselijkheid, vorm en omvang van nadere inrichtingsmaatregelen ter uitvoering van het vigerend beleid.

3.4.2 Bescherming en reglementering

Aanmelding Ramsar-gebied

Het hele IJmeer voldoet aan de criteria voor wetlands en zou dus als wetland aangemeld kunnen worden. Dit is echter niet mogelijk vanwege de afspraken over andere functies en eventuele ontwikkelingen in de toekomst. Voorgesteld wordt de Waterlandse en Muidense kust aan te melden als Ramsar-gebied of wetland (volgens de op kaart aangegeven begrenzing). De gekozen begrenzing valt binnen de zoekgebieden zoals zijn aangegeven in de Gemeenschappelijke Visie ROM-IJmeer. Binnen de begrenzing vallen de oeverzones van de Waterlandse en de Muidense kust, maar geen delen van het landoppervlak. Bestaande versturende activiteiten, zoals jachthavens, zijn niet opgenomen, inclusief een strook van 500 meter om de jachthaven heen. Dit geldt ook voor de vaargeulen voor de beroepsscheepvaart. Dit betekent dat de Ramsarstatus deze activiteiten op deze plaatsen niet zal beperken.

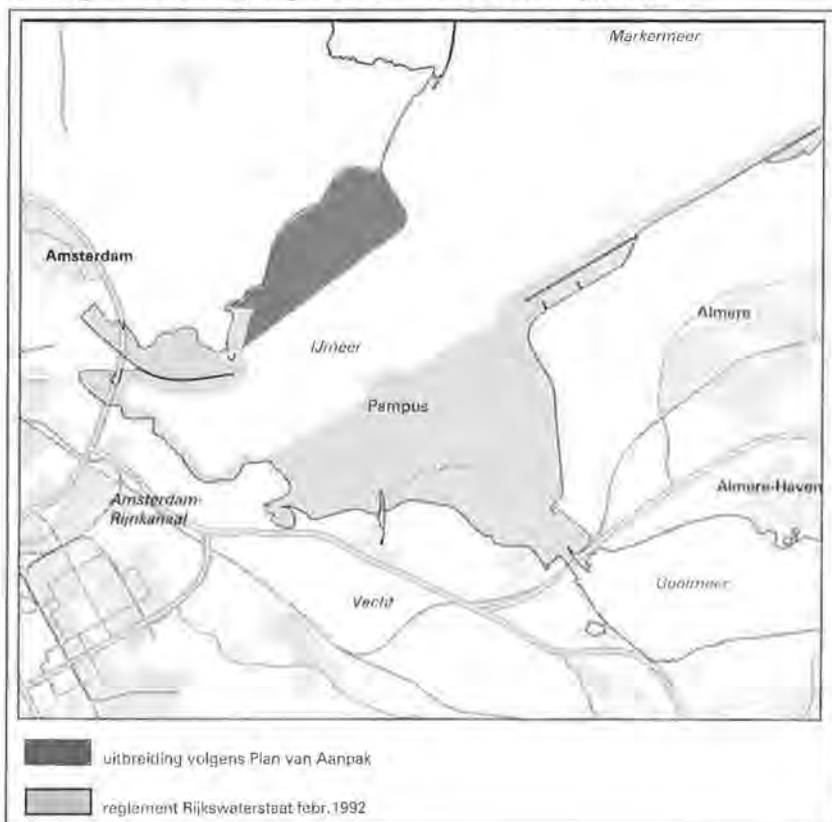
Aanmelding van een waterrijk gebied als wetland (Ramsar-gebied) betekent dat de overheden zich uitspreken voor de bescherming en erkenning van een gebied dat van internationale betekenis is voor watervogels. Op deze gebieden is het 'wise-use'-beginsel van toepassing (verstandig beheer). Dit betekent dat de overheid de inspanningsverplichting op zich neemt om de natuurwaarden (voor vogels in het bijzonder) minimaal te handhaven en zo mogelijk te verhogen. Dit kan gebeuren door middel van het toepassen van compensatie bij verlies van natuur, het bestemmen van deze gebieden met de hoofdfunctie natuur en begrenzing van de recreatie door (de hoofdfunctie) natuur. Voor die delen van het plangebied die buiten de Ramsar-begrenzing vallen heeft deze aanmelding

geen gevolgen. Binnen de gekozen begrenzing liggen grote concentraties duikeenden en zwanen voor, er liggen ecologisch waardevolle gebieden en ondiepe waterbodems. De gebieden hebben een duidelijke relatie met de veenweidegebieden in het achterland. Recreatie zal worden begrensd door de hoofdfunctie natuur. Dit betekent dat binnen de Ramsar-gebieden geen nieuwe jachthavens, recreatiestranden en dergelijke worden aangelegd. Wel is recreatief medegebruik mogelijk, ook voor de oevers en eilanden. Verder geldt dat de eerder voorgestelde hoofdzonering wordt uitgevoerd; nadruk op natuur voor de Waterlandse kust en natuur/recreatie voor de zuidelijke IJmeerkust). Indien nodig kan voor meest gevoelige gebieden, die in de winter en het voorjaar extra bescherming nodig hebben, een beperkte uitbreiding overwogen worden van de Natuurbeschermingswet (NB-wet). Deze biedt de mogelijkheid tot tijdelijke afsluiting voor de beroepsvisserij en recreatie. Hiervan zal spaarzaam gebruik worden gemaakt.

Snelvaarreglement

Voor snelle motorboten (waterski- en raceboten) geldt dat hun relatieve bewegingsvrijheid wordt ingeperkt door de aanpassing van het reglement 'snelle Motorboten in rijkswateren' (1992). Dit reglement is

Afbeelding 9 Behorend bij 'Reglement snelle motorboten rijkswateren'

erop gericht deze snelheidssporten zo goed mogelijk te zoneren ten opzichte van andere vormen van water-recreatie. Daar komt nu het aspect natuur bij. Het gebied waar niet snel mag worden gevaren wordt daarom uitgebreid met de Waterlandse kust. De definitieve begrenzing zal daarbij afhangen van de nog nader te bepalen contour van het verondiepingsgebied. Voor de Muidense kust kunnen golfbrekers, luwtedammen enzovoorts zorgen voor het respecteren van dit verbod in de ondiepe delen (bijvoorbeeld voor jet-ski's).

Monitoring

Potentiële conflicten tussen recreatie en de natuur, die zich vooral kunnen voordoen in de aantrekkelijke gebieden voor blijvende watervogels (zomergasten), verdienen nader onderzoek. Het verdient aanbeveling om het onderzoek dat rijkswaterstaat momenteel verricht toe te spitsen op een mogelijke win-winsituatie voor natuur en recreatie. Eilandjes en luwtegebieden, die in het voor- en najaar bescherming bieden aan vogels, kunnen in de zomer geheel of ten dele worden opengesteld voor de recreatie. Mede met behulp van monitoring zal blijken of het voorgestelde 'wissel'-gebruik tussen recreant en watervogel de beoogde resultaten oplevert.

Uit de monitoring zal ook moeten blijken hoe de ontwikkeling van de watersport plaatsvindt bij maatregelen als natuurontwikkeling bij Waterland, aanleg van IJburg, verdieping van de vaargeul, de aanleg van jachthavens en eilandjes en dergelijke. De uitkomsten van het onderzoek watersport-natuur zullen in de trendrapportage van het monitoringprogramma worden verwerkt.

Beëindiging van het jachtrecht

Bij de aanmelding van delen van het IJmeer als Wetland (of als NB-wet gebied) wordt het jachtrecht ter plaatse beëindigd. Bovendien wordt bij de inwerkingtreding van de flora- en faunawet waterwildjacht beperkt tot jacht op wilde eenden en meerkoeten. Jacht op deze soorten zal echter ook andere vogelsoorten verstoren.

Natuur

Het natuurbeleid in het IJmeer zal het voorgenomen beleid uit het Natuurbeleidsplan en de compensatie voor de aanleg van IJburg trachten te combineren. De compensatie is kwalitatief van aard. De Waterlandse kust is om verschillende redenen de aangewezen plaats voor compenserende maatregelen: deze kust heeft goede potenties, het past in de beoogde zonering

van het IJmeer en de maatregelen sluiten goed aan bij de bestaande natuur achter de dijk. Omdat momenteel nog onvoldoende duidelijkheid bestaat over de compensatiemogelijkheden zal in samenhang met de ontwikkeling van IJburg een totaalvisie voor natuurontwikkeling worden opgesteld. Natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust blijft hierbij het uitgangspunt. In het stappenplan zullen mitigerende en compenserende maatregelen worden gecombineerd met het vigerend natuurbeleid.

Een deel van het IJmeer zal als Ramsargebied worden aangewezen. Doel van de aanmelding is het versterken van een waterrijk gebied dat van internationaal belang is voor watervogels, het voldoen aan de internationale afspraken en het inkaderen van reeds bestaande of in het Plan van Aanpak passende maatregelen.

De interpretatie 'wise-use'-beginsel is het handhaven of versterken van ornithologische waarden, toepassen van compensatie bij verlies daarvan, het geven van de hoofdfunctie natuur in deze gebieden en begrenzing van recreatie door de (hoofdfunctie) natuur.

3.5 Recreatie

3.5.1 Land- en oeverrecreatie

Groen in en vooral buiten de stad is een belangrijke voorwaarde voor een goede leefomgeving. Uit een recent onderzoek, uitgevoerd in 4 grote steden, blijkt dat ongeveer 90% van de bevolking van groenvoorzieningen gebruik maakt.

Om de tekorten aan buitenstedelijke recreatieve voorzieningen in de regio Amsterdam zoveel mogelijk te verminderen, met name in het oostelijk gedeelte van de regio, en tegelijkertijd de mobiliteit beperkt te houden, zal een deel van de benodigde recreatieve ontwikkeling in of in de directe nabijheid van de oostkant van Amsterdam plaats moeten vinden. Deze nieuwe recreatieve voorzieningen moeten dichtbij de woning liggen, een eigen karakter en een 'trekker' hebben en met de fiets bereikbaar zijn. Voor een dagje uit echter blijven voorzieningen als strand, duinen en bossen grote trekkers. Uit onderzoek blijkt dat deze hoger scoren dan een nieuw aangelegd recreatiegebied.

IJburg moet Amsterdam weer aan het grote water brengen. Naast aantrekkelijke uitlooptmogelijkheden in de directe woon- en werkomgeving zullen een strand, een boulevard en jachthavens onderdeel zijn van deze

stadsuitbreiding. Met deze voorzieningen zal de recreatieve druk op het IJmeer groter worden, maar bij een juiste situering van deze voorzieningen zal de voorgestelde hoofdzonering in het IJmeer worden versterkt en gerespecteerd. Zo zullen bijvoorbeeld mogelijkheden voor plankzeilen in IJburg er toe moeten bijdragen dat de druk op de Waterlandse kust, waar de infrastructuur niet uitgebreid kan worden, beperkt blijft.

Tjalk.

Zuidelijke IJmeerkust

Qua uitloopmogelijkheden voor IJburg heeft de zuidelijke kustzone van het IJmeer veel te bieden. De verbanden tussen het PEN-eiland, de zuidelijke IJmeerkust en het strategisch groenproject Noordelijke Vechtstreek zijn in een aparte studie nader uitgewerkt (Herstel- en ontwikkelingsplan Zuidelijke IJmeerkust). Zonering en multifunctioneel gebruik van de aan te leggen voorzieningen zijn daarbij sleutelbegrippen. Zo ontstaat recreatieve meerwaarde in de vorm van mogelijkheden tot natuurgerichte recreatie en wordt bij de aanleg van recreatiegebieden gestreefd naar een natuurlijke inrichting.

Langs de zuidelijke IJmeerkust zal de nadruk worden gelegd op enerzijds een rijke schakering van het aanbod aan recreatievormen, zowel intensief als extensief, en anderzijds op het vergroten van de bereikbaarheid voor langzaam verkeer door een goede routestructuur. Via wandel- en fietspaden kunnen observatiehutten in de meest rustige zones worden bereikt en kan men op diverse plaatsen de wijsheid van het IJmeer en de natuur ervaren (observatiepunten).

Door de reconstructie van de Diemerzeedijk en het PEN-eiland zal een recreatief gebied aan de oostzijde

van Amsterdam ontstaan dat, gezien de ligging, van grote betekenis zal zijn voor de recreatie van de (toekomstige) bevolking van IJburg. De sanering van de Diemerzeedijk met een leeflaag zal, door de beperkte dikte van deze afdekkingslaag, een parkachtig milieu met 'droge' natuurwaarden opleveren met mogelijkheden voor intensieve recreatie.

In contrast hiermee heeft het PEN-eiland en de aan de oostkant gelegen baai iets speciaals te bieden voor

extensievere, meer natuurgerichte recreatie, waarbij voor het oostelijk deel gedacht wordt aan een vogelobservatiegebied. Door zonering zal een geleidelijk verloop van tamelijk intensief naar extensief en natuurgerichte recreatie mogelijk worden. Door een zorgvuldige ontsluiting, met aanleg van enkele knuppelpadjes en observatiehutten, kan meer kwetsbare natuur gehandhaafd blijven en verder tot ontwikkeling komen. Het gaat hier om 'natte' natuur. Maatregelen met betrekking tot de waterhuishouding zullen de huidige natte natuurwaarden versterken. Het langzaam verkeernetwerk sluit aan op de veerdiensten voor fietsers en/of voetgangers van en naar IJburg.

In het vooroevergebied tussen het PEN-eiland en Muiden zullen in de ondiepere delen voorzieningen

(dammen, golfbrekers) worden getroffen om luwte te bewerkstelligen. Deze voorzieningen sluiten aan op reeds aanwezige eilandjes voor deze kust. Hiermee kan dit gebied zich niet alleen verder ontwikkelen als rustgebied voor met name watervogels, maar krijgt het ook een belangrijke rol in het recreatief medegebruik. Tevens kan met deze voorzieningen worden voorkomen dat het westelijk van het PEN-eiland geloosde koelwater te snel weer het innamepunt van de UNA-centrale bereikt (voorkomen van recirculatie).

Voor de periode tot het jaar 2005 worden de volgende maatregelen in dit plan voorgesteld:

- Inrichting Diemerzeedijk (intensieve stedelijke recreatie).
- Inrichting PEN-eiland (natuur met recreatief medegebruik, zonering recreatie-natuur van west naar oost en versterken ecologische en recreatieve structuur) en een vogelobservatiepark (realiseren en inrichten van een natuurobservatiegebied en verbeteren van de koelwatercirculatie IJburg).
- Behoud Fort Diemen en omgeving (versterken van het karakter als onderdeel van de Stelling van Amsterdam en behoud kleinschalig open kustlandschap).

- Natuurontwikkeling Riet- en Noordpolder (ontwikkelen van natuurwaarden door reservaatvorming (25 ha) in de Rietpolder en toepassing van de Relatienota (80 ha) in de Noordpolder).
- Aanleg recreatief netwerk (aanleg fiets- en wandelnetwerk, inclusief twee pontjes, met aansluiting op het Strategisch Groenproject).
- Ontsnippering (ontsnippering van wegen en vaarwegen en realiseren van ecologische verbindingen:
 - 1 Diempolder-IJmeer;
 - 2 Bloemendalpolder-IJmeer en
 - 3 Naardermeer-Noordpolder-IJmeer. Tevens ontsnippering hoogspanningsleidingen).

Omdat binnen de grenzen van het ROM-IJmeergebied te weinig ruimte is om het tekort aan (landgebonden) recreatieplaatsen op te heffen, is aansluiting gezocht bij het strategisch groenproject Noordelijke Vechtstreek. Door een verbindende routestructuur zullen de recreatieve kwaliteiten van beide projecten elkaar aanvullen. De afwisseling in het aanbod wordt daarmee vergroot. De verdere invulling van de landgebonden recreatie zal in samenwerking met de betrokken gemeenten worden uitgewerkt.

In het kader van het strategisch groenproject Noordelijke Vechtstreek is aangegeven dat het tekort aan recreatieplaatsen in de Amsterdamse agglomeratie vooral moet worden opgevangen in nieuwe recreatiegebieden rond Weesp en Diemen (400 ha). Om een zo groot mogelijke opvangcapaciteit te bewerkstelligen is een bosrijke inrichting het meest geschikt. Bovendien past het in het beoogde gebied, omdat hier al sprake is van een verdichting van het (stadsrand)landschap. Dat in tegenstelling tot het open landschap rond de Vecht.

Waterlandse kust

De ontwikkeling van de Waterlandse kust is voornamelijk ten behoeve van de natuur. Ten aanzien van de recreatie wordt aangesloten bij reeds lopende initiatieven zoals het project 'Waardevol Cultuurlandschap Waterland'. Het ontwikkelen van mogelijkheden voor recreatief medegebruik en het terugdringen van de automobiliteit staan hier centraal. Het onlangs gereedgekomen fietspad op de Waterlandse zeedijk biedt mogelijkheden te genieten van het weidse panorama van land en water. Op diverse plaatsen is aansluiting op de rest van de

recreatieve routestructuur mogelijk. In combinatie met de compensatie en natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust kunnen, naast de bestaande uitkijkplaatsen, enkele vogelhutten worden aangelegd om de watervogels van dichtbij gade te slaan.

Flevoland

Naast uitbreiding van de jachthavencapaciteit kan ook uitbreiding van de oeverrecreatie plaatsvinden. Het achterland biedt veel recreatieve mogelijkheden, die voor een deel nog in aanleg zijn. Dit kustgebied blijft wat recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden betreft hoog scoren. Een deel van het regionale tekort kan hier op termijn worden opgelost.

Recreatie Muiderzand Almere.

Het Noorderplassegebied zal in de periode tot 2005 verder worden uitgebreid. In totaal gaat het om 450 ha, waarvan het grootste gedeelte is gelegen buiten de plangrens van het ROM-IJmeer project. Globaal voorzien de plannen in een uitbreiding met circa 150 ha van zowel het wateroppervlak als van het natuurgebied Lepelaarplassen, waar extensieve recreatie wordt toegestaan. Voor een groot deel is de uitbreiding wateroppervlak bereikbaar voor de pleziervaart vanaf het Markermeer via de sluisen bij de 'Block van Kuffeler'. De mogelijkheid voor ontsluiting van dit watersportgebied via een nieuw sluisencomplex bij Pampushaven wordt opgehouden. Op de resterende 150 ha zal het woongebied worden uitgebreid. Het karakter van de bebouwing zal ter plaatse sterk worden bepaald door het omliggende landschap. Een aantal aan het bos gelegen percelen ligt binnen het plangebied van het ROM-IJmeer.

3.5.2 Watersport

Het IJmeer is een kruispunt voor de grote watersport in Nederland. Het verbindt de Randmeren, de Vechtstreek en de grote wateren met elkaar. Vanuit deze functie is het IJmeer een belangrijk gebied voor de watersport. Daarnaast moet een breed scala aan watersportactiviteiten een plek hebben in het IJmeer. Gezien de grote lokale en regionale vraag naar ligplaatsen in dit gebied, en om de mobiliteit te beperken, is het onvermijdelijk dat de jachthavencapaciteit in het IJmeer verder wordt uitgebreid. Alleen al de 'eigen behoefte' van IJburg duidt op zo'n 600 ligplaatsen. Zowel bij IJburg (2 of 3 jachthavens) als aan de Flevolandse kant (Pampushaven en een uitbreiding van jachthaven Muiderzand met een catamaranstrand) zal de capaciteit worden vergroot.

Als gevolg van de aanleg van IJburg en de natuurontwikkeling langs de Waterlandse kust zal het bevaarbaar oppervlak van het IJmeer verkleinen; afhankelijk van de uiteindelijke omvang van de plannen betekent dat voor de grote watersport een beperkte teruggang van maximaal 10% (de locatie IJburg is nu ook al voor een deel onbevaarbaar).

Met de bouw van IJburg en de komst van meer jachthavens zal vooral de grote watersport uitwijken naar het Markermeer. Berekeningen in het Structuurschema Groene Ruimte geven aan dat in dit watergebied nog een verdubbeling van het aantal (recreatieve) vaarbewegingen mogelijk is.

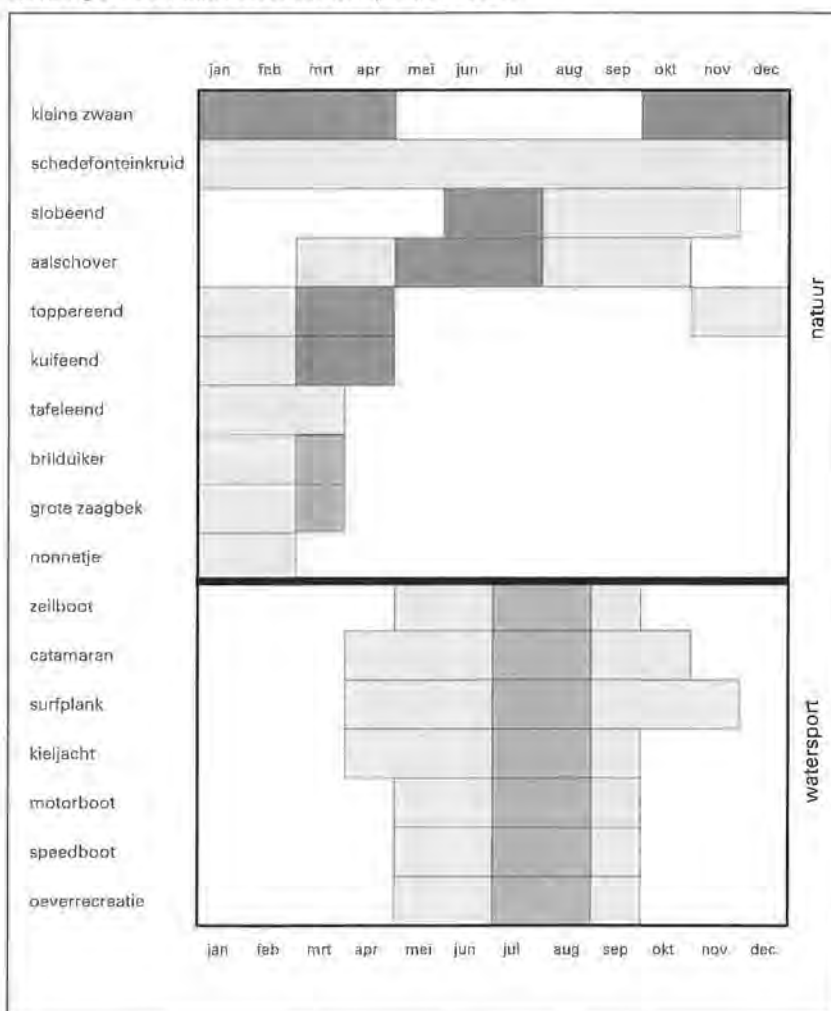
Een brug over het IJmeer is voor de grote watersport, waaronder de 'bruine vloot', ongewenst. Een tunnelverbinding oude land-nieuwe land verdient de voorkeur. In geval van een brug is een doorvaarthoogte van 24 meter noodzakelijk.

De constructie van een baggerdepot kan een nieuw element voor de watersport zijn omdat vooral aan de oostzijde daarvan beschutte ankerplekken en aanlegplaatsen kunnen komen. De aanleg van enkele eilandjes in het IJmeer met goede aanleg- of ankermogelijkheden bij alle windrichtingen kan aan het behoud/bevorderen van de grote watersport bijdragen. De situering van deze eilandjes zal echter zorgvuldig gekozen moeten worden en, waar mogelijk, gecombineerd met andere functies (zoals bij de eilandjes voor de Muidense kust het geval is). In de zuidoostelijke helft van het IJmeer

dienen de water- en overrecreatie de hoofdfuncties te zijn. Het ondiepe deel van de Muidense kustzone bij Muiderberg is echter als watervogelgebied (aangewezen in het kader van de NB-wet) voor de waterrecreatie afgesloten. Het is niet de bedoeling voor de Muidense kust de bestaande watersport te verdringen ten gunste van natuurfuncties. Waar het om gaat is het benutten van de potenties die deze kust voor de natuur te bieden heeft (waaronder luwe ligging, natuurlijke ondieptes) en de watersport de reeds geldende regels te laten respecteren. De instelling van Ramsargebieden langs zowel de Waterlandse als de Muidense kust vormt dan ook vooral een (nationale) erkenning van de huidige natuurfuncties en de intentie daar zorgvuldig mee om te gaan.

Op basis van de huidige kennis worden door de seizoensspreiding tussen watersport en natuur (zie 3.4.2) geen grote problemen verwacht. Voor de Waterlandse kust wordt een natuurlijke zonering verwacht vanwege de groei van onder meer fontein-kruid in de ondiepere delen. Dit maakt plankzeilen en

Afbeelding 10 De relatie tussen watersport en natuur

gemotoriseerde vaart onaantrekkelijk.

Ten behoeve van de toervaart zou de sluis in Muiden zodanig moeten worden verbeterd dat de lange wachttijden in het hoogseizoen tot het verleden behoren. De hoge financiële lasten kunnen echter een probleem vormen. Een andere mogelijkheid is het tot stand brengen van de eerdergenoemde doorsteek/overhaal van het Gooimeer naar de Naardertrekvaart. Hiermee zou vooral voor de kleinere watersport een zeer veilige route tussen de Randmeren en het Goois-Utrechtse plassegebied worden gecreëerd. Een en ander pleit ervoor deze materie nader te onderzoeken en uit te werken in aanbevelingen over het opheffen van deze 'bottle neck' in het landelijke toervaartnet (BRTN), namelijk de verbinding tussen het Lauwersmeer en de Zeeuwse Delta (Blauwe Pijl). Een sluis bij Pampushaven moet toegang gaan geven aan het achterland van Flevoland (Noorderplassen en verder).

3.5.3 Relatie watersport/natuur

Als de voorziene natuurontwikkelingsmaatregelen alsmede de voorgestelde bescherming en reglementering wordt doorgevoerd is er sprake van een globale zonering: natuur bij de Waterlandse kust en een combinatie van natuur en recreatie in het zuidoostelijk deel. Voorlopig wordt met uitzondering van luwte dammen afgezien van het treffen van meer ingrijpende zoneringsmaatregelen die leiden tot een fysieke scheiding van watersport en natuur. Deze inschatting is gebaseerd op afbeelding 10, waar de seizoenen voor de verschillende typen watersport worden vergeleken met de maanden waarin het IJmeer voor de verschillende vogelsoorten van belang is. De seizoensverlenging van catamaran en surfplank (met behulp van de zogenaamde 'wetsuits') noopt weliswaar tot voorzichtigheid, vooral in de weekenden. Momenteel wordt door Rijkswaterstaat onderzoek gedaan naar 'Watersport en watervogels op het IJmeer'. Daarbij worden recente tellingen gehanteerd van de recreatie seizoenen 1994 en 1995. Ook vogelsoorten die niet in afbeelding 10 voorkomen worden hierin betrokken. Aan de hand van dit onderzoek zal moeten worden gezien of ten tijde van de vleugelruï in de belangrijkste vogelconcentratiegebieden, waaronder de rietoevers in de omgeving van de polder IJdoorn, Muiderberg en het PEN-eiland, extra maatregelen moeten worden getroffen.

Recreatie

In en om Amsterdam is een groot tekort aan recreatieve mogelijkheden. IJburg zal Amsterdam weer aan het water brengen en daarmee een rol kunnen vervullen in het opheffen van een deel van dit tekort. Er zullen jachthavens, stranden en een boulevard worden aangelegd. Voor de bewoners van IJburg, maar ook voor anderen, zullen de Diemerzeedijk en het PEN-eiland een recreatieve bestemming krijgen.

Bij de Diemerzeedijk zal het gaan om intensieve recreatie, terwijl het PEN-eiland gericht zal zijn op de meer natuurgerichte recreatie. Langs de kust worden de huidige natuurfuncties versterkt in samenhang met de recreatie.

Op deze zuidelijke IJmeerkust zal ook een structuur van kleinschalige voet- en fietspaden komen. In de plannen wordt aangesloten bij de ontwikkelingen in de Noordelijke Vechtstreek, aangezien ook daar een deel van het recreatie-tekort van Amsterdam zal worden opgeheven. De Waterlandse kust zal eveneens geschikt zijn voor kleinschalige recreatie. De Flevolandse kust richt zich, evenals IJburg, op de grootschalige onderdelen van de oeverrecreatie en watersport. Voor de watersporters zelf blijft het IJmeer zeer attractief. Wel zullen verschuivingen in gebruik optreden. De inrichting van de Waterlandse en Muidense kust zal vooral ten goede komen aan de rustige, kleinschalige watersport. De hier genoemde zonering dient ervoor de functies natuur en recreatie van elkaar te scheiden op plaatsen waar mogelijke conflicten optreden.

3.6 IJburg

In dit Plan van Aanpak wordt de komst van IJburg (eerste en tweede fase) evenals de financiële haalbaarheid als uitgangspunt gehanteerd. Op basis van het Vinex-uitvoeringsconvenant en de eigen bijdrage van de gemeente Amsterdam zal het pakket van stedenbouwkundige maatregelen gerealiseerd dienen te worden, waarbij de financiële haalbaarheid en de realisatie van adequaat openbaar vervoer randvoorwaarden zijn. Concreet gaat daarbij om de realisering van 18.000 woningen op een gebied van 660 ha. Bij de inventarisatie van het vigerend beleid en de analyse daarvan (§ 2.2.2) is de keuze gemotiveerd voor IJburg als verstedelijkingsrichting voor de regio Amsterdam.

In de Gemeenschappelijke Visie, de basis voor dit Plan van Aanpak, zijn aandachtspunten geformuleerd met betrekking tot de ontwikkeling van IJburg. Deze aandachtspunten zijn uitgewerkt in de streefbeelden in § 3.2 van dit hoofdstuk.

Het plan voor IJburg zelf is nog in ontwikkeling. De meest recente stand van zaken wordt weergegeven in de structuurplanuitwerking IJburg van de gemeente Amsterdam (juni 1995) en de recente Concept-nota van Uitgangspunten IJburg (februari 1996), waarin de grondslagen voor de ontwikkeling van IJburg zijn vastgelegd. De te verwachten effecten op ruimtelijke en milieukwaliteit van bepaalde planonderdelen van de locatie en de omgeving zijn beschreven in de milieu-effectrapportage IJburg 2^e fase en de aanvulling (respectievelijk januari + december 1995). Deze rapportages, die gekoppeld zijn aan het structuurplan Amsterdam en de Partiële Herziening van het Streekplan ANZKG, geven informatie over de milieueffecten van de aanleg van IJburg, inclusief het 'Meest Milieu vriendelijke Alternatief' (MMA).

Een goed oordeel kan overigens pas worden gegeven wanneer een stedenbouwkundige uitwerking van de verschillende varianten en uitvoeringsopties heeft plaatsgevonden. Daarbij spelen de vormgeving en inrichting van de randen een belangrijke rol.

Op basis van deze informatie zijn in deze paragraaf aandachtspunten geformuleerd die meegenomen dienen te worden bij de verdere planontwikkeling voor IJburg. Daarbij wordt uitgegaan van de in de structuurplanuitwerking en het MER geschetste mogelijke ruimtelijke varianten (met gesloten-, open- en bebouwd binnenmeer) en uitvoeringsopties (ophoging, polder of constructie), alsmede het MMA.

3.6.1 Algemeen

De motivering van de keus voor IJburg als verstedelijkingsrichting bevat enkele argumenten die een belangrijke rol moeten spelen bij de verdere planvorming. Het eerste argument is de ligging ten opzichte van de stedelijke agglomeratie. Die biedt kansen voor een groot aandeel openbaar vervoer aangezien de meeste arbeidsplaatsen in de agglomeratie goed bereikbaar zijn per openbaar vervoer. De daarvoor noodzakelijke openbaar-vervoervoorzieningen hebben dus hoge prioriteit.

Een tweede argument is de ligging tussen Amsterdam en Almere. Hierdoor ontstaat een potentiële vervoersvraag die op termijn mogelijkheden schept voor een agglomeratie-raillijn. Ruimte voor een dergelijke railverbinding moet nu al worden gereserveerd. Een derde sturende argument vóór IJburg is de mogelijkheid om via IJburg de ruimtelijke

lobbenstructuur van de agglomeratie te blijven volgen. Dat stelt eisen aan de inrichting van de groene lobben rond IJburg (Waterland en zuidelijke IJmeerkust) en aan de bereikbaarheid ervan, onder meer vanuit het nieuwe stedelijk gebied. In dat verband is de beoogde samenhangende ontwikkeling van IJburg met de Waterlandse kust en de Diemerzeedijk en omgeving uitermate belangrijk. Daarmee kan een evenwichtige ontwikkeling van stedelijke en landelijke kwaliteiten worden bewerkstelligd.

Een belangrijk functioneel en ruimtelijk uitgangspunt bij de bouw van IJburg is het gebruik maken en, waar mogelijk, versterken van de bestaande gebiedskarakteristieken. Dat betekent dat door IJburg de relatie van Amsterdam met het water versterkt moet worden (beleving, functies). Daarbij is een goede inpassing van IJburg in de bestaande ecologische structuur belangrijk. Functie van het stadswater, gescheiden watersysteem en inrichting van de oevers spelen daarbij een rol.

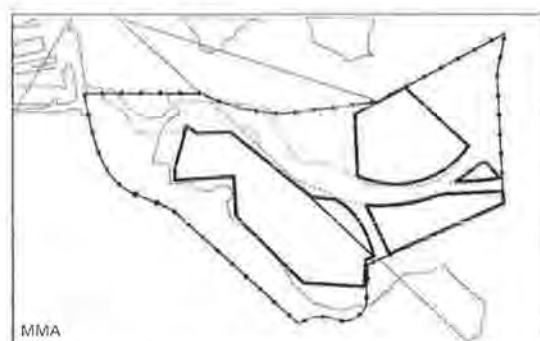
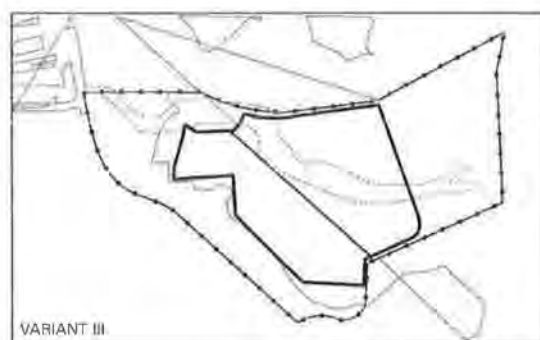
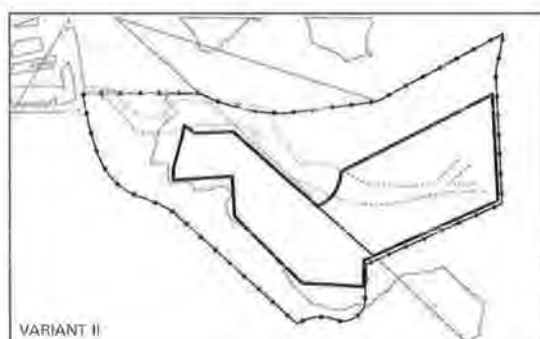
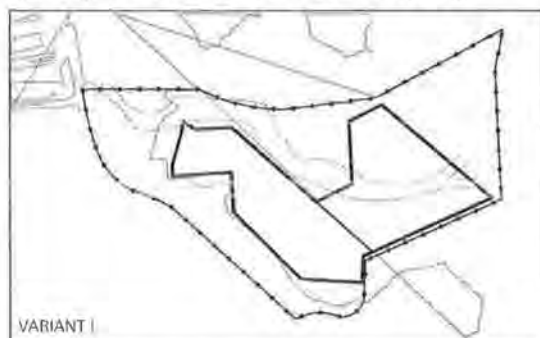
3.6.2 Ruimtelijke kwaliteit

De uiteindelijke vorm van IJburg is van grote invloed op de ruimtelijke kwaliteit in het gebied. In het MER IJburg 2^e fase (inclusief de aanvulling) worden vier mogelijke varianten voor de vorm (zie afbeelding 12) en drie varianten voor de bouwwijze genoemd, die van invloed zijn op de ruimtelijke kwaliteit.

Op het schaalniveau van het IJmeer als geheel is het belevingsaspect belangrijk, zowel vanuit IJburg als vanuit de omgeving. Redenerend vanuit de omgeving is een compacte variant het minst ongunstig omdat die het minst ver het IJmeer insteekt. Redenerend vanuit IJburg heeft de ophogingsoptie de voorkeur boven inpoldering omdat de relatie met het water daardoor beter tot haar recht komt.

Inpassing van IJburg in de ecologische structuur stelt ook eisen aan de stedenbouwkundige inrichting van het gebied. Een zekere overmaat aan stedelijk water en goede ecologische relaties met de omgeving zijn daarbij belangrijk (bijvoorbeeld de vormgeving van de randen). Een belangrijk aspect van ruimtelijke kwaliteit en de milieukwaliteit wordt gevormd door de omvang en kwaliteit van het openbaar vervoer. Voorzieningen op dit punt hebben hoge prioriteit en zullen dat in geval van financiële afwegingen ook moeten houden. Ook dient de nodige aandacht besteed te worden aan de langzaam-verkeersverbindingen, zowel intern als met Amsterdam en de zuidelijke IJmeerkust. Bij de uitvoering van de plannen dient de realisering van het openbaar vervoer gelijk op te lopen met de realisering van woningen en stedelijke voorzieningen. Een lineaire structuur van IJburg (met een zo groot mogelijk

Afbeelding 1 | De vier MER-varianten van IJburg

invloedsgebied) biedt de meeste mogelijkheden voor een efficiënt en hoogwaardig stedelijk openbaar vervoer.

Omvang, soort en situering van de recreatieve voorzieningen vormen een volgend aspect van ruimtelijke kwaliteit. Daarbij gaat het bij de landrecreatie om IJburg

zelf en om de directe omgeving. Wat dat laatste betreft speelt de zuidelijke IJmeeroever een belangrijke rol vanwege de ligging ten opzichte van IJburg. Dat gebied moet daarom een uitstekende verbinding voor langzaam verkeer met IJburg hebben en optimaal worden ingericht voor recreatie en natuur. Sanering van de bodem en inrichting van de Diemerzeedijk zijn daarvoor een eerste vereiste.

Daarnaast is oever- en waterrecreatie belangrijk: de situering van strand, boulevard en jachthavens bij IJburg vormt een wezenlijk kwaliteitsaspect. Een baai tegenover Durgerdam kan daarin een belangrijke rol spelen. Met het oog op het regionale karakter is een goede openbaar-vervoerbereikbaarheid voor de oever- en waterrecreatie belangrijk.

3.6.3 Compensatie en beperking van verlies aan natuur

Aanleg van IJburg betekent verlies aan natuurwaarden. Die moeten in principe binnen de regio worden gecompenseerd. Probleem daarbij is dat de natuurwaarden bestaan uit verschillende biotopen. Enkele daarvan kunnen worden gecompenseerd, andere moeilijk (zoals verlies aan areaal voor vissen en visetende vogels).

De vorm van IJburg speelt een rol bij de omvang van het verlies aan natuurwaarden. Een compacte variant (variant 3) is daarbij gunstig, omdat hierbij het open IJmeer, en daarmee de omvang van de fourageergebieden voor duikeenden, het minst wordt aantast. Bovendien zullen bij een variant die ver het IJmeer insteekt overvliegroutes van trekvogels en de rust op en rond het PEN-eiland worden verstoord en ontstaat er een conflict tussen de oeverrecreatie en het koelwater. Een eilandenmodel heeft als voordeel dat door de grote oeverlengte een gedifferentieerd oevermilieu ontstaat met veel kansen voor natuurontwikkeling. Ter compensatie van het verlies aan natuurwaarden wordt een deel van de Waterlandse kust golfloop gemaakt en wordt geëxperimenteerd met een klein oppervlak aan verondieping. Belangrijk is dat zo spoedig mogelijk na de ingreep maatregelen tot herstel van de verloren natuurwaarden worden getroffen, zodat de negatieve effecten beperkt blijven. De vorm van de compensatie en de wijze waarop deze tot stand moet komen is uitgewerkt in paragraaf 3.4.1 (natuur).

3.6.4 Milieukwaliteit

Met betrekking tot de milieukwaliteit verdient een aantal aspecten de aandacht.

Waterkwaliteit

De gevolgen van de bouw van IJburg op de waterkwaliteit van het IJmeer zijn niet op voorhand aan te geven. In het monitoringprogramma komt dit aspect

nadrukkelijk aan de orde. Er zijn echter enkele aspecten waaraan de komende jaren, mede aan de hand van de gegevens van het monitoringsysteem bij het ontwerpen aan de verdere uitbouw en vormgeving van IJburg aandacht zal moeten worden geschonken (evaluerend ontwerpen):

Compartimentering

Naarmate IJburg verder het IJmeer insteeekt (variant 1, 2, + MMA) neemt de kans op compartimentering toe, waardoor de wateruitwisseling met het open IJmeer en het Markermeer zal verminderen en het sedimentatiepatroon van slib zal veranderen. Dit kan leiden tot overmatige algengroei met negatieve gevolgen voor de waterfauna.

Beïnvloeding watersysteem IJmeer door het stedelijk gebied

De archipelachtige eilandenstructuur van IJburg volgens het MMA, waarbij het water in open verbinding staat met het IJmeer, heeft door de grote oeverlengte een evenredig grote invloed op het watersysteem van het IJmeer.

Uitgangspunt is de eis van 'hydrologische isolatie'. Deze kan worden vertaald in de essentiële voorwaarde dat er vanuit het plangebied IJburg geen enkele emissie van verontreinigende stoffen mag plaatsvinden.

Dit betekent dat de inrichting van het gebied en de beheersmaatregelen de garantie moeten bieden, dat de nu op de grenslijn van het plangebied bestaande stoffenbalans niet negatief richting IJmeer wordt beïnvloed.

Koelwater

De vrijkomende warmte van de elektriciteitscentrale wordt zoveel mogelijk benut voor stadsverwarming van IJburg. Bij gebrek aan vraag naar stadsverwarming zal in de zomer een deel van de warmte geloosd moeten worden. Dit kan gevolgen hebben voor het recreatief gebruik van oevers in verband met het dan niet halen van de zwemwaterkwaliteit en mogelijke schade aan natuurlijke oeverzones. Dit speelt vooral in het zuid-oosten van IJburg (strand). Door aanleg van IJburg neemt het koelend oppervlak van IJmeer af en de verdere compartimentering vergroot de kans op recirculatie. Door de eilandenstructuur scoort het meest milieuvriendelijke alternatief naar verwachting gunstiger dan de overige varianten omdat de warmte zich beter kan verspreiden.

De constructieoptie scoort in dit perspectief slechter dan de opties ophoging en polder, omdat ook daar het stadswater bloot staat aan opwarming door koelwater.

Geluidhinder

In deel 2 van het MER IJburg tweede fase (Aanleg en effecten van aanleg) is de geluidhinder binnen de locatie

onderzocht. Dit verschilt per variant niet of nauwelijks, aangezien nog geen gegevens op inrichtingsniveau bekend zijn.

In deel 3 (Externe ontsluiting) zijn de effecten van geluidhinder van drie mogelijke aansluitingsvarianten op de A1 onderzocht. Daarbij zijn onder meer de gevolgen van de aanleg voor de gemeente Diemen onderzocht. Inmiddels is bestuurlijk overeenstemming bereikt over de variant 'Gaasperdammerweg-Oost (G-Oost)' welke een verlegging inhoud van de Gaasperdammervariant in de richting van het UNA-terrein en het westelijke koelwaterkanaal. Deze variant is inmiddels ook in het aanvullende MER opgenomen. Door een bundeling van industriële activiteiten (transformatorstation en koelwaterkanaal) en wegverkeer scoort deze variant ook qua geluidhinder beter dan de oorspronkelijke die een sterke aantasting van de oevers van de Diem inhield (zie ook 3.7.2).

Bij de interne ontsluiting dient prioriteit te worden gegeven aan een optimale railontsluiting vanwege de gunstige vervoerswijzekeuze ('modal split') en aan bundeling van infrastructuur.

Bij de beoordeling van de geluidhinder moeten overigens ook bestaande externe bronnen (wegen) worden betrokken en moet aandacht worden besteed aan cumulatieve effecten. Externe geluidsbronnen (rijkswegen A10 en A1, UNA-centrale) zijn betrokken bij de effectbeschrijving. Deze zullen geen effecten hebben op de locatievarianten IJburg tweede fase. Wel kunnen in de zuidwesthoek van het PEN-eiland cumulatieve effecten optreden ten gevolge van de weg-aanleg, de UNA-centrale en recreatievaart in de vaargeul (varianten met zuidelijke ligging van de jachthaven).

Luchtverontreiniging

De aanleg van IJburg leidt, zoals gezegd, zeker tot een toename van luchtverontreiniging. De belangrijkste mogelijkheid om dit te verminderen is minimalisering van het wegverkeer door prioriteit te geven aan openbaar vervoer en langzaam verkeer en door tijdige realisering van voorzieningen voor langzaam verkeer en openbaar vervoer.

Gebruik grondstoffen bij aanleg IJburg

Het gebruik van zout zand bij de aanleg van IJburg kan leiden tot een ongewenste zoutlast op het IJmeer. Ten aanzien van de ophogingsoptie wordt daarom als randvoorwaarde gesteld dat gebruik van zout zand alleen binnen met zoet zand opgespoten loswallen mag plaatsvinden. Zout zand dient bij voorkeur gespoeld te worden.

Duurzame bouwlocatie

Bij de planvorming voor de inrichting van IJburg dient te

worden gestreefd naar duurzame kwaliteit voor de volgende aspecten:

- het gebruik van materialen;
- het ketenbeheer ten aanzien van energie, afval, water;
- de leefbaarheid gericht op ruimtegebruik en verstoring.

Vanuit het IJmeer gezien is het, naast het streven naar een goede interne kwaliteit, met name van belang dat de bouwlocatie een minimale milieubelasting op haar omgeving veroorzaakt (zie projectblad B2: Kwaliteit op Locatie).

Bodemsanering

Sanering van de sterk vervuilde Diemerzeedijk is een harde randvoorwaarde voor de ontwikkeling van IJburg. Het gebied zal daarna een belangrijke functie moeten vervullen voor IJburg (natuur, recreatie). Overigens is sanering van dit gebied ook los van IJburg noodzakelijk vanwege het risico van vervuiling van het IJmeer.

3.6.5 Infrastructuur

De wegontsluiting, railverbinding tussen Amsterdam en Flevoland en langzaam verkeersroutes worden beschreven in § 3.7.

3.6.6 Fasering/Lange termijn

Het Plan van Aanpak bevat geen uitspraken over de periode na 2005, dus ook niet over het al dan niet uitbreiden van IJburg na fase 1 en 2. Het is wel zo dat bij de afweging van de varianten (tot 2005) het aspect 'uitbreidbaarheid' een belangrijke factor is. Daarom moeten die effecten wel in het Plan van Aanpak worden opgenomen.

Wat de ruimtelijke en milieukwaliteit van IJburg betreft biedt de informatie die op dit moment voorhanden is onvoldoende houvast om op ontwerpniveau uitspraken te doen. Daarom wordt in het MER een evaluatietraject voorgesteld in het planvormingsproces. Gekozen is voor een proces van evaluerend ontwerpen waarin onder meer gebruik zal worden gemaakt van de gegevens van het monitoringsysteem. Kern is dat ontwerpstappen steeds gevolgd worden door een toetsing op ruimtelijk en milieu-effecten, waaruit vervolgens weer lering wordt getrokken in de volgende planvormingsstap.

Voor de milieutoetsing wordt gedacht aan een onafhankelijk forum van deskundigen en de introductie van een milieuprestatiesysteem, waarbij de commissie voor de milieu-effectrapportage wordt verzocht een onafhankelijk oordeel te geven door middel van een vrijwillige milieutoets. Een ruimtelijke toetsing zal plaatsvinden onder de auspiciën van de ARS (Amsterdamse Raad voor de Stadsontwikkeling).

Aanbevelingen/randvoorwaarden voor een goede inpassing/verdere planvorming

Samenvattend worden de volgende aanbevelingen gedaan voor een zo goed mogelijke inpassing van de nieuwe woonwijk en voor de ontwikkeling van de ruimtelijke en milieukwaliteit in en rond IJburg:

- De relatie met het water dient tot uiting te komen in het stedenbouwkundig en landschaps-architectonisch ontwerp.
- De visueel-ruimtelijke opbouw van IJburg moet aansluiten bij het karakter van het gebied. Dit kan onder meer door goed aan te sluiten bij de ruimtelijke lobbenstructuur van de Amsterdamse agglomeratie en bij Waterland en de Zuidelijke IJmeerkust.
- Een zorgvuldige inrichting van de randen van IJburg teneinde een goede relatie met het water en de natuurgebieden te realiseren.
- De kans op compartimentering verkleinen door IJburg zo min mogelijk het IJmeer in te steken. Dit voorkomt ook de kans op recirculatie van het koelwater.
- De open ruimte van het IJmeer dient zo min mogelijk aangetast te worden, waarbij de relatie tussen Durgerdam en het IJmeer zoveel mogelijk in stand dient te worden gehouden.
- Een spoedige aanpak van de verontreiniging van de Diemerzeedijk.
- De recreatie zodanig spreiden dat geen plaatselijke overbelasting ontstaat. Variant 1 en het MMA lijken de beste mogelijkheden te bieden voor een evenwichtige afwisseling van recreatie en natuur langs de oevers.
- De investeringen moeten zich richten over de volle breedte: investeringen in woningbouw, openbaar vervoer, recreatieve voorzieningen en milieu moeten gelijktijdig plaatsvinden.
- De openbaar-vervoersvoorzieningen moeten hoge prioriteit krijgen, evenals het bereikbaarheidsprofiel van deze voorzieningen;
- Aan de bereikbaarheid van de recreatieve zones van IJburg, maar ook die aan de randen van Waterland en de zuidelijke IJmeerkust, moet aandacht worden besteed.
- De mogelijkheden voor uitbreiding van het stedelijk gebied vormen een keuze-aspect voor de vormgeving van IJburg.
- De aanleg van een recreatieve zone (strand) aan de zuidzijde van IJburg kan alleen wanneer aansluitend maatregelen worden getroffen voor het afleiden van koelwater.

3.7 Infrastructuur

3.7.1 Railontsluiting

Voor wat het soort openbaar-vervoerverbinding betreft gaan de partners in dit ROM-project uit van een multifunctionele railverbinding, waarmee IJburg en – later – Almere-Pampus op het railnet worden aangesloten. Bij de ontsluiting is een rol weggelegd voor hoogwaardig agglomeratievervoer (bijvoorbeeld 'Randstadrail'). Voor snelle Intercity-treinen is deze verbinding minder geschikt in verband met de beperkte ruimtereservering in Almere (Intercity-treinen vragen namelijk meer ruimte in verband met de noodzakelijke ruimere bochten, ook wel boogstralen genoemd). Met een multifunctionele railverbinding wordt een evenwicht bereikt tussen aan de ene kant een zo klein mogelijke reservering voor spoortracés, die de ontwikkeling van IJburg kunnen frustreren, en aan de ander kant de noodzakelijke verbetering van de openbaar vervoerontsluiting van Almere. Andere oplossingen kosten zoveel extra ruimte in IJburg dat de wijk daarmee feitelijk niet te ontwikkelen is.

3.7.2 Wegontsluiting IJburg

IJburg zal langs twee wegen worden aangesloten op het hoofdwegenet. De 1^e aansluiting, op de A-10, ligt in het verlengde van de IJboulevard, op het eiland Zeeburg.

Voor een tweede aansluiting, op de A-1, is inmiddels een bestuurlijke keuze gemaakt uit drie MER-varianten. De voorkeur gaat uit naar een tweede wegontsluiting IJburg op de A1 ten westen van de knoop Diemen. Deze voert vervolgens over het terrein van de UNA-centrale en langs het westelijk koelwaterkanaal direct naar IJburg. Deze variant bundelt voor een deel industriële activiteiten met wegverkeer en veroorzaakt een minimale aantasting van het PEN-eiland. Bundeling van rail- en wegverkeer aan de noordkant van Diemen, de 2^e voorkeursvariant, is afgewezen in verband met de beperkte uitlooptmogelijkheden van de wijk Diemen-Noord en omdat de relatie met het gebied van de Diem daarbij zou verdwijnen.

Op verzoek van Amsterdam zal op korte termijn nog overleg worden gevoerd over de wijze waarop de 2^e ontsluitingsweg op de eilandenstructuur van IJburg zal aansluiten. Amsterdam acht het daarbij noodzakelijk een wegafakking over de westelijke oever van het PEN-eiland te realiseren.

Het Plan van Aanpak gaat terplaatse echter uit van een menging van natuur en recreatieve functies. Aan dit overleg waarop Amsterdam de noodzaak van deze aftakking nogmaals zal beargumenteren, zullen naast de direct betrokken regionale en gemeentelijke besturen ook de rijkspartners binnen de Stuurgroep deelnemen.

3.7.3 Langzaam verkeer

IJburg wordt via een netwerk van langzaam-verkeersroutes verbonden met de stad en het aanliggende groengebied. Dit groengebied wordt gevormd door de (te saneren) Diemerzeedijk, het PEN-eiland, het Groengebied Amstelland en de Zuidelijke IJmeerkust. De uitwerking van de langzaam verkeer routes naar de stad en aangrenzende wijken vormt onderdeel van de planvorming IJburg. Op een aantal plaatsen zullen daarbij fietsponton worden ingezet van het type dat in mei 1995 reeds op andere plaatsen in Amsterdam (Buiksloterwegveer) in de vaart is. Deze zijn speciaal bedoeld voor langzaam verkeer.

3.7.4 Scheepvaart

De vaarweg Amsterdam-Lemmer-Lelystad is de hoofdscheepvaartroute van Amsterdam naar Noord-Nederland. De vaargeul zal worden verdiept. Mogelijke hinder door toename van de recreatievaart is opgenomen in het monitoringprogramma en kan pas op termijn worden beoordeeld. Uitgegaan is van een verdubbeling van het aantal scheepsbewegingen met gevaarlijke stoffen en het transport van brandbare vloeistoffen in dubbelwandige tankschepen. Op basis van de rijksnota 'Omgaan met risico's' ligt in de toekomstige situatie een deel van het eiland Zeeburg binnen de contour voor het maximaal aanvaardbare risico. Getracht wordt dit risico te verkleinen. De helft van de bebouwing van Diemen-Noord en de rest van eiland Zeeburg liggen in het 'grijze gebied' tussen maximaal aanvaardbaar risico en verwaarloosbaar risico. IJburg ligt buiten de contour van verwaarloosbaar risico. Voor teksten betreffende de recreatieve scheepvaart: zie § 3.5.2.

Infrastructuur

Beperking van het autogebruik vraagt om een goede openbaar vervoerontsluiting van IJburg. IJburg zal op het Amsterdamse openbaar-vervoersysteem (sneltram/metro) worden aangesloten. Bovendien bestaat de mogelijkheid dat er een interregionale treinverbinding van Amsterdam naar Almere via IJburg zal komen. IJburg zal op twee plaatsen worden aangesloten op het wegennet: op de A-10 ter hoogte van het eiland Zeeburg en op de A-1 bij de Diemerknoop (via het PEN-eiland). Voor het langzaam verkeer wordt een netwerk van routes aangelegd, waarmee ook IJburg met de centrale stad wordt verbonden. De beroepsscheepvaart ten slotte zal geen hinder ondervinden van de geplande ontwikkelingen in het IJmeer.

3.8 Afvalclaims en delfstofwinning

3.8.1 Baggerspeciedepot

Het baggerspeciedepot, waarvoor in het IJmeer een locatie wordt gezocht, is bedoeld voor matig en zwaar verontreinigd slib (de klassen II, III en IV), en in bepaalde gevallen ook voor licht verontreinigd slib. Een belangrijk deel van de specie zal afkomstig zijn uit rijkswateren. De totale bergingscapaciteit zal mede afhankelijk zijn van de te kiezen stortvariant en bedraagt minimaal 6 en maximaal 26 miljoen m³. Wanneer ook klasse II-slib wordt gestort kan de capaciteit oplopen tot 42 miljoen m³. Het te kiezen aanbod-scenario zal onderdeel vormen van de locatiekeus.

De initiatiefnemers streven naar een zo compact mogelijk depot waarin het contactoppervlak van de geborgen specie met de omgeving zo klein mogelijk is en de hoeveelheid baggerspecie per oppervlakte-eenheid zo groot mogelijk is. Dit komt neer op een diepe put binnen een ringdijk van 1 à 2 km doorsnede. Afhankelijk van het depot-ontwerp kan de hoogte van de ringdijk oplopen tot meer dan 20 meter. Punten van overweging bij het ontwerp zijn landschappelijke inpassing, grondbalans, stabiliteit en veiligheid.

Milieu-effecten en -maatregelen

Inrichting en beheer van het depot dienen te voldoen aan de IBC-criteria (Inrichting, Beheersen en Controle) die door VROM zijn opgesteld. Op grond van dit principe heeft een locatie met een zo klein mogelijke wegzijging naar het grondwater de voorkeur. De te bergen specie zal in het algemeen per schip worden aangevoerd en vanaf een overslagpunt, via een persleiding en gemengd met transportwater, in het depot worden gebracht. In het depot consolideert de specie tot een compacte massa die slecht doorlatend is en daardoor zichzelf isoleert. Dit effect wordt door de grote storthoogte versterkt. Tijdens en na de vulperiode zal het depot worden beheerd en zal controle plaatsvinden op de effecten die de baggerspeciebergings- en afvoer brengt. Belangrijke variabelen in het depot-ontwerp zijn de diepte van de put, de hoogte van de ringdijk en de wijze van isolatie. Overtollig transport- en consolidatiewater, dat verontreinigd kan zijn en zout kan bevatten, wordt uit het depot afgevoerd en buiten het IJmeergebied geloosd (richtlijnen MER).

De invloed van de locatie op het watersysteem wordt in het MER onderzocht. De locatiekeuze dient (samen met de overige claims) compartimentering van het IJmeer te voorkomen. In de 'midden corridor' waar scheepvaart, eventuele infrastructuur en voor de periode na 2005 wellicht nog verstedelijking mogelijk

moeten blijven, zijn de zoekmogelijkheden dan ook beperkt.

Met betrekking tot de effecten voor de natuur valt op te merken dat de aanleg van een baggereiland in de eerste plaats biotoopvernietiging voor bodemfauna ten gevolge zal hebben. Een baggereiland zal dus bij voorkeur in een gebied met een minder rijke bodemfauna moeten komen. Uit de thans beschikbare gegevens blijkt dat het dan doorgaans gaat om de diepere delen van het IJmeer. Om onnodige verstoring van de grondbalans te voorkomen gaat een voorkeur uit naar het maken van 'werk-met-werk' (bijvoorbeeld zandwinning combineren met aanleg van een depot).

Ruimtelijke effecten en maatregelen

De aanleg van het depot heeft een blijvende landschappelijke verandering tot gevolg. Deze invloed zal uiteindelijk mede afhankelijk zijn van het te kiezen ontwerp en de inrichting. De locatie en het aanbod zullen van invloed zijn op de hoogte, diameter en inrichtingsvoorwaarden van het depot. Voor de scheepvaart zal de baggerbergings- en afvoer geen belemmering opleveren, aangezien de vaargeul buiten het zoekgebied van de berging valt. Een eventuele geringe verlegging van de vaargeul is echter mogelijk.

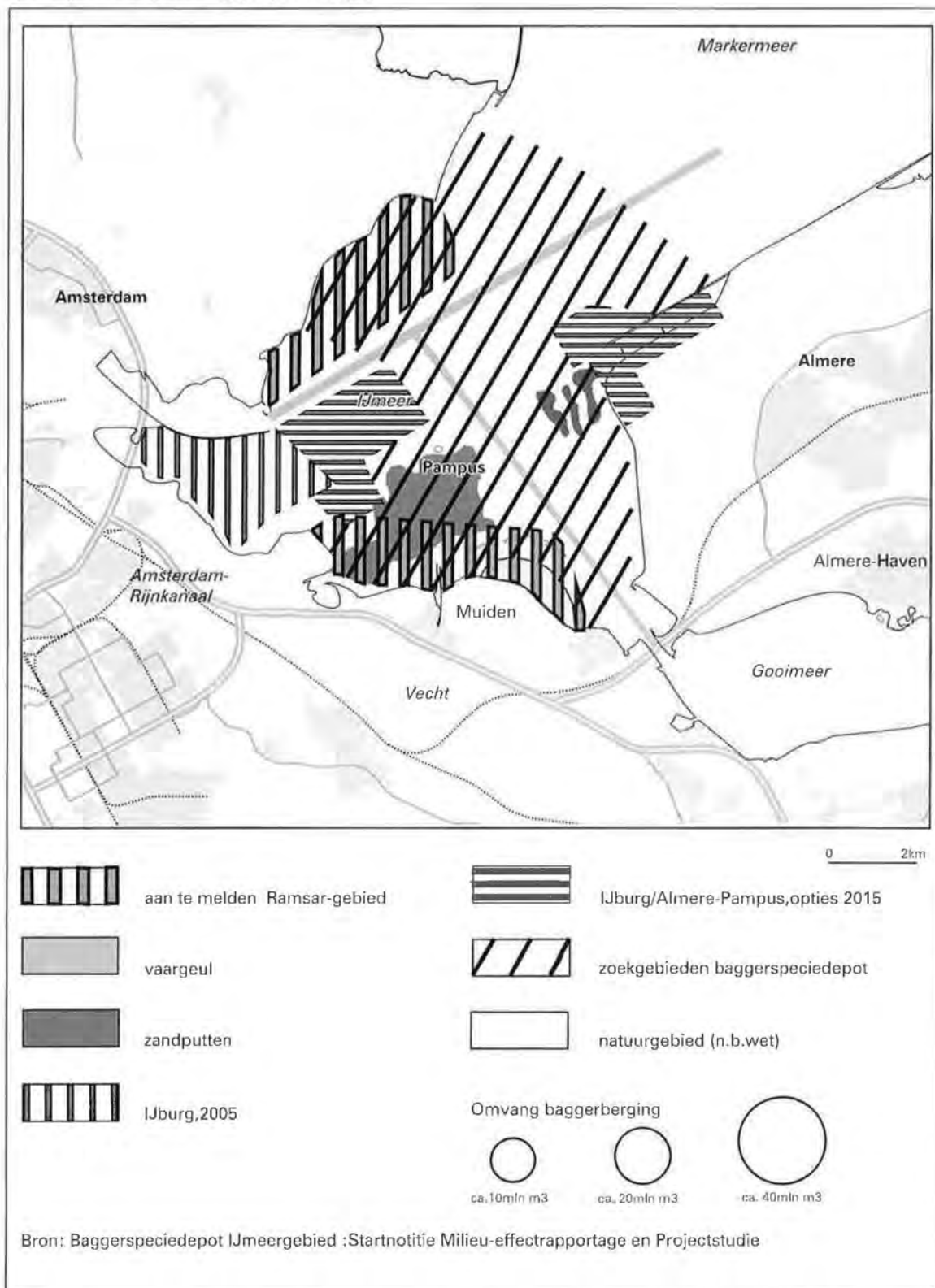
Zoekgebied Baggerbergings-, locatiekeuze en verdere procedure

Bij de keuze van een baggerbergings- en afvoer dient rekening te worden gehouden met de reeds toegekende functies. In de richtlijnen van het MER is opgenomen op welke wijze en in welke mate met andere functies rekening moet worden gehouden. De locatiekeuze en inrichting van een baggersliblocatie zullen daarop worden afgestemd. De keuze voor de locatie van het depot vormt het eerste deel van het MER en is in sterke mate bepalend voor de inrichting.

Het zoekgebied in het MER omvat in principe het hele IJmeer, met de volgende uitzonderingen en beperkingen (zie afbeelding 13):

- het gebied van Amsterdam-IJburg behoort niet tot het zoekgebied;
- er moet rekening gehouden worden met de eventuele stedelijke ontwikkelingen na 2005 (Almere-Pampus en IJburg 3^e fase);
- de Waterlandse kust behoort tot het zoekgebied; in de m.e.r. worden echter alleen varianten meegenomen die de natuurontwikkeling in dit potentiële Ramsargebied kunnen ondersteunen of versterken;
- dezelfde beperking geldt voor het potentiële Ramsargebied in het zuidelijk deel van het IJmeer. Het als natuurgebied aangewezen deel van het IJmeer ten zuiden van de eilandjes De Drost, Warenar en Hooft behoort niet tot het zoekgebied;

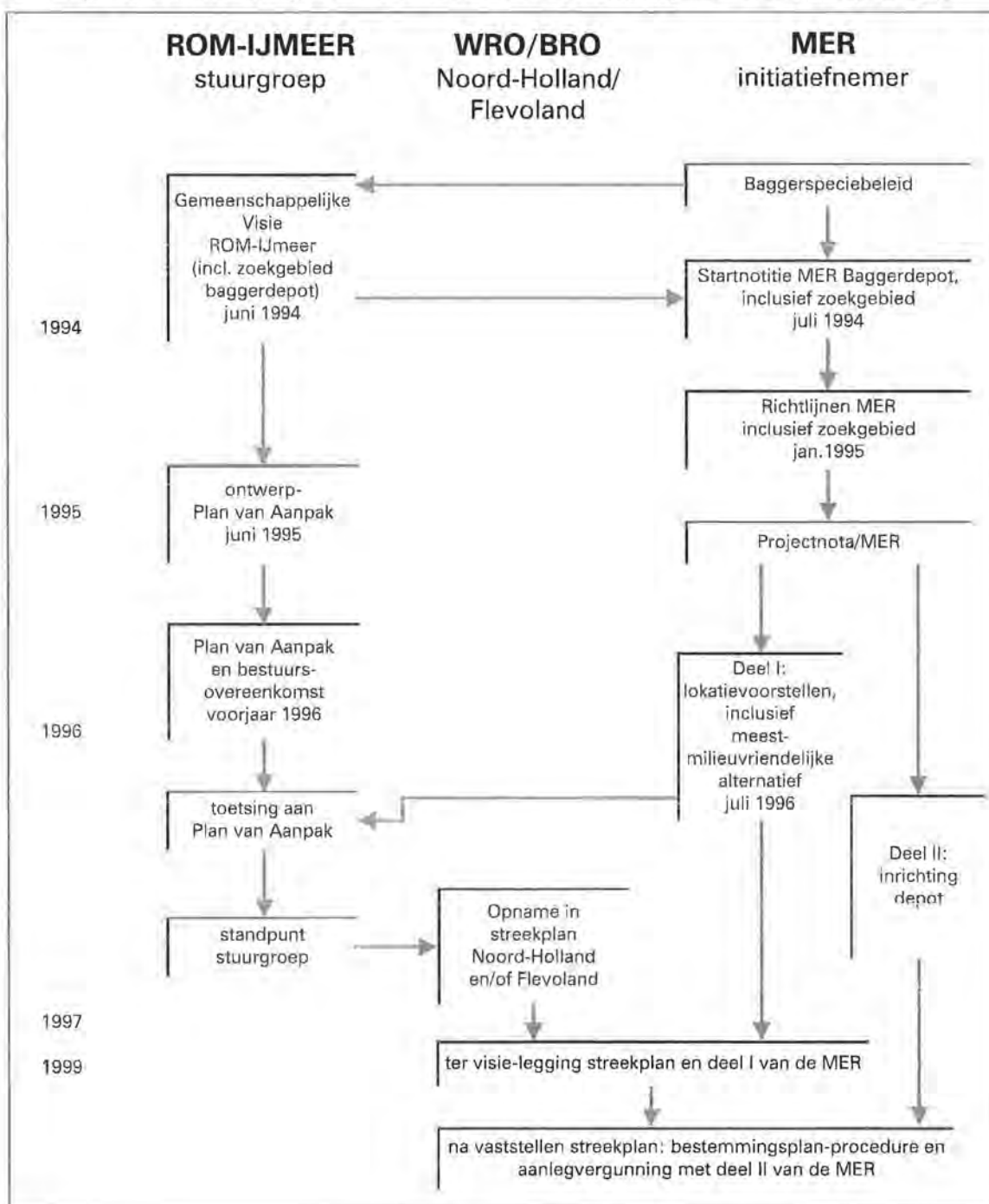
Afbeelding 12 Zoekgebied baggerspecieberging

- de hoofdvaargeul Amsterdam-Lemmer behoort eveneens niet tot het zoekgebied (indien nodig is een kleine verlegging echter bespreekbaar);
 - de plaats voor het depot moet zo gekozen worden dat de recreatievaart de ruimte houdt om de vaargeulen voor de beroepsvaart te ontwijken.
- Volgens de globale planning zal de locatiekeuze, vertaald in de eerste fase voor de m.e.r., halverwege

1996 worden afgerond. In deze fase wordt ook een basisvariant gemaakt. De resultaten van het MER zullen eventueel, in meerdere keuzevarianten uitgewerkt, aan de Stuurgroep ROM-IJmeer worden voorgelegd die vervolgens een definitieve keuze van de locatie moeten maken. Hierna zal bezien worden voor welk streekplan een herzienings-/ wijzigingsprocedure moeten worden gestart (zie afbeelding 13).

Afbeelding 13 Schematische weergave van de relatie tussen het ROM-project IJmeer en het baggerspeciedepot

De tweede fase van de m.e.r., de keuze voor de inrichting van het depot, zal halverwege 1998 zijn afgerond. De delen 1 en 2 vormen tezamen het MER, dat nodig is voor de besluiten in het kader van de Wet milieubeheer en de vergunningen krachtens de Wet verontreiniging oppervlaktewater, de wet milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Consessiewet 1904.

Aanbevelingen tijdens de exploitatie- en afwerkingsfase

Nadat de baggerstort is beëindigd en met een toplaag is afgewerkt zou het baggereiland een rol kunnen vervullen als rustplaats voor doortrekkende vogels, danwel als broed- en leefgebied voor vogels en andere diersoorten. Voorwaarde is dan wel dat de toegankelijkheid voor recreanten beperkt wordt gehouden, bij voorkeur door betreding onaantrekkelijk te maken (moeras). Zoals ook geldt voor reeds aanwezige kunstmatige eilanden kan voor het zomerseizoen wel gedacht worden aan beperkte aanleg- en ankerfaciliteiten. Afhankelijk van de locatie van het depot zal het hoofdaccent op recreatie of natuur moeten liggen.

Ook tijdens de stortfase kan het eiland een rol vervullen als rustplaats voor watervogels door het bieden van beschutting en eventueel inzaaien van ondiepe gedeeltes met riet of inrichting van diepere gedeeltes met bijvoorbeeld de zogenaamde drijvende eilanden ('floatlands').

3.8.2 Vuilstort

Mede op grond van de nieuwste afvalcijfers is de claim voor een vuilstort op het PEN-eiland teruggetrokken. Een te zware belasting van het deelgebied rond de Diemerzeedijk en PEN-eiland wordt zo voorkomen. De nieuwe groene wig op de zuidelijke IJmeerkust, die gelegen is tussen de stedelijke stadslobben en reeds met een aantal stedelijke/industriële functies is belast, kan daarmee een meer recreatief karakter krijgen. De op de (afgewerkte) vuilstort beoogde intensieve recreatie komt hiermee te vervallen en maakt plaats voor een natuurlijke inrichting als aanvulling op de meer intensief in te richten gesaneerde Diemerzeedijk.

3.8.3 Koelwater

Het is in principe ongewenst dat de koelwaterlozing leidt tot belemmeringen van de uitvoering van projecten uit dit Plan van Aanpak. De n.v. UNA heeft echter een vergunning om koelwater te lozen op het IJmeer ter grootte van maximaal 724 MW, welke is bereikt bij de ingebruikname van de nieuwe STEG-eenheid eind 1995. Bij uitvoering van de in dit Plan van Aanpak voorziene projecten kan deze vergunde lozing tot mogelijke verstoring van het ecosysteem leiden. Door een grotere kans op het voorkomen van ziektekiemen in het water langs de oevers van IJburg en

het PEN-eiland kan dit bovendien voor de mens een bedreiging vormen.

Als de in dit Plan van Aanpak beschreven projecten onverenigbaar blijken met de lozing van koelwater op het IJmeer, zal naar alternatieven voor de lozing van koelwater moeten worden gezocht. Deze alternatieven worden onder meer beschreven in het rapport 'Maximum koelcapaciteit IJmeer' van het rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA), dat gelijktijdig met de vergunningafgifte voor het koelwater is gepubliceerd. In dit rapport wordt onder meer voorgesteld het lozingspunt van de UNA-centrale naar de oostkant van het PEN-eiland te verleggen (in de diepe zandwinputten). Andere alternatieven kunnen bestaan uit het verlengen van het huidige lozingspunt of de bouw van een koeltoren op het UNA-terrein. Beide oplossingen hebben echter hun eigen specifieke voor- en nadelen op het gebied van aquatische ecologie, waterhuishouding, energetisch rendement, landschap en ruimtelijke kwaliteit.

Zodra meer bekend is over de definitieve contour van IJburg zullen de beschikbare oplossingen, in samenwerking met de UNA en het RWS Directie IJsselmeer-gebied, moeten worden doorgerekend op effectiviteit en kosten.

3.8.4 Delfstofwinning

De delfstoffen die het IJmeer 'produceert' mogen alleen nog in de vorm van oppervlaktewinning plaatsvinden (bijvoorbeeld zandwinning), gekoppeld aan het verbeteren en uitdiepen van vaarroutes tot een diepte van acht meter beneden NAP.

Gas- en oliewinning in het IJmeergebied wordt door een meerderheid van de deelnemende partijen niet toelaatbaar geacht in verband met de grote risico's voor het ecosysteem; het Rijk heeft op dit punt nog geen standpunt ingenomen.

Afvalclaims en delfstofwinning

In het IJmeer wordt een locatie gezocht voor een baggerspeciedepot voor middelzwaar en zwaar verontreinigd slib. Om vervuiling van het IJmeer te voorkomen zal de berging zo goed mogelijk worden geïsoleerd. Na beëindiging van de stort zal het depot een recreatieve of natuurfunctie kunnen vervullen. De locatiekeuze zal worden gemaakt aan de hand van de locatie m.e.r., die in 1996 gereed is.

Een vuilstort op het PEN-eiland is geschrapt uit de plannen, mede omdat dit een te grote aanslag op het gebied rond de Diemerzeedijk zou betekenen. De afgegeven vergunning voor lozing van koelwater op het IJmeer kan tot conflicten leiden met de in het Plan van Aanpak voorgestelde projecten. Zodra de contouren van IJburg bekend zijn, zullen alternatieven voor lozing worden onderzocht.

Winning van diepe delfstoffen (olie en gas) wordt door een meerderheid van de deelnemende partijen ontoelaatbaar geacht.

3.9 Monitoring

In de periode tussen 1995 en 2005 wordt het monitoringprogramma uitgevoerd. Reeds in een vroeg stadium van het ROM-project is namelijk geconstateerd dat het inzicht in de werking van aquatisch ecosysteem en de effecten van de ontwikkelingen in het IJmeer op dit systeem onvolledig zijn. Het opzetten van een monitoringprogramma ter begeleiding van de in het Plan van Aanpak voorziene ontwikkelingen en voor de onderbouwing van nog te maken keuzen werd daarom essentieel geacht. Het programma vormt een integraal onderdeel van het Plan van Aanpak ROM-IJmeer.

Met een dergelijk programma kan meer duidelijkheid worden verkregen in de werking van en verbeteringen in het systeem (bijvoorbeeld vermindering nutriëntenlast) en het aanslaan van de natuurontwikkelingsmaatregelen. Ook kan een aantal door de huidige MER's ingeschatte effecten van woningbouw, recreatie, koelwater en slibberging worden geëvalueerd. De nu veronderstelde samenhangen tussen bijvoorbeeld slibdynamiek, fosfaatgehalte en algengroei, zeezand en zoutlast, temperatuurverhoging en koelwater, verondieping en voedselaanbod, watersport en natuur, kunnen dan specifiek voor de IJmeer situatie in beeld worden gebracht.

In een aantal gevallen kunnen, op basis van het monitoringprogramma, leemten in kennis van de huidige MER's worden aangevuld, welke kunnen worden benut in het ontwerpproces van IJburg ('evaluerend ontwerpen'). Ook voor andere maatregelen, zoals de aanleg van stranden, afwerking slibberging etc., kan gebruik worden gemaakt van de toegenomen kennis van het systeem en de wijze waarop het op de reeds genomen maatregelen heeft gereageerd.

Hoewel het monitoringvoorstel niet voorziet in het leggen van causale verbanden kan aan de hand van de jaarlijkse trendrapportage en de bestaande kennis op dit gebied binnen Rijkswaterstaat wel een bijdrage worden geleverd aan het trekken van beleidsmatige conclusies. Bij de trendrapportage zal onder meer gebruik worden gemaakt van de inmiddels voltooide nulmeting, vergelijking van de gevonden waarden met deze meting geeft een beeld van de opgetreden verandering. Ook zal een koppeling worden gemaakt met de Amoebe, waarin de streefwaarden voor het IJmeer worden vastgelegd.

Monitoring is alleen effectief als de resultaten direct gekoppeld worden aan het besluitvormingsproces. Op basis van de resultaten van het meetprogramma dient aangegeven te worden of de gemeten effecten afwijken van de oorspronkelijke inschattingen en hoe deze eventuele onverwachte negatieve gevolgen van ingrepen op het ecosysteem van het IJmeer kunnen worden bijgesteld danwel geneutraliseerd. De knelpunten kunnen worden gesignaleerd op basis van een vergelijking van de resultaten van dat moment met die van de beginsituatie.

In het jaar 2000 zal een evaluatie worden gemaakt om te bezien of het programma op dezelfde voet tot het jaar 2005 moet worden voortgezet. Verwacht wordt dat het programma rond dat tijdstip ook een zinvolle bijdrage kan leveren in een verantwoorde beleidsafwegingen ten aanzien van natuur, verstedelijking, recreatie, vormgeving infrastructuur enzovoorts.

Opzet van het monitoringprogramma

Met behulp van een net van meetpunten en de bijbehorende rapportage geeft het monitoringprogramma een beeld van de huidige situatie. Op grond hiervan kunnen ontwikkelingen in ruimte en tijd gevolgd worden, wat van belang is om effecten van ontwikkelingen te kunnen inschatten. Hierbij gaat het zowel om de geplande ontwikkelingen als om alledaagse veranderingen die in het gebied plaatsvinden. In het programma zijn twee hoofdlijnen te onderscheiden: 'milieu en ecologie' en 'gebruik, incidenten en

calamiteiten'. In milieu en ecologie komen onderwerpen aan de orde die kenmerkend zijn voor de kwaliteit van het watersysteem. Het gaat hierbij om zaken als de waterkwaliteit, de kwaliteit van de waterbodem, de visstand, bodemfauna en anderen. Het betreft allemaal meetbare eenheden. Bij 'gebruik, incidenten en calamiteiten' gaat het om activiteiten en gebeurtenissen op en rond het watersysteem en de invloed daarvan op dit systeem. Te denken valt aan lozingen (legaal en illegaal), afval, beroeps- en recreatievaart, botulisme en anderen. Door waarneming moeten deze gegevens verzameld worden.

Het beginpunt van het monitoringsysteem is de beschrijving van de nulsituatie (deze heeft reeds plaatsgevonden). Vervolgens zal een jaarlijkse rapportage gemaakt worden van de gegevens uit de beide hoofdlijnen. Hierin zullen de gevonden resultaten getoetst worden aan eerdere gegevens, trends en verwachtingen voor de ontwikkeling tot 2005, het eindjaar van het monitoringprogramma. De kosten van het monitoringprogramma zullen gedragen worden door de Vinex-partners in het ROM-project (zie § 5.2).

3.10 Doorkijk na 2005

In principe worden met dit Plan van Aanpak afspraken gemaakt voor de periode tot 2005.

Een aantal ontwikkelingen binnen dit Plan van Aanpak is echter niet af te ronden binnen deze periode. Een visie op de verstedelijking na 2005 beperkt zich voorshands tot het afbouwen van IJburg tot een omvang van 18.000 woningen.

Het is te verwachten dat zich nieuwe inzichten, behoeften of tegenvallers zullen voordoen die de geplande ontwikkelingen kunnen versnellen, vertragen of om adequate bijsturing zullen vragen. In het MER wordt voor IJburg een proces van evaluerend ontwerpen voorgesteld. De jaarlijkse voortgangsrapportages die, in het kader van het Plan van Aanpak en op basis van onder meer de monitoringgegevens, worden opgesteld, zullen bijdragen aan dit proces. Het zal de Stuurgroep ROM-IJmeer de mogelijkheid bieden 'een vinger aan de pols' te houden.

IJburg niet voltooid in 2005

In de eerste plaats moet worden geconstateerd dat de voorgenomen woningbouw in Amsterdam-IJburg in 2005 nog in volle gang is. Het landmaken voor IJburg zal dan zijn afgerond, maar zo'n zes- tot negenduizend woningen zullen nog gebouwd moeten worden. Met de afronding van de in dit Plan van Aanpak voorziene woonwijk zal de periode tot 2010, maar wellicht ook daarna nog, gemoeid zijn. De dan voltooide woonwijk

zal zijn aangesloten op het openbaar vervoerstelsel van Amsterdam (inclusief de ringlijn).

Verder kijken rond 2000

Het zal de komende jaren duidelijk moeten worden of na het voltooien van IJburg met 18.000 woningen aan verdere verstedelijking in het IJmeer moet worden gedacht. Op basis van nieuwe woningbehoeftecijfers, inzichten in de gewenste ruimtelijke ontwikkeling op regionaal en Randstedelijk niveau, de technische en financiële ervaring met het bouwen in het IJmeer en de uitkomsten van het monitoringsysteem, zal hierover een besluit genomen dienen te worden.

Aan de hand van de te monitoren kwaliteitsontwikkeling van het IJmeer en het slagen van de compenserende maatregelen zal vastgesteld moeten worden hoe nieuwe ingrepen zich verhouden tot het gewenste kwaliteitsniveau. Daarbij zal het bereiken van de voor 2005 opgestelde streefbeeld een doorslaggevende rol moeten spelen. Ook zal tijd nodig zijn om voldoende gegevens te verzamelen die nodig zijn om een verantwoorde interpretatie op dit besluitvormingsniveau mogelijk te maken. Hiermee is zeker de periode tot 2000 gemoeid.

Gezien de te verwachten voltooiing van de 2^e fase van IJburg rond 2010 zou in het jaar 2000 (met de reeds opgedane ervaring) nog voldoende tijd resteren voor planvorming en procedures voor een eventuele 3^e fase.

Openbaar-vervoerverbinding

De Gemeenschappelijke Visie ROM-IJmeer bevatte een tweetal verkenningen, waarin mogelijke uitbreidingen van IJburg met en zonder een mogelijke buitendijkse uitbouw van Almere-Pampus worden gecombineerd. Motieven als de landschappelijke opbouw, de zonering en de waterkwaliteit (wateruitwisseling, algenbloei, koelwatercirculatie) spelen een rol en leiden tot wisselende uitkomsten in de verstedelijkingsmodellen. Vrijwel onomstreden in deze verkenningen is de ligging van een toekomstige openbaar-vervoerverbinding. In verband met de koppeling aan Almere-Pampus ligt deze vrijwel parallel aan de vaargeul Amsterdam-Lelystad. Indien gekozen wordt voor een ondergrondse ligging kunnen de tracémogelijkheden worden vergroot. Alles overwegende is er vanuit het ROM-IJmeerproject een voorkeur voor een ondergrondse ligging van een railverbinding door het IJmeer waarbij de eerdergenoemde motieven als landschappelijke opbouw, zonering en waterkwaliteit een belangrijke rol spelen.

Baggerberging rond 2000 in bedrijf

Een andere langlopende activiteit in het IJmeer, die met dit Plan van Aanpak is meegewogen, is berging van verontreinigde bagger in een gesloten depot (atol).

Afhankelijk van het slibaanbod en de grootte kan de bedrijfsperiode van een dergelijke berging 25 jaar of langer beslaan. Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met langdurige activiteiten rond dit depot. Deze zullen voor een deel geplande nevenfuncties toelaten. Van een volledige eindafwerking en een volledige benutting voor natuur en recreatie is dus pas op lange termijn sprake.

3.1.1 Samenhang van de maatregelen

Dit Plan van Aanpak beoogt een samenhangend pakket van maatregelen te bevatten, dat voorziet in het realiseren van een aantal maatschappelijk noodzakelijk geachte regionale claims binnen een context die zoveel mogelijk de resterende kwaliteiten van het gebied versterkt en waar mogelijk nieuwe kwaliteiten toevoegt. Dit kan alleen indien de impliciete win-win-situaties in het pakket van maatregelen worden uitgebuit en cumulatie van negatieve effecten wordt tegengegaan. In het onderstaande worden de cruciale dwarsverbanden in het pakket naar voren gehaald.

Woningbouw en natuurbouw

Met het doen slagen van de compensatie en het vergroten van de soortenrijkdom in de richting van de in het streefbeeld geformuleerde situatie beoogt het Plan van Aanpak samengaan van twee uitersten: het IJmeer als interstedelijke ruimte en het IJmeer als schakel tussen Groene Hart en de grote wateren. De inzet voor natuurbouw zal samen op moeten gaan met die voor de woningbouw.

Natuurverbetering/ zonerings/behoud open waterkarakter

De keuze voor natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust hangt samen met het gekozen streefbeeld (nadruk op watervogels), de kansen voor een natuurkwaliteitssprong ter plaatse, de beoogde zonerings en de ruimtelijke kwaliteit (het karakter van de Waterlandse Zeedijk instandhouden).

Watersport en natuur

Tussen watersport en natuur wordt een samengaan verondersteld, gebaseerd op een natuurlijke spreiding in de tijd van recreant en vogel. Voorzichtigheid blijft geboden. Vooral de seizoensverlenging van sommige watersportactiviteiten kan leiden tot verstoring van het

broeden en fourageren in het voorjaar. Daarom zal mede aan de hand van het monitoringprogramma en de uitkomsten van het onderzoek watersport en natuur een vinger aan de pols worden gehouden ten aanzien van het veronderstelde samengaan. Op eilanden en oevers zal recreatief medegebruik mogelijk zijn. De Ramsaraanmelding is langs de kusten van Waterland en Muiden vooral bedoeld om vestiging van grootschalige recreatie te voorkomen.

Langs de Waterlandse kust zullen door maatregelen fysieke beperkingen aan de grote watersport worden opgelegd. Deze moeten gepaard gaan met een uitbreiding van het snelvarenreglement (dat reeds voor de Muidense kust geldt).

Koelwater en natuur

De samenhang tussen het koelwater en andere functies rond het PEN-eiland is nog niet eenduidig vastgelegd. Nader onderzoek in de problematiek zal worden uitgevoerd. In het Plan van Aanpak (inrichtingsvoorstel voor de zuidelijke IJmeerkust) wordt voorgesteld voorzieningen voor vogels en recreatie zodanig te

Koelwaterkanaal UNA-centrale.

situëren dat de retourstroom van het koelwater wordt verlengd. Dit voorkomt het opnieuw opwarmen van het koelwater (recirculatie).

Causale verbanden tussen ingrepen en milieu

Veel gevolgen van ingrepen in het IJmeer of ontwikkelingen kunnen we nu nog slecht inschatten. Door middel van monitoring zouden de veranderingen ten opzichte van de nul situatie worden weergegeven. De nu veronderstelde (negatieve en positieve) samenhang kan dan specifiek voor de situatie in het IJmeer in kaart worden gebracht. Het gaat om relaties tussen bijvoorbeeld slibdynamiek, fosfaatgehalte en

algengroei; zeezand en zoutlast; temperatuurverhoging en botulisme; verondieping en waterplantengroei enzovoorts.

3.12 Relatie Plan van Aanpak - andere plannen

Streekplannen

Het ROM-project is inmiddels zover gevorderd dat de deelprojecten met een direct ruimtelijke implicatie beleidsmatig in streekplanverband zal worden vastgelegd. In bijgaand schema is voor Noord-Holland de procedurele samenhang aangegeven tussen de verschillende activiteiten vanuit ROM, MER en structuur-/streekplan.

In het Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied/Structuurplan Amsterdam (SASA) gaat het concreet om het vastleggen van de omvang, vorm en inrichting van de uitbreidingslocatie IJburg en om de natuurontwikkeling langs de Waterlandse kust. Tevens zal de tweede wegontsluiting van IJburg op de A1 in het streekplan worden opgenomen.

De benodigde streekplanaanpassingen zijn:

- Partiële herziening van het Streekplan ANZKG voor het grondgebied van de gemeente Amsterdam (2^e fase IJburg).
- Uitwerking van het Streekplan Waterland (natuurbouw).
- Partiële Herziening van het Streekplan ANZKG en/of Gooi en Vechtstreek voor het grondgebied van de gemeente Diemen en/of Muiden (wegontsluiting).

Gegeven de nauwe inhoudelijke samenhang van deze drie streekplanaanpassingen is gekozen voor één streekplanprocedure. De provincie Noord-Holland heeft op 15 juni jl. de genoemde streekplanaanpassingen voor een periode van 3 maanden als ontwerp ter visie gelegd. Daarbij is het MER-IJburg gevoegd, waarin de milieu-effecten van de tweede fase, natuurontwikkeling en de 2e wegontsluiting worden onderzocht. De basis van de streekplanherziening wordt gelegd door het structuurplan van Amsterdam en de daarbij behorende uitwerking van IJburg. In februari '96 is nog een aanvulling op het MER ter inzage gelegd. Als gevolg hiervan is de streekplanprocedure met 9 maanden vertraagd. Vaststelling door Provinciale Staten is nu in september 1996 voorzien.

Voor de overige streekplannen geldt dat momenteel geen streekplanprocedures behoeven te worden gevolgd. Het Streekplan Gooi en Vechtstreek van 1985

voorziet voor de zuidelijke IJmeerkust in een op de natuur met recreatief mede gebruik gerichte ontwikkeling. Voor het PEN-eiland geldt dat een recreatief medegebruik niet wordt uitgesloten. De in de periode tot 2005 opgenomen ontwikkelingen langs de Flevolandse kust passen in het Streekplan Flevoland. Nadat een keuze voor de baggerberging is gemaakt zal bezien worden voor welk streekplan een herzienings-/wijzingsprocedure moeten worden gestart.

Bestemmingsplannen

Uiteindelijk zal het provinciaal ruimtelijk beleid moeten worden vertaald in voor de burger juridisch bindende bestemmingsplannen. Voor IJburg is het ontwerp-bestemmingsplan 1^e fase (samen met het MER 1^e fase) op 9 juni 1995 ter visie gegaan. Na vaststelling van het streekplan geldt op termijn hetzelfde voor de 2^e fase, de natuurbouw, de 2^e wegontsluiting.

De gemeente Diemen werkt aan de bestemming natuurgebied voor het PEN-eiland. Per project zal verder moeten worden bezien of opname in bestemmingsplan noodzakelijk is. Bij de uitvoering van het Plan van Aanpak zullen de vorderingen en knelpunten gesignaleerd moeten worden.

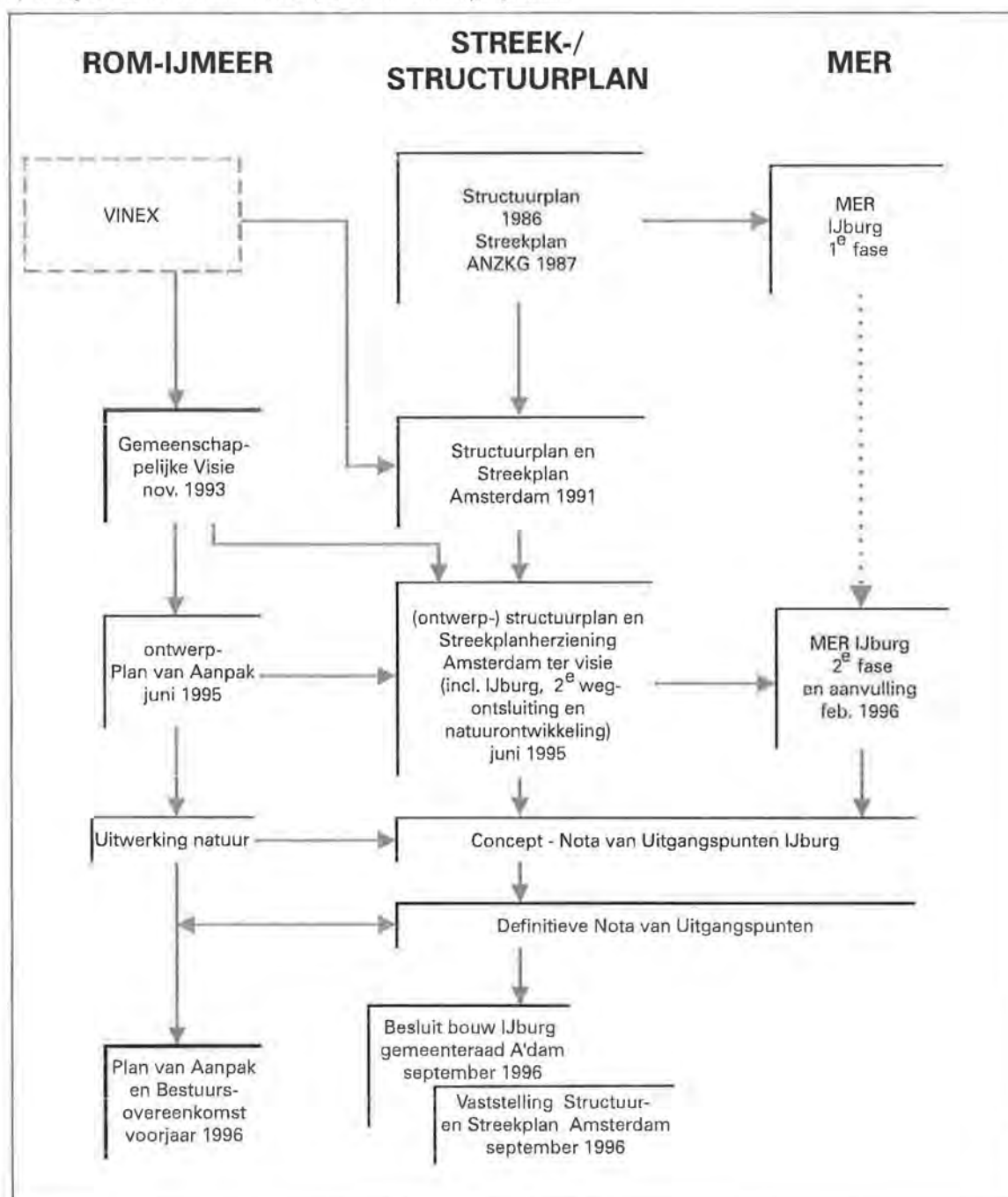
Overige plannen

De resultaten van het Plan van Aanpak ROM-IJmeer zullen de komende jaren, behalve in de regionale en gemeentelijke plannen, moeten worden verwerkt in de alle daarvoor in aanmerking komende beleids-, beheers- en uitvoeringsplannen. Te denken valt onder meer aan opname in de provinciale strategische plannen (Milieubeleidsplan, Natuurbeleidsplan, Waterhuishoudingsplan), de waterbeheersplannen van de omliggende waterschappen en rijksplannen zoals de aanvulling van de Vinex (PKB), Natuurbeleidsplan (waaronder de Ecologische Hoofdstructuur), Milieubeleidsplan en een Vierde Nota Waterhuishouding.

In deze nota's zal het nu bereikte akkoord rond de omvang van IJburg, het aanhouden van de besluitvorming inzake eventuele verdere verstedelijking tot 2000 (monitoring), de ecologische betekenis van het IJmeer (voor watervogels) en de nadere invulling van de ecologische doelstelling voor het middelste niveau (Amoebe-IJmeer) moeten worden opgenomen. In het Beheersplan Natte Infrastructuur regio IJsselmeer-gebied zullen de voorgestelde maatregelen voor de kwaliteit van water en waterbodems moeten worden opgenomen.

In het nog op te stellen Landinrichtingsplan voor de Vechtstreek zullen de nu in globale begrenzing opgenomen relatienota gebieden in de 'Noordpolder beoosten Muiden' hun definitieve begrenzing moeten krijgen.

Afbeelding 14 De relatie tussen ROM, MER en ruimtelijke plannen

4

Projecten

Dit hoofdstuk van het Plan van Aanpak geeft een projectmatige beschrijving van de in hoofdstuk 3 voorgestelde maatregelen naar doel, trekker en overige verantwoordelijken, fasering, financiering en looptijd. Dit gebeurt in de vorm van projectbladen. Uitvoerige werkprogramma's van de losse projecten, waarvan een aantal reeds bij de vaststelling van dit Plan van Aanpak voorhanden is, worden apart uitgegeven.

4.1 Opzet van het hoofdstuk

Voor de indeling van projecten is gekeken naar de wijze waarop activiteiten ten behoeve van een overzichtelijke lay-out en een adequate uitvoering zo goed mogelijk geclusterd kunnen worden. De volgende factoren zijn daarbij van belang:

- de gekozen ruimtelijke zonering;
- bestuurlijke en beheersmatige indeling;
- de hoofdverantwoordelijke/coördinator van een groep van activiteiten.

Over dit laatste punt kan worden opgemerkt dat het biotisch en abiotisch beheer van water en bodem van het IJmeer (in uitvoerende en voorwaardenscheppende zin) een groep van activiteiten vormt, die een grote samenhang vertoont en grotendeels onder de verantwoordelijkheid van de beheerder RWS-IJsselmeer-gebied valt. Het betreft het opstellen/vaststellen van de Amoebe als referentie- en streefbeeld voor het IJmeer, monitoring, maatregelen ter behoud/verbetering van de kwaliteit en tot slot regulering van de gebruiksfuncties door middel van vergunningen.

De overige activiteiten hebben een breed scala aan verantwoordelijke actoren. Locatie van de activiteiten en bestuurlijke grenzen zijn in hoge mate bepalend voor de vraag wie verantwoordelijk is voor de uitvoering. Gekozen is daarom voor een geografische indeling van uitvoeringsprojecten. Projecten die gerelateerd zijn aan het gehele gebied vallen onder de categorie IJmeer (A) en de overige projecten zijn gegroepeerd naar deelgebieden (B, C en D).

Onder uitvoering worden ook concretiserings- en haalbaarheidsstudies verstaan die dienen ter voorbereiding van de uitvoeringsfase van de geformuleerde projecten (zoals PEN-eiland en omgeving). Waar nodig zal de link worden gelegd met fundamentele onderzoeken die voor het opstellen van dit Plan van Aanpak in een eerder stadium reeds zijn uitgevoerd (zoals 'Ecologisch Functioneren IJmeer'; zie ook hoofdstuk 2).

De opzet van de projecten is als volgt:

A IJmeer

- A1 Amoebe
- A2 Monitoring
- A3 Maatregelen voor de kwaliteit van water- en waterbodem
- A4 Aanmelding Ramsargebieden
- A5 Aanvulling Reglement snelle motorboten

B Middencorridor: Amsterdam-Almere

- B1 Ontwikkelingsvisie IJburg
- B2 Kwaliteit op locatie (inclusief koelwater)
- B3 Locatie m.e.r. baggerspeciedepot

C Waterlandse kust

- C1 Natuurontwikkeling
- C2 Proefproject natuurontwikkeling Waterlandse kust
- C3 Maatregelen jacht

D Zuidelijke IJmeerkust (waaronder PEN-eiland)

- D1 Sanering en inrichting Diemerzeedijk
- D2 Concretiseringsstudie PEN-eiland en omgeving
- D3 Fort Diemen e.o.
- D4 Noordpolder/Rietpolder
- D5 Aanvullend recreatief netwerk
- D6 Ontsnippering

4.2 Beschrijving van de uitvoeringsprojecten

A Het IJmeer

A1 Amoebe

1 Project/activiteit

De ontwikkeling van een referentiebeeld met hiervan afgeleide streefwaarden voor de ecologische doelstellingen van het middelste niveau voor het plangebied ROM-IJmeer, afgestemd op de te verwachten effecten van lopende en voorgenomen maatregelen en overeengekomen functies van het IJmeer.

2 Doel project

Leveren van een gekwantificeerd referentiebeeld, beschrijven van de autonome ontwikkeling en de streefbeelden die als kader dienen voor de relevante projecten.

3 Fase van het project

- Ontwikkeling van een Amoebe voor het Markermeer inclusief het noordelijk gedeelte van het IJmeer en een Amoebe voor het zuidelijke gedeelte op basis van de studie Amoebe's IJsselmeergebied (Watersysteemverkenningen).
- Referentiebeeld.
- Autonome ontwikkelingen met en zonder ROM-maatregelen.
- Streefbeelden.

4 Trekker

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen.

5 Deelnemers

Beoordeling door Amoebedeskundigen Rijkswaterstaat.

6/7 Formele inkadering en financiële dekking

Personele inspanning door Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied.

8 Relatie met andere projecten

Getalsmatige invulling van de ecologische doelstelling van de te treffen ecologische maatregelen in het plangebied ROM-IJmeer: natuurontwikkeling Waterlandse kust en Zuidelijke IJmeerkust.

9 Looptijd project

Oplevering tussenrapportage 1 mei 1995.
Eindrapportage 1 februari 1996.

A2 Monitoring

1 Project/activiteit

Een programma voor monitoring van ontwikkelingen en trends in het watersysteem IJmeer en zuidelijk Markermeer.

2 Doel project

- Bewaken van de voortgang van de milieukundige- en ecologische ontwikkelingen.
- Verzamelen van aanvullende informatie met betrekking tot het watersysteem op de hoofdlijnen 'Milieu en ecologie' en 'Gebruik, incidenten en calamiteiten'.
- Mogelijkheden bieden voor het signaleren van de urgentie van aanvullende maatregelen, preventief en effectgericht.
- Aanbevelingen opstellen voor nader (causaal) onderzoek.

3 Fasen van het project

- Programmadetaillering en organisatie (gereed).
- Benodigde personele, financiële en materiële inzet aangeven (gereed).
- Voorstel programma aan stuurgroep (gereed).
- Uitvoering vanaf januari 1995.
- Producten (1995-2005): weergave van nulsituatie over 1994/1995 en jaarlijkse trendrapportages monitoringprogramma 1995-2005.

4 Trekker

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen.

5 Deelnemers

De deelnemers van het ROM-project. Programmabegeleiding en organisatie door Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen (opstellen trendrapportage); Dienst Riolerings en Waterhuishouding Amsterdam (RWA); eventueel nog aangevuld door sectordeskundigen van de deelnemende partijen, bijvoorbeeld de waterschappen.

6 Formele inkadering

Presentatie van meetcijfers uit lopende, meerjarige meetprogramma's (bijvoorbeeld ter uitvoering van het Besluit (ex WVO), kwaliteitsdoelstellingen en metingen, projectgerichte metingen en metingen ter voorbereiding van beleid) en uit de extra metingen volgens het monitoringprogramma. Jaarlijkse trendrapportage (1995-2005) in taakgroep, projectgroep en stuurgroep.

7 Financiële dekking

Personele inzet Rijkswaterstaat Directie IJsselmeer-

gebied: ± 3 mensjaar per jaar. Overige partners:

± 10 mensdagen per jaar. Totaalkosten monitoring-programma, waarvan 25% ten laste van Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied:

1995: f 636.000,- waarvan f 159.000,- door RWS;

1996: f 400.000,- waarvan f 100.000,- door RWS;

1997-2005: f 325.000,- waarvan f 81.000,- door RWS.

Overige 75% gemeenschappelijk te financieren door overige partijen. Opmerking: verwacht wordt dat door de toepassing van onder meer radartechniek het onderdeel recreatievaart na 1996 goedkoper kan worden uitgevoerd. Daarmee is vanaf 1997 rekening gehouden.

8 Relatie met andere projecten

Volgen van ontwikkelingen bij uitvoering van deelprojecten in het plangebied ROM-IJmeer.

9 Looptijd project

Nulsituatie: tussenrapportage 1 mei 1995, eindrapportage 1 februari 1996.

Trendrapportage 1995-2005: jaarlijks vanaf 1 februari 1996.

A3 Maatregelen voor de kwaliteit van water- en waterbodem

1 Project/activiteit:

- a Saneringen bronnen binnen en buiten het plangebied.
- b Preventieve en compenserende inrichting.
- c Effectgericht beheer.

2 Doel van het project

Vanwege de relatief goede waterkwaliteit zijn 'kwaliteitssprongen' geen reële verwachting. De nadruk moet in het IJmeer liggen op handhaving van de waterkwaliteit ('stand-still').

Ad a

De brongerichte maatregelen voor handhaving en verbetering van de waterkwaliteit zullen zich vooral moeten richten op wateraanvoerende gebieden, die buiten het plangebied liggen. Brongebieden zijn met name de Gelderse Vallei/Eem die water aanvoeren via het Gooimeer en het Rijn/IJsselgebied dat water aanvoert via het IJsselmeer.

In het plangebied zelf zijn saneringen gewenst van ongezuiverde lozingen nabij Zeeburg en in het Buiten IJ, voornamelijk afkomstig van woonschepen. Uitbreiding van het aantal woonschepen zonder lozing op de riolering wordt tegengegaan.

De UNA-centrale bij Diemen heeft een vergunning om onder bepaalde condities koelwater op het IJmeer te lozen. Mogelijk moet hier in de toekomst een alternatieve oplossing worden gezocht.

Plaatselijk is sanering van sterke waterbodemonverontreinigingen noodzakelijk.

Ad b

In het plan is voorzien in preventieve maatregelen, onder meer door de vormgeving van IJburg en de waterhuishoudkundige inrichting. Verdere compartimentering moet zoveel mogelijk worden voorkomen. Het plan behelst bovendien compenserende natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust (zie ook project C1). Ter plaatse zal naar verwachting het water relatief helder worden als gevolg van de zich daar ontwikkelende waterplantenvegetatie.

Ad c

In het IJmeer blijft een aanvullende effectgerichte aanpak nodig in afwachting van effecten van brongerichte en preventieve maatregelen. Er moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met nalevering van nutriënten uit de waterbodems. Turbulentie en slibopwerveling moeten daarom in het IJmeer worden gehandhaafd (in tegenstelling tot de aanpak in kleinschalige zoetwatersystemen).

3 Fase van het project

Ad a

De maatregelen zijn in voorbereiding/ontwikkeling/uitvoering, afhankelijk van de vorderingen van het reguliere beheer.

- (water-)bodemsaneringen (oever en waterbodem Diemerzeedijk; kop leidam van het Buiten IJ nader te onderzoeken (in samenwerking met gemeente Amsterdam); sanering Jachthaven Uitdam door veroorzaker;
- regulering van directe lozingen in het IJmeer (Wvo-vergunning aan UNA; woonschepen volgens wettelijke regeling (AmvB) aangesloten op riolering door deelgemeente Zeeburg; wettelijke regulering lozingen recreatievaart);
- terugdringing fosfaat- en nitraatbelasting in de Gelderse Vallei;
- terugdringing fosfaatafvoer door de Eem;
- sanering Eem- en Gooimeer.

Betrouwbare inschattingen van de effecten van deze maatregelen op de waterkwaliteit van het IJmeer als geheel zijn niet haalbaar. Hierover bestaan te grote onzekerheden.

Ad b

Het Plan van Aanpak moet de uitvoering van de preventieve inrichtingsmaatregelen (vooral het voorkomen van compartimentering) en compenserende inrichtingsmaatregelen (met name natuurontwikkeling Waterlandse kust) uitwerken. Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied kan adviezen leveren voor de uitvoering van deze maatregelen.

Ad c

De effectgerichte maatregelen voert Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied uit in het kader van de reguliere beheerswerkzaamheden. Doorspoeling, turbulentie en slibopwerveling moeten hiertoe in het IJmeer worden gehandhaafd.

4 Trekker

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen (AN) en afdeling Regionale Ontwikkeling en Ruimtelijke Ordening (RFO).

5 Deelnemers

Voor het waterbeheer van IJsselmeer en Markermeer wordt samengewerkt met diverse andere overheden.

6 Formele inkadering

Maatregelen ad a/ad c. Beheersplan natte infrastructuur regio IJsselmeergebied. Deze nota moet nog definitief worden vastgesteld. Uitwerking heeft op dit moment

de hoogste prioriteit voor de hoofdafdeling Waterhuishouding en Vaarwegen.

7 Financiële dekking

Als onderdeel van regulier waterbeheer, met uitzondering van oorzaak- en effectanalyse. Financiering buiten het ROM-project om.

Voor de diverse onderdelen betreft het de volgende kosten (1996-2001):

- eutrofiëringbestrijding: f 13.140 mln.
(w.o. onderhoud, onderzoek, planvorming e.d.);
- waterkwaliteitsbeheer Markermeer f 50.000,-;
- calamiteitenbestrijding f 3.350 mln.;
- overigen f 2.675 mln.
(WVO-vergunningverlening en -handhaving).

8 Relatie met andere projecten

De aandacht zal zich moeten richten op het volgen van de effectiviteit van deze en andere maatregelen: monitoring, eventueel aangevuld met nader te bepalen onderzoek voor het vaststellen van oorzaak-effect-relaties.

Parallel WVO-vergunningenbeleid

De Werkgroep sanering Eem- en Gooimeer en het ROM-project Gelderse Vallei houden zich met anderen bezig met het terugdringen van de nutriëntenbelasting van het water vanuit deze gebieden door landbouw en waterzuiveringen.

9 Looptijd project 1995-2005.

A4 Aanmelding Ramsargebieden

1 Project/activiteit

De minister van Landbouw, Natuurbehoud en Visserij wordt verzocht om de op de plankaart aangegeven delen van het IJmeer als wetland aan te melden bij de Conventie van Ramsar. Bij de brief komt een bijlage waarin de begrenzing, criteria van wetlands, natuur-historische waarde, beleid en beheer en gevolgen van de aanmelding worden beschreven.

2 Doel project

Bescherming van de ecologische waarde van delen van het IJmeer (de Waterlandse en de Muidense kust) door aanmelding als wetland.

3 Fase van het project

Na vaststelling van dit plan door de Stuurgroep ROM-IJmeer zal de aanmeldingsprocedure in gang worden gezet.

4 Trekker

Provincie Noord-Holland.

5 Deelnemers

LNV Directie Noordwest, RWS Directie IJsselmeer-gebied, provincie Noord-Holland.

6 Formele inkadering

Wanneer delen van het IJmeer de wetland-status hebben, vallen deze onder de milieubeschermings-gebieden in het kader van het Provinciaal Milieubeleidsplan. Verder EG-vogelrichtlijn, Conventie van Ramsar.

7 Financiële dekking

Aan de aanmelding van delen van het IJmeer als Ramsargebied zijn geen financiële consequenties verbonden.

8 Relatie met andere projecten

Natuurontwikkeling Waterlandse kust en herinrichting van de Zuidelijke IJmeerkust.

9 Looptijd project

Afhankelijk van de overeenstemming tussen de diverse overheden kan het tussen een jaar en enkele jaren duren voordat de procedure is afgerond.

A5 Aanvulling reglement snelle motorboten

1 Project/activiteit

Het project betreft het aanvullen van het reglement 'snelle Motorboten in rijkswateren' uit 1992 voor jetski's, waterski- en raceboten. Dit reglement is erop gericht deze snelheidssporten te zoneren ten opzichte van rustbehoevende functies.

Om de gewenste zonering tussen natuur en recreatie te bewerkstelligen zal het gebied in het IJmeer waar niet snel mag worden gevaren worden uitgebreid. De definitieve begrenzing komt overeen met de voorgestelde Ramsarbegrenzing langs de Waterlandse kust. Snelle motorboten zullen zich concentreren in de middencorridor.

2 Doel van het project

Doel van het project is het zoneren van snelle watersport ten opzichte van natuur en andere vormen van waterrecreatie.

3 Fase van het project

Voorbereiding van de aanvulling van het reglement.

4 Trekker

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied.

5 Deelnemers

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied (Watersportverenigingen, ANWB, politie).

6 Formele inkadering

Reglement Snelle Motorboten 1996 en verder, waterkaart ANWB.

7 Financiële dekking

Geen financiële consequenties. De reglementering valt onder de reguliere taak van Rijkswaterstaat.

8 Relatie met andere projecten

Aanmelding van Ramsargebieden, Monitoring, natuurontwikkeling Waterlandse kust.

9 Looptijd project

In dit project zijn de volgende fasen te onderscheiden: fase 1: voorbereiding: 1995

fase 2: inwerkingtreding: april 1996.

B Middencorridor: Amsterdam-Almere

B1 Ontwikkelingsvisie IJburg

1 Project/activiteit:

De aanleg van een stedelijk gebied voor circa 18.000 woningen, verdeeld over twee bouwfasen, waarvan er tot 2005 maximaal 12.000 woningen in uitvoering komen. De gemeenteraad van Amsterdam heeft het investeringsakkoord, dat de regio Amsterdam en het Rijk in februari 1994 hebben gesloten, geaccepteerd als financiële basis voor het project. Het project vraagt risicodragende investeringen vanuit de private sector. Uitgangspunt is een marktaandeel van 70%.

2 Doel van het project

Het opstellen van een ontwikkelingsvisie op een woongebied met circa 18.000 woningen met bijbehorende voorzieningen en infrastructuur, gelegen in het IJmeer. In deze visie zal worden beschreven wat de contouren van het land zijn, hoe de ontsluiting is geregeld, wat globaal de functionele opbouw is en hoe de ruimtelijke hoofdstructuur eruit ziet. Tevens geeft de nota informatie over de technische uitvoerbaarheid, de financiële haalbaarheid en de kans op het maatschappelijk slagen van het project. De visie zal leiden tot het uiteindelijke besluit om IJburg al dan niet te ontwikkelen.

De visie zal zich niet beperken tot het aan te maken gebied, maar zal ook de Diemerzeedijk, het Zeeburger-eiland en de Waterlandse kust erbij betrekken. De Gemeenschappelijke Visie en het Plan van Aanpak ROM-IJmeer zullen dienen als richtsnoer bij het opstellen van deze nota.

3 Fase van het project

Startnotitie gereed in juni 1995. Nota van Uitgangspunten gereed in november 1995. Visie gereed in juni 1996.

4 Trekker

Gemeente Amsterdam, projectbureau IJburg.

5 Deelnemers

Gemeente Amsterdam.

6 Formele inkadering

IJburg 1^e fase is opgenomen in streekplan 1991. Het ontwerp-bestemmingsplan voor de eerste fase heeft ter visie gelegen. Besluitvorming is gepland in juni 1996. Voor de 2^e fase loopt de procedure van de structuurplanuitwerking; tervisielegging was in juni 1995, besluitvorming is gepland in juni 1996. Tevens is de Partiële Herziening van het Streekplan voor het grondgebied van Amsterdam in procedure en heeft gelijktijdig (juni 1995) met de ontwerp-

structuurplanuitwerking ter visie gelegen.
Besluitvorming is gepland in september 1996.

7 Financiële dekking

Het convenant ruimtelijk ontwikkelingsprogramma van juni 1995.

8 Relatie met andere projecten

Sanering en inrichting Diemerzeedijk, onderzoek koelwater, natuurontwikkeling Waterlandse kust, inrichting van het PEN-eiland.

9 Looptijd project

Project is in juni 1996 gereed.

B2 Kwaliteit op Locatie (inclusief koelwater)

1 Project/activiteit:

In de Gemeenschappelijke Visie is aangegeven welke aanbevelingen/randvoorwaarden gesteld kunnen worden ten behoeve van een goede inpassing van de woningbouwlocaties in het IJmeer, wil er gesproken kunnen worden van duurzame woningbouwlocaties. Op basis daarvan moet worden aangegeven welke consequenties dit heeft voor de aanleg en inrichting van IJburg. Ook wordt daarbij gekeken naar de aspecten energie-extensivering en integraal ketenbeheer van grondstoffen. De wisselwerking tussen de bouw van IJburg en de koelwaterlozing op het IJmeer is als belangrijk punt van aandacht in het project opgenomen. Dit vanwege het belang van dit onderwerp voor het leefmilieu.

De te onderscheiden aandachtspunten zijn nu: ontsluiting/bereikbaarheid, ecologische aspecten, wateraspecten, verstoring, locatieaspecten woningbouw, bouwrijp maken, energie en koelwater. Genoemde thema's hebben invloed op de omgeving van de bouwlocatie. De ontwerpthema's uit de Visie die bij uitstek van toepassing zijn op dit gebied zijn 'gebruik maken van de karakteristieken van het gebied' en 'best denkbare milieutechnische afwerking'.

Binnen het project zijn vijf deelprojecten aangewezen:

- 1 milieuprestatiesysteem voor IJburg;
- 2 mobiliteit;
- 3 zonne-energie;
- 4 windenergie;
- 5 koelwater UNA (kernbegrippen: omkeren koelwaterstroom en onderzoek naar de invloed op de waterkwaliteit).

2 Doel van het project

Het doel van het project is tweeledig:

- Het streven naar een kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving.
- Integratie van de belangen van het milieubeleid, het ruimtelijk beleid en het volkshuisvestingsbeleid in een gezamenlijk streven naar kwaliteitsbevordering.

3 Fase van het project

Uitvoering

Per deelproject geldt een eigen planning en organisatie. De uitkomsten van het project (en de deelprojecten) worden in de vorm van een voorstel voorgelegd aan de Stuurgroep ROM-IJmeer en vervolgens aangeboden aan de projectgroep IJburg ter verwerking in het ontwerp van IJburg.

4 Trekker

Gemeente Amsterdam, projectbureau IJburg.

5 Deelnemers

Gemeente Amsterdam, ministerie van VROM en externe deskundigen, zoals NOVEM en SEV.

6 Formele inkadering

n.v.t.

7 Financiële dekking

De kosten bedragen f 303.000,-, waarvan f 218.000,- wordt bijgedragen door het ministerie van VROM en f 85.000,- door de gemeente Amsterdam.

8 Relatie met andere projecten

Maatregelen voor de kwaliteit van water- en waterbodem; Ontwikkelingsvisie IJburg; concretiseringsstudie PEN-eiland en omgeving.

9 Looptijd project

Start in 1995; het eindresultaat komt in de vorm van een rapportage begin 1996 beschikbaar.

B3 Locatie m.e.r. baggerspeciedepot

1 Project/activiteit:

In verband met het gebrek aan verwerkingstechnieken voor verontreinigd baggerspecie en stortcapaciteit in de regio (het zuidelijk deel van Noord-Holland, Flevoland en Utrecht), wordt in het IJmeer gezocht naar een locatie voor een grootschalige baggerberging.

2 Doel van het project

Doel van het project is te komen tot een verantwoorde keuze voor een locatie voor de berging van verontreinigde baggerspecie in het IJmeer. Inmiddels is een begeleidingscommissie samengesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de deelnemende partijen.

3 Fase van het project

Momenteel wordt de locatie m.e.r. opgesteld en overleg gevoerd met de betrokken partijen.

4 Trekkers

Rijkswaterstaat Directies Noord-Holland en IJsselmeer-gebied.

5 Deelnemers

Rijkswaterstaat Directies Noord-Holland en IJsselmeer-gebied, provincies Noord-Holland en Flevoland, gemeentelijk Havenbedrijf Amsterdam.

6 Formele inkadering

Zodra de locatie m.e.r. gereed is zullen de initiatiefnemers, in overleg met de Stuurgroep ROM-IJmeer, een keuze maken uit de mogelijkheden. Vervolgens worden de vergunningaanvragen en planologische procedures gestart.

7 Financiële dekking

Rijkswaterstaat (Directie Noord-Holland) financiert het MER. De kosten bedragen ongeveer f 800.000,-, waarvan een groot deel reeds is uitgegeven in 1995.

8 Relatie met andere projecten

Het project heeft relatie met andere projecten die ruimtelijke functies claimen, te weten woningbouw, Ramsar, natuurontwikkeling. Deze projecten stellen eisen aan de zoekmogelijkheden (zie zoekgebied in afbeelding 1, § 3.8.1).

9 Looptijd project

De locatie m.e.r. zal halverwege 1996 zijn afgerond. Daarna zal de inrichtings-m.e.r. starten. Inclusief de te starten planologische procedures en vergunningen zal dit ongeveer twee jaar duren, waarna met de procedures en de bouw van het depot begonnen kan worden. Begin volgende eeuw zal het depot in gebruik genomen kunnen worden.

C Waterlandse kust

C1 Natuurontwikkeling

1 Project

Het creëren van golfuwte voor de Waterlandse kust (de zogenaamde Gouwzeeconfiguratie, circa 220 ha) en ten oosten van het PEN-eiland (circa 75 ha). Ter plaatse zal hierdoor het doorzicht in het water toenemen (ontwikkeling waterplanten), plaatselijke rietgroei optreden en wordt het oppervlak voor rustende en fouragerende vogels vergroot. Daarnaast is een aantal maatregelen voorzien voor de zonering van recreatie en jacht.

Met betrekking tot de jacht is het streven om na de vaststelling van het Plan van Aanpak geen vergunningen meer af te geven voor de gebieden nabij de Waterlandse- en de zuidelijke IJmeerkust. Voorts hebben het Rijk en de provincie de intentie om de bestaande vergunningen in dit gebied af te bouwen. De ontwikkelingen ten oosten van het PEN-eiland zullen afgestemd worden met de te ontwikkelen plannen voor de zuidelijke IJmeerkust (zie projectblad D2: concretiseringsstudie).

Ten behoeve van de definitieve vormgeving van de Gouwzeeconfiguratie zal een nader onderzoek door het Waterloopkundig Laboratorium worden uitgevoerd, alsmede een proefproject natuurontwikkeling (zie projectblad C2).

Het proefproject zal gelijktijdig met de aanleg van de Gouwzeeconfiguratie plaatsvinden en vormt hiervan een onderdeel. Op basis van de resultaten van de proef en de Gouwzeeconfiguratie zal – na een aantal jaren van monitoring – in een tweede fase besloten worden over de wenselijkheid, vorm en omvang van nadere inrichtingsmaatregelen, onder andere ter uitvoering van het vigerend beleid. Hiervoor zal, gekoppeld aan de uitvoering, een apart monitoringprogramma worden opgezet.

De resultaten van de proef zullen tevens getoetst worden aan de dan beschikbare Amoëbe, die de getalsmatige vertaling vormt van het streefbeeld voor het IJmeer. Dat vormt de basis voor de nadere maatregelen in de tweede fase.

2 Doel van het project

Ondervanging van de negatieve effecten van de aanleg van IJburg door uitvoering van een pakket van maatregelen. Het totaalpakket van maatregelen past binnen het streefbeeld voor het IJmeer en biedt mogelijkheden tot inbedding van maatregelen na 1999 ter uitvoering van het vigerend beleid voor natuurontwikkeling in het IJmeer.

3 Fase van het project

De voorbereiding is op hoofdlijnen gereed. De definitieve vormgeving van de eerste fase wordt bepaald door het nader onderzoek van het Waterloopkundig Laboratorium en de wijze van integratie met het proefproject.

De tweede fase (eventuele uitbreiding van de verondieping, vooroevers) zal uitgewerkt worden na het beschikbaar komen van de proefresultaten. Ook de effecten van de onderwaterdammen zullen dan geëvalueerd worden.

4 Trekker

Zal nog nader bepaald worden.

5 Deelnemers

Gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland, LNV Directie Noordwest, Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, Waterschap de Waterlanden, Hoogheemraadschap Uitwaterende sluisen in Hollands Noorderkwartier en overige direct betrokkenen waaronder de maatschappelijke organisaties.

6 Formele inkadering

Aanpassen bestemmingsplannen. Verder zijn de gebruikelijke vergunningen nodig op basis van WVO, WRO, etc.

7 Financiële dekking

Voor de periode 1996-1999 (Iuwtes Waterlandse kust (Gouwzeemodel) en ten oosten van PEN-eiland, inclusief recreatieve zonering).

kosten: f 18,5 mln.

dekking: gemeente Amsterdam.

Voor de periode na 1999 (op basis van monitoring).

kosten: f 15,00 mln.

dekking: f 7,50 mln. gemeente Amsterdam
f 3,75 mln. (max) ministerie van LNV
Directie Noordwest, vast te leggen in financiële meerjarenprogramma's.
f 3,75 mln. (max) Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, vast te leggen in financiële meerjarenprogramma's.

In een later stadium zal blijken of de LNV-middelen voor natuurontwikkeling direct beschikbaar komen of via de brede doeluitkering (BDU). In het laatste geval zullen ze door de provincie opgenomen moeten worden in het Interprovinciale meerjarenprogramma (IMP).

8 Relatie met andere projecten

IJburg, Proefproject, Concretiseringsstudie, Amoëbe, monitoring, een eventuele nieuwe afwatering van de Uitdammer Die langs de Waterlandse kust.

9 Looptijd project

Eerste fase (onder andere inzet compensatie middelen): vanaf 1996/1997.

Tweede fase (inzet vigerend beleid, op basis van monitoring): vanaf 1999.

C2 Proefproject natuurontwikkeling Waterlandse kust

1 Project/activiteit

Het uitvoeren van een proefproject natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust waarin diverse stadia van verondieping worden aangebracht.

2 Doel van het project

Het verkrijgen van inzicht in de haalbaarheid en de effecten van deze natuurontwikkelingsmaatregelen.

3 Fase van het project

De voorbereiding is op hoofdlijnen gereed. De definitieve vormgeving wordt bepaald door de wijze van integratie met het natuurontwikkelingsproject voor de Waterlandse kust (Gouwzeemodel, zie C1).

4 Trekker

Zal nog nader bepaald worden.

5 Deelnemers

Gemeente Amsterdam, provincie Noord-Holland, LNV Directie Noordwest, Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, Waterschap de Waterlanden en Hoogheemraadschap Uitwaterende sluizen in Hollands Noorderkwartier en overige direct betrokkenen.

6 Formele inkadering

Het project heeft een beperkte omvang en schaal en wordt buiten de MER-procedures gehouden. Verder zijn de gebruikelijke vergunningen nodig op basis van WVO, WRO, etc.

7 Financiële dekking

Met de uitvoering van het project is maximaal f 5.6 mln. gemoeid.

dekking: f 2,8 mln. gemeente Amsterdam
f 1,1 mln. ministerie van LNV Directie Noordwest
f 1,1 mln. RWS Directie IJsselmeergebied
f 0,6 mln. ministerie van VROM.

8 Relatie met andere projecten

Het proefproject zal zodanig geïntegreerd worden uitgevoerd met de natuurontwikkeling voor de Waterlandse kust dat het kan worden beschouwd als een onderdeel van het Gouwzeemodel ter plaatse.

9 Looptijd

De realisering en monitoring van het proefproject is voorzien in 1996-1999.

C3 Maatregelen jacht

1 Project/activiteit

Het opstellen van maatregelen ter beëindiging van de jacht langs de Waterlandse en Zuidelijke IJmeerkust.

Met de ondertekening van het Plan van Aanpak spreken de partners de intentie uit dat:

- vanaf dat moment geen nieuwe vergunningen meer worden afgegeven;
- bestaande vergunninghouders bericht wordt dat lopende vergunningen niet worden verlengd;
- vanaf het moment dat concrete maatregelen in werking treden bezien zal moeten worden hoe ter plekke vergunningen versneld kunnen worden beëindigd.

2 Doel van het project

Onderzoek naar maatregelen om de jacht op waterwild te beëindigen. Hiermee dient de verstoring die hieruit voortvloeit teruggebracht te worden om verhoging van de bestaande natuurwaarden en vergroting van de effectiviteit van de te nemen natuurontwikkelingsmaatregelen te bewerkstelligen.

3 Fase van het project

Onderzoek naar de juridische mogelijkheden en financiële consequenties van een versnelde afbouw start bij ondertekening.

4 Trekker

Ministerie van LNV Directie Noordwest.

5 Deelnemers

LNV Directie Noordwest, Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied, provincie Noord-Holland.

6 Formele inkadering

n.v.t.

7 Financiële dekking

Uitvoering valt binnen de reguliere taken van de betrokken partijen.

8 Relatie met andere projecten

Aanmelding Ramsargebieden.

9 Looptijd

Looptijd van het onderzoek is enkele maanden; looptijd van de uitvoering is maximaal 6 jaar (is gelijk aan de looptijd van de huidige vergunningen).

D Zuidelijke IJmeerkust

DI Sanering en inrichting Diemerzeedijk

1 Project/activiteit:

De sanering van de ernstig vervuilde Diemerzeedijk is een voorwaarde voor de realisering van de bouwlocatie IJburg. Het ministerie van VROM heeft de saneringsvariant vastgesteld. In het kader van het Vinex-convenant is de financiering van de sanering geregeld.

In 1995 wordt het saneringsplan opgesteld, in 1997 wordt gestart met de daadwerkelijke uitvoering. Na sanering wordt de Diemerzeedijk uitloopegebied voor de woningbouwlocatie IJburg. Op basis van de resultaten van een prijsvraag over de inrichting van de dijk wordt een inrichtingsplan gemaakt.

2 Doel van het project

Het doel van de operatie is tweeledig. Het betreft op de eerste plaats de voorbereiding en uitvoering van de sanering van de locatie Diemerzeedijk te Amsterdam, inclusief nazorg en beheer van de isolerende voorzieningen ter plaatse. Het tweede doel, na sanering, betreft het creëren van een kwalitatief hoogwaardige woon- en leefomgeving door extra aandacht te schenken aan het uitloopegebied. De plannen voor de Diemerzeedijk worden geïntegreerd in de groenstructuur voor de Diemerwig.

3 Fase van het project

Momenteel wordt een saneringsplan opgesteld. Na goedkeuring zullen bestekken worden gemaakt waarna de feitelijke sanering ter hand kan worden genomen. Daarnaast zal er, mede op basis van de uitkomst van de prijsvraag, op termijn een definitief inrichtingsplan worden gemaakt.

4 Trekker

Het project wordt getrokken door het Projectbureau Diemerzeedijk, in opdracht van de directeur van de Milieudienst Amsterdam/B&W van Amsterdam.

5 Deelnemers

Milieudienst Amsterdam (opdrachtgever), ministerie van VROM (hoofdfinancier) en gemeente Amsterdam (co-financier), Hoogheemraadschap Amstel en Vecht.

6 Formele inkadering

Vinex-convenant met het ROA, Streekplan ANZKG.

7 Financiële dekking

opstellen saneringsplan:	1,9 mln. (inclusief BTW)
opstellen bestek:	0,4 mln. (exclusief BTW)
sanering:	185,0 mln. (inclusief BTW)

Financiering via het Vinex-akkoord. Voor eind 1998 dient 110 miljoen te zijn besteed (eis Vinex/FES-gelden).
 inrichting: 20,0 mln.
 Financiering door Amsterdam uit de reguliere middelen.

8 Relatie met andere projecten

Andere deelprojecten zuidelijke IJmeerkust, IJburg
 1^e fase.

9 Looptijd project

Vorbereiding sanering:	1982-1996
Uitvoering sanering:	1997-2005
Nazorg en beheer:	2000 en later.

D2 Concretiseringsstudie PEN-eiland en omgeving

I Project/activiteit

Vanuit de behoefte aan een versterking van de natuur- en de recreatieve functie op het PEN-eiland worden voor dit deel van de Zuidelijke IJmeerkust herinrichtingsplannen voorbereid. Hierbij wordt aangesloten bij de inrichting van de 'Groene Wig'. Bureau Vollmer heeft in opdracht van de Stuurgroep ROM-IJmeer studie verricht voor dit gebied. Hierin wordt voor het PEN-eiland en voor de aangrenzende kust en het watergedeelte een aantal activiteiten voorgesteld.

De voorgestelde activiteiten ter versterking van de ecologische en recreatieve kwaliteiten worden in een concretiseringsstudie uitgewerkt. De onderstaande ideeën over de inrichting van het gebied worden in deze studie als streefbeeld gehanteerd. Naast een inhoudelijke uitwerking zal ook worden aangegeven welke partijen bij het project worden betrokken, hoe het beheer eruit kan zien en wat de financiële consequenties zijn. In de studie van Vollmer werden voor PEN-eiland, baai-nat en baai-droog ter indicatie respectievelijk de bedragen 2,3, 16,2 en 4 miljoen gulden genoemd.

Basisinrichting PEN-eiland

Het PEN-eiland krijgt de functie natuur met recreatief medegebruik, met een interne zonering waarbij in het westelijk deel het accent meer op recreatief medegebruik ligt en in het oostelijk deel op natuur. Onderdelen zijn:

- zonering: dagrecreatie; natuur-wandelgebied; natuurgebied; aanleg observatiehutten;
- aanleg wandelpaden, ligplaats pont/fietsverbinding naar het PEN-eiland;
- realisatie natuurdynamiek door middel van aanleg kreek;
- open zones in moerasbos.

Inrichting baai-nat

Dit betreft het ontwikkelen van een luw en rustig verblijfsgebied voor watervogels. De aangrenzende eilandjes krijgen een natuur-recreatiefunctie.

- uitbreiding van het eiland noordelijk van het PEN-eiland en aanleg extra eilandje;
- aanleg dam tussen PEN-eiland en genoemd eiland;
- uitplaatsen jachthaventje;
- aanleg golfwerende dam/rietoeverzone Ballasthaven.

Inrichting baai-droog

Het project is bedoeld om de mogelijkheden tot natuurbeleving op het PEN-eiland te optimaliseren.

- aanleg fietspad en diverse voetpaden;

- realisatie klein bezoekerscentrum en observatiehutten;
- aanleg golfwerende dam/rietoeverzone Ballasthaven;
- inrichting kleine grasland-enclave tussen Muiden en Kruitfabriekbos voor moerasvorming.

2 Doel van het project

Concretisering van het streefbeeld gericht op:

- instandhouding kerngebied EHS (opheffen versnippering, natuurontwikkeling en veiligstelling door onder meer planologische verankering);
- zonering en afstemming van het recreatief medegebruik;
- versterken recreatieve kwaliteit: door onder meer passende recreatieve ontsluiting en realiseren van natuurobservatiegebied (natuur bij de stad);
- versterken ecologische kwaliteit: door onder meer het toepassen natuurontwikkeling en creëren verblijf- en rustgebied voor watervogels (wetland).

Op basis van deze ideeën dient een Programma van Eisen te worden opgesteld waarin het streefbeeld uitgewerkt moet worden en zaken als organisatie en de kosten van beheer moeten worden meegenomen.

3 Fase van het project

Vorbereidingsfase.

4 Trekker

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied.

5 Deelnemers

RWS Directie IJsselmeergebied, LNV Directie Noordwest, provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam, Muiden, Diemen.

6 Formele inkadering

De publiekrechtelijke inkadering betreft de actualisering van het bestemmingsplan door Diemen, de privaatrechtelijke inkadering (eigendomsrechten en dergelijke) moet blijken uit de concretiseringsstudie.

7 Financiële dekking

Concretiseringsstudie: f 80.000,- te dragen door LNV en RWS, beide 50%.

Basisinrichting: f 2,4 miljoen, te dragen door LNV, RWS en Amsterdam.

Voor de uitvoering van het onderdeel basisinrichting zal voor de periode na 1998 tot een bedrag van totaal maximaal f 2,4 miljoen worden opgenomen in de financiële meerjarenprogramma's van Amsterdam (f 1,2 mln.) en het ministerie van Verkeer en Waterstaat (f 0,6 mln.). Het ministerie van LNV zal zich inspannen om (op termijn) een bedrag van f 0,6 mln. op te nemen in de financiële meerjaren-

programma's. Voor de uitvoering van het project zullen in de concretiseringsstudie de bedragen per onderdeel verder worden uitgewerkt.

Voor de overige uitvoeringsonderdelen (baai nat en baai droog) is de voorlopige kostenindicatie (Vollmer) respectievelijk 16,2 en 4 miljoen gulden. Partijen zullen pas na het gereedkomen van de concretiseringsstudie besluiten in hoeverre en wanneer deze bedragen in meerjarenprogramma's worden opgenomen.

8 Relatie met andere projecten

- strategisch Groenproject Vechtstreek (Gebiedsperspectief)/Groene Hart;
- project C1: natuurontwikkeling IJmeer;
- 2^e fase relatienota en natuurontwikkeling;
- beleid aankoopwaardige gebieden;
- Groene netwerk, netwerk lange afstand fietspaden, Masterplan fiets.

9 Looptijd project

In 1996 zal de concretiseringsstudie worden uitgevoerd. Daarna zullen voorbereidingen worden getroffen voor de uitvoering van de plannen, waarmee voor het jaar 2000 zal worden begonnen.

D3 Fort Diemen e.o.

1 Project/activiteit:

Het versterken van het karakter van de polder tussen de sluis en het PEN-eiland als onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Streefbeeld:

- ontwikkelen als toeristisch-recreatief produkt;
- (binnendijkse) moerasontwikkeling in poldertje tussen Fort Diemen-PEN-eiland;
- poldertje Over-Diemen verruigen, met toegankelijke oever langs ARK;
- opknappen van de kustbatterij Fort Diemen;
- behoud boerderij Zeehoeve.

2 Doel van het project

- Versterken karakter als onderdeel van de Stelling van Amsterdam;
- Behoud (kleinschalig) open kustlandschapkarakter.

3 Fase van het project

Vorbereidingsfase, gevolgd door concretiseringsstudie waarbij de provincie Noord-Holland het voortouw neemt.

4 Trekker

Provincie Noord-Holland.

5 Deelnemers

Provincie Noord-Holland, stichting 'stelling van Amsterdam' i.o. en de gemeenten Diemen en Amsterdam.

6 Formele inkadering

Onderdeel van de Stelling van Amsterdam en in samenhang daarmee te ontwikkelen.

7 Financiële dekking

kostenindicatie: 1,2 mln.

mogelijke kostendragers: provincie Noord-Holland (zal hiertoe fondsen gaan genereren).

instrumenten: fondswerving, provincie Noord-Holland (monumentensubsidie).

8 Relatie met andere projecten

Stelling van Amsterdam. Andere deelprojecten op de zuidelijke IJmeerkust.

9 Looptijd project

In 1996 zal de provincie een concretiseringsstudie verrichten, waarin wordt aangegeven hoe de oostflank van de Stelling van Amsterdam, waaronder Fort Diemen, zal worden aangepakt. Op basis daarvan kan naar verwachting vóór 2000 met de uitvoering van werkzaamheden worden begonnen.

D4 Inrichting Noordpolder/Rietpolder

1 Project/activiteit:

Als onderdeel van de EHS van de Vechtplassen via het Naardermeer naar het IJmeer vervult deze polder een verbindende functie. Daarom zijn ontsnipperingsmaatregelen nodig. Tevens heeft deze polder een belangrijke recreatieve functie. Streefbeeld:

- In Noordpolder inzet instrumentarium conform de globale begrenzing Relatienota en Natuurontwikkeling op landbouwgrond (respectievelijk 80 ha beheersgebied en 25 ha natuurontwikkelingsgebied), waarbij ter overweging aan de PCBL wordt gegeven om een deel van de natuurontwikkelingshectaren toe te passen in de Rietpolder.
- In het noordelijk deel van de Zuidpolder zou enige natuurontwikkeling gewenst zijn, maar begrenzing ten koste van landbouwgrond ligt hier zeer moeilijk.

2 Doel van het project

- Behoud en herstel van waardevol weidevogelgebied.
- Realiseren ecologische verbinding met Naardermeer.
- Realiseren binnendijkse natuurontwikkeling (13 ha).

3 Fase van het project

In het Plan van Aanpak is de voorkeursbegrenzing vanuit het Gebiedsperspectief Gooi en Vechtstreek overgenomen. Uitvoering via landinrichting.

4 Trekker

Provincie Noord-Holland, PCBL (PCBL: Provinciale Commissie Beheer Landbouwgronden).

5 Deelnemers

PCBL-partijen en Hoogheemraadschap Amstel en Vecht. Beheer te zijner tijd door SBB.

6 Formele inkadering

Realisatie vindt plaats via landinrichting. De PCBL is verantwoordelijk voor de definitieve begrenzing.

7 Financiële dekking

Kostenindicatie: 1 mln.

kostendrager: LNV (via BDU/IMP)

Instrumenten: Natuurontwikkeling en Relatienota in kader van 'concrete begrenzing relatienota en natuurontwikkeling op landbouwgrond' (voor de aankoop van 25 ha natuurontwikkeling en het beschikbaar stellen van beheersvergoedingen is in het kader van de zogenaamde 'globale begrenzing 2^e fase relatienota en natuurontwikkeling' in principe geld beschikbaar).

8 Relatie met andere projecten

Uitvoeringsproject van de 'tweede fase Relatienota en Natuurontwikkeling op landbouwgrond', die samenhangt met de ontwikkeling van het natuurkerngebied in de oostelijke deel van de Vechtstreek.

9 Looptijd project

Gekoppeld aan de procedure 'concrete begrenzing Relatienota en natuurontwikkeling op landbouwgrond'. Op dit moment vindt in het gebied overleg plaats over de mogelijkheid een landinrichtingsprocedure te starten. Afhankelijk van de uitkomst zal deze procedure gecombineerd dan wel los van de inrichting worden doorgevoerd.

D5 Aanvullend recreatief netwerk

1 Project/activiteit:

Realisatie van een recreatief netwerk met aanleg van fiets- en wandelpaden (respectievelijk 8 en 5 km.) inclusief twee kleine pontjes, als onderdeel van het Strategisch Groenproject Noordelijke Vechtstreek. Er dient afstemming plaats te vinden met het zogenaamde utilitair fietspadennetwerk in deze regio.

2 Doel van het project

Realisatie van een samenhangend netwerk van fiets- en wandelpaden op lokaal en regionaal niveau.

3 Fase van het project

Vorbereidingsfase.

4 Trekker

Provincie Noord-Holland.

5 Deelnemers

Ministerie van LNV Directie Noordwest, provincie Noord-Holland en betrokken gemeenten.

6 Formele inkadering

De realisatie vindt plaats deels in het kader van de landinrichting, deels buiten landinrichting (zelfstandige projecten door de overheden).

7 Financiële dekking

kostenindicatie: 1,5 mln.

dekking: 50% LNV (via BDU/IMP) en RWS

30% fonds openluchtrecreatie provincie NH

20% gemeenten (reguliere bedragen voor onder meer voor utilitaire fietspaden).

Voorts is nog aanvullende financiering mogelijk uit Masterplan fiets en Groene Hart-bijdrage.

8 Relatie met andere projecten

Andere deelprojecten op de zuidelijke IJmeerkust, Strategisch Groenproject Noordelijke Vechtstreek, Groene Hart en meer specifiek het Groene Netwerk en het L.A.F.-netwerk (L.A.F. = Lange Afstands Fietspaden).

9 Looptijd project

In 1996 zal een definitief fiets- en wandelpadenplan gereed zijn, op basis waarvan verdere realisatie mogelijk wordt. Vervolgens is de realisatie van het padennetwerk een zaak van diverse partijen. Een deel van de paden zal in het kader van de landinrichting worden gerealiseerd (maximale uitvoeringstermijn 15 jaar).

D6 Ontsnippering

1 Project/activiteit:

Het landschap van de zuidelijke IJmeerkust is door omvangrijke infrastructuur sterk versnipperd geraakt. Daarbij zijn ook natuurgebieden geïsoleerd geraakt. Het project spitst zich toe op vier onderdelen:

- a Ontsnipperingsmaatregelen conform plan van Groengebied Amstelland 'een ecologische verbindingszone door Amstelland', plan Vollmer (mogelijk in kader van landinrichting) en conform 'Herstelplan Naardermeer'.
- b Ontsnippering AI deels koppelen aan voorgenomen verbreding van deze rijksweg.
- c Ontsnippering wegen- en vaarwegen:
 - Amsterdam-Rijnkanaal: ecologische verbinding Diempolder-IJmeer.
 - AI: ecologische verbinding Bloemendalerpolder-IJmeer.
 - AI: ecologische verbinding Naardermeer-via Noordpolder-IJmeer.
- d Aanbrengen vogelweringsspiralen hoogspanningsleidingen.

2 Doel van het project

Door middel van verbindingszones wordt geprobeerd de isolatie van de natuurgebieden zoveel mogelijk op te heffen.

3 Fase van het project

Uitvoering in gang of in voorbereiding, of planvorming in ver gevorderd stadium. Vanuit ROM-IJmeer is alleen afstemming gewenst.

4 Trekker

Provincie Noord-Holland, afdeling Landelijk Gebied van de dienst Ruimte en Groen.

5 Deelnemers

LNv Directie Noordwest, RWS Directie Noord-Holland, provincie Noord-Holland, Groengebied Amstelland, n.v. PEN en gemeente Muiden

6 Formele inkadering

De ontsnipperingsmaatregelen zijn opgenomen in het reguliere beleid. Bij (grootschalige) ingrepen in het gebied behoren de ontsnipperingsmaatregelen tot de reguliere taken. Gedacht kan worden aan Landinrichting Vechtstreek, Herstelplan Naardermeer en dergelijke.

7 Financiële dekking

Kostendragers:

- a LNv (via BDU/IMP), aanpak conform plan van Groengebied Amstelland.
- b RWS en LNv (via BDU/IMP), middels landinrichting Vechtstreek.
- c Provincie Noord-Holland, RWS, LNv en Muiden conform convenant Herstelplan Naardermeer.
- d N.V. PEN uit reguliere middelen.

8 Relatie met andere projecten

Andere deelprojecten op de zuidelijke IJmeerkust, Ecologische verbindingszones EHS.

9 Looptijd project

Inmiddels gedeeltelijk in uitvoering en/of gepland om in uitvoering te nemen.

5

Financiën

In dit hoofdstuk worden de financiële consequenties van het Plan van Aanpak inzichtelijk gemaakt. Dit overzicht kan niet los gezien worden van de projectbladen in hoofdstuk 4. Op de eerste plaats wordt in § 5.1 een overzicht gegeven van de kostenschatting per project, waarbij de kosten per jaar, de fasering en de kostendragers inzichtelijk worden gemaakt. De kosten die voortvloeien uit het handhaven van de uitvoeringsorganisatie voor het Plan van Aanpak worden beschreven in § 5.2, waarna in § 5.3 een overzicht wordt gegeven van de financiële verplichtingen die per partner uit de projecten voortvloeien.

5.1 Overzicht totale inspanningen

In deze paragraaf wordt een inschatting van de totale inspanningen gegeven die, deels op termijn, met de uitvoering van alle in het Plan van Aanpak genoemde projecten gemoeid zijn. De projecten zijn onderverdeeld in drie categorieën van 'hardheid':
categorie I: partijen verplichten zich met de ondertekening van de bestuursovereenkomst tot uitvoering van deze projecten. Verplichtingen zijn reeds opgenomen in begrotingen;
categorie II: over deze projecten bestaat beleidsmatig en financieel overeenstemming; de projecten zullen worden opgenomen in de financiële meerjarenprogramma's en partijen spannen zich in om de benodigde financiën beschikbaar te stellen;
categorie III: er bestaat beleidsmatige overeenstemming over de projecten. Partijen spannen zich in (op termijn) om de projecten in de financiële meerjarenprogramma's op te nemen. De in het Plan van Aanpak genoemde bedragen voor deze projecten zijn indicatief.

Per project of deelproject wordt aangegeven welke kosten er zijn en welke partijen aan het betreffende project een bijdrage zullen leveren (kostendragers). Bij de opsomming van kosten is een onderscheid gemaakt tussen kosten voor de korte termijn (1995 en 1996), de kosten voor de middellange termijn (1997-2000) en voor de lange termijn (2001-2005).

In het overzicht (op de volgende pagina) zijn enkele projecten opgenomen die onderdeel vormen van het ROM-project, maar die tevens zijn opgenomen in de reguliere taken van de partners. Hieruit vloeien voor de deelnemende partijen dus geen nieuwe financiële verplichtingen voort.

De cijfers tussen haakjes verwijzen naar de toelichting onder de tabel.

bedragen x f 1.000,-

Projectomschrijving	Categorie	1995	1996	1997-2000	2001-2005	Totaal	Kostendragers
A1 Amoebe	I	(1)	(1)	-	-	-	RWS
A2 Monitoringprogramma	I	636	400	-	-	3.960	de Vinex-partners binnen het ROM- project, volgens verdeelsleutel (2)
	II	-	-	330/jr	320/jr		
A3 Maatregelen voor de kwaliteit van water- en waterbodembodem	II	-	1030	16.950	1235	19.215	RWS
			(1)	(1)	(1)	(1)	
A4 Aanmelding Ramsar-gebieden	I	-	(1)	-	-	-	provincie NH
A5 Aanvulling reglement snelle motorboten	I	-	(1)	-	-	-	RWS
B1 Ontwikkelingsvisie IJburg	I	-	(1)	-	-	-	Amsterdam
B2 Kwaliteit op locatie (incl. koelwater)	I	303	-	-	-	303	Amsterdam: 85 VROM: 218
B3 Locatie MER baggerspeciedepot	I	700	100	-	-	800	RWS
C1 natuurontwikkeling IJmeer (3)							
1 ^e fase	I	-	18.500	-	-	33.500	Amsterdam: 18.500
2 ^e fase	II	-	-	15.000 (4)	-		Amsterdam: 7.500 RWS: 3.750 LNV: 3.750
C2 Proefproject natuurontwikkeling Waterlandse kust	I	-	5.600	-	-	5.600	Amsterdam: 2.800 RWS: 1.100 VROM: 600 LNV: 1.100
C3 Maatregelen jacht	I	-	(1)	-	-	-	Provincie NH, LNV
D1 Diemerzeedijk (3)							
- voorbereiding sanering	I	2.400	-	-	-	2.400	Amsterdam: 20.000
- uitvoering sanering	II	-	-	-	185.000	185.000	VROM: 167.400
- inrichting	III	-	-	-	20.000	20.000	Amsterdam
D2 Concretiseringsstudie PEN-eiland e.o.							
- concretiseringsstudie	I	-	80	-	-	80	LNV: 40 RWS: 40
- basis-inrichting PEN-eiland	II/III	-	-	-	2.400		LNV: 600 (III) RWS: 600 (II) Amsterdam: 1.200 (III)
						22.600	
- inrichting Baai nat	III	-	-	-	-	16.200	LNV, RWS, provincie NH en private sector
- inrichting Baai droog	III	-	-	-	4.000		provincie NH
D3 Fort Diemen e.o.	III	-	-	-	1.200	1.200	2 ^e fase Relatienota en natuurontwikkeling
D4 Inrichting Noordpolder/Rietpolder	III	-	-	-	1.000	1.000	50% LNV en RWS 30% fonds openlucht- recreatie Noord-Holland 20% gemeenten
D5 Aanvullend recreatief netwerk	III	-	-	1.500	-	1.500	RWS, LNV
D6 Ontsnippering	III	(1)	(1)	(1)	(1)	(1)	

Toelichting

- (1) (een deel van) deze projecten valt onder de reguliere taken van de betreffende organisaties. Hieruit vloeien derhalve geen extra kosten voort voor de aan het ROM-project deelnemende partijen.
- (2) De verdeelsleutel voor de kosten van het monitoringprogramma is als volgt:

	bedragen x f 1.000,-				bedragen x f 1.000,-		
	1995	1996	1997-2005 (per jaar)		1995	1996	1997-2005 (per jaar)
RWS	159	115	86	Flevoland	30	22	16
LNV	60	44	32	Amsterdam	35	54	51
VROM	227	75	72	Almere	25	18	14
prov. NH	100	72	54				

De kosten van het monitoringprogramma laten een grillig beeld zien. Dit komt door de hoge aanloopkosten in de beginfase. Bovendien leveren sommige partijen om begroting-technische redenen in deze beginfase een relatief groter aandeel dan later.

- (3) Realisering op voorwaarde dat IJburg wordt gerealiseerd (zie § 3.11). De financiële verdeelsleutel is overeenkomstig de in het door beide partijen ondertekende VINEX-akkoord.
- (4) Amsterdam stelt 30 miljoen gulden voor compensatie beschikbaar (proefproject, IJmeer, PEN-eiland). Voor de periode na 1998 stelt het Rijk (V&W en LNV) maximaal 7,5 miljoen gulden beschikbaar ter uitvoering van het vigerend beleid. De 7,5 miljoen gulden na 1998 van Amsterdam kan toenemen indien de kosten in de periode tot 1998 lager uitvallen dan begroot.

5.2 Organisatiekosten Plan van Aanpak

In hoofdstuk 6 wordt beschreven op welke wijze de uitvoeringsorganisatie wordt vormgegeven. Gedurende de uitvoeringsperiode van het Plan van Aanpak, tot en met het jaar 2005, blijft deze uitvoeringsorganisatie bestaan. Aan het einde van de periode 1997-2000 zal de voortgang van het project worden geëvalueerd, waarbij zal worden gezien of het nodig is de uitvoeringsorganisatie te handhaven en/of eventueel aan de gewijzigde omstandigheden aan te passen.

De kosten die met de uitvoeringsorganisatie zijn gemoeid en de kostendragers worden in onderstaande tabel weergegeven. De kosten zijn onderverdeeld in uitvoeringsorganisatie (personele middelen) en apparaatskosten (overige kosten).

Omschrijving	Jaarlijks 1995 - 2000	Totaal	Bedragen x f 1.000,-
			Dragers / bronnen
Uitvoeringsorganisatie Plan van Aanpak	105	630	provincie Noord-Holland
Apparaatskosten	40	240	50% provincie NH
			50% ministerie VROM

5.3 Financieel aandeel per partij

In deze paragraaf worden de directe financiële verplichtingen die uit dit Plan van Aanpak voor de betrokken partners voortvloeien in beeld gebracht (het betreft de categorie I- en II-projecten en de kosten die verbonden zijn aan de organisatie van de uitvoering

van het Plan van Aanpak -§ 5.2-). In de tabel zijn deze totale kosten weergegeven per partij en wordt aangegeven uit welke projecten deze kosten voortvloeien. De projecten A3, B3 en D1 zijn buiten beschouwing gelaten, omdat de afspraken hierover buiten het ROM-kader zijn gemaakt.

Partij en totale kosten	Projecten	Kosten x f 1.000,-
Rijkswaterstaat IJsselmeergebied totale kosten: 6.538 excl. A3 en B3	A2: monitoring A3: maatregelen B3: locatie-MER baggerspecie C1: natuurontwikkeling C2: proefproject D2: concr. studie PEN D2: basis inrichting PEN-eiland	1.048 19.215 800 3.750 1.100 40 600
Ministerie van LNV, directie Noordwest totale kosten: 5.282	A2: monitoring C1: natuurontwikkeling C2: proefproject D2: concr. studie PEN	392 3.750 1.100 40
Ministerie van VROM totale kosten: 1.888 excl. D1	A2: monitoring B2: kwaliteit op locatie C2: proefproject D1: sanering Diemerzeedijk apparaatskosten uitvoering	950 218 600 167.400 120
Provincie Noord-Holland totale kosten: 1.408	A2: monitoring uitv. org. Plan van Aanpak	658 750
Provincie Flevoland totale kosten: 30 + PM *	A2: monitoring	30 + PM
Gemeente Amsterdam ** totale kosten: 30.633 excl. D1	A2: monitoring B2: kwaliteit op locatie C1: natuurontwikkeling C2: proefproject D1: sanering Diemerzeedijk D1: inrichting Diemerzeedijk D2: basisinrichting PEN-eiland	540 85 26.000 2.800 20.000 20.000 1.200
Gemeente Almere totale kosten: 169	A2: monitoring	169

* Het begrote aandeel van de provincie Flevoland is f 196.000,-. Hiervan betaalt de provincie Flevoland f 30.000,- tot en met 1997. De provincie Noord-Holland en het ministerie van LNV vullen dit bedrag tot en met 1997 aan met f 38.000,-.

Na dit tijdstip zal met de provincie Flevoland overlegd worden of zij op basis van de recente ontwikkelingen in relatie tot het IJmeer bereid is verder bij te dragen in het resterende deel van de kosten (f 128.000,-).

** Compensatie en de daarmee verbonden financiering van natuurontwikkeling is gebonden aan de realisering van IJburg.

6 Uitvoering Plan van Aanpak

6.1 Inleiding

De vaststelling van het Plan van Aanpak is een belangrijk moment in het ROM-proces. Het is het eindpunt van de voorbereiding en tegelijkertijd het beginpunt van waar het werkelijk om draait: de uitvoering van de projecten. De partners in het ROM-project geven in het Plan van Aanpak hun visie, uitgewerkt in projecten omtrent de ontwikkelingen in het IJmeergebied. In de bestuursovereenkomst maken ze afspraken over de uitvoering van de projecten in de periode 1995-2005. Er blijft voortdurend zorg nodig om uitvoering daadwerkelijk te laten plaatsvinden, knelpunten op te lossen, te zorgen voor samenhang in de activiteiten en om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Er is een goede organisatiestructuur nodig waarin de betrokkenheid van alle deelnemende partijen tot uitdrukking kan komen.

De organisatiestructuur tijdens de voorbereiding van dit Plan van Aanpak kan op hoofdonderdelen blijven voortbestaan tijdens de uitvoering. Voor het voortbestaan van de stuurgroep is ook een formele reden: de toekenning van rijksmiddelen op basis van de 'Regeling bijdragen ROM-gebieden' veronderstelt het bestaan van een stuurgroep die de verantwoordelijkheid draagt voor het uitvoeren van het Plan van Aanpak.

Afspraken zijn nodig om de integraliteit en de samenhang tussen de in het Plan van Aanpak aangegeven lopende ontwikkelingen en de afgesproken projecten bij de uitvoering te kunnen bewaken en om adequaat te kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Deze afspraken hebben betrekking op de taken tijdens de uitvoering van dit Plan van Aanpak (6.2) en op de hiervoor benodigde organisatie (6.3).

6.2 Taken tijdens de uitvoering van het Plan van Aanpak

Dit Plan van Aanpak bevat uitgewerkte en minder ver uitgewerkte projecten. De projecten zijn verschillend van aard: het gaat om onderzoek, procedures en/of uitvoering. Wanneer het is uitgevoerd kan een project gevolgen hebben voor een ander project, bijvoorbeeld onderzoek naar natuurontwikkeling en vervolgens de aanleg. Bovendien staan de ontwikkelingen niet stil. Voor nieuwe projecten of initiatieven moet de mogelijkheid aanwezig zijn deze in het geheel in te passen. Ten slotte is denkbaar dat nieuwe inzichten over geplande ontwikkelingen ontstaan die kunnen leiden tot bijstelling van de plannen.

De uitvoering van de taken omvat het uitvoeren van de projecten, bewaken van de voortgang, het aanpassen

van het proces aan veranderende omstandigheden, jaarlijkse voortgangsrapportage en evaluatie.

1 Uitvoeren van de projecten

De uitvoering van de projecten is in beginsel een zaak voor de uitvoerende partijen zelf. De instantie die als eerstverantwoordelijke is aangewezen voor een project (trekker) draagt zelf zorg voor de inschakeling van andere partijen, overleg daarmee, het volgen van de eventueel benodigde procedures en het beheer van het budget. De trekkers van de projecten dienen tijdig cruciale momenten aan het projectbureau te melden. Hieronder valt ook de nadere uitwerking van projecten. Dit betreft met name projecten, die thans op één of meer onderdelen nog niet of onvoldoende zijn uitgewerkt (maatregelen, planning en fasering, kosten en financiering). Omdat de stuurgroep heeft uitgesproken dat de uitvoering van die projecten wenselijk is, is een actieve betrokkenheid nodig voor invulling van deze openstaande projecten. Hier ligt dan ook een taak voor de stuurgroep.

2 Bewaken van de voortgang

Een onderdeel van de uitvoering betreft het bewaken van de voortgang. Hiertoe behoort:

- Een overzicht van de besluitvormingstrajecten, die de verschillende projecten uit het Plan van Aanpak doorlopen en de mogelijkheden tot afstemming en stroomlijning van besluitvormingstrajecten onder meer in het kader van de Wet milieubeheer.
- Het bewaken van de voortgang en kwaliteit van de projecten en het oplossen van knelpunten. Behalve de stand van zaken in de verschillende projecten en cruciale beslismomenten is tevens van belang dat de voortgang van verschillende projecten jaarlijks worden beschreven. Het monitoringprogramma brengt de veranderingen en aquatisch ecologische kwaliteit in beeld door middel van een trendrapportage (Rijkswaterstaat).
- Per project zal ook moeten worden gezien in hoeverre het in hoofdstuk 3 beoogde totale streefbeeld van de ruimtelijke en milieukwaliteit wordt bereikt.
- De resultaten van de monitoring (trendrapportage) worden verwerkt. Indien nodig leiden ze tot actie bij één of meerdere deelnemers. Wanneer aanpassing of herijking van het plan nodig is zal de projectorganisatie zelf actie ondernemen.
- Zorg voor de continuïteit van de middelenstroom, waaronder indienen van jaarprogramma's voor het verkrijgen van (rijks)middelen.
- Budgetbewaking met betrekking tot de uitvoering van de projecten.

3 Aanpassen aan veranderende omstandigheden en inpassen van nieuwe ontwikkelingen

De partners melden bij het projectbureau belangrijke activiteiten of ontwikkelingen, waarbij zij zijn betrokken en waarvan kan worden aangenomen dat die gevolgen hebben voor het IJmeer. Een en ander kan leiden tot nadere afspraken in het bestuurlijk overleg. Zaken die leiden tot wijzigingen van de essentiële punten in de bestuursovereenkomst dienen in de voortgangsrapportage opgenomen te worden. Indien nodig zal de stuurgroep vaker bijeengeroepen worden.

4 Jaarlijkse voortgangsrapportage

De stuurgroep brengt elk jaar in het voorjaar een voortgangsrapportage uit over de uitvoering van het Plan van Aanpak. In deze rapportage worden de onder 2 genoemde punten en de eventuele onder 3 spelende nieuwe ontwikkelingen opgenomen én een financieel jaaroverzicht. Aan de hand van deze rapportage wordt bekeken of de projecten of de uitvoering in het algemeen moeten worden bijgesteld. Op basis van het financieel overzicht van de rapportage kunnen de begrotingen van de verschillende partijen worden bijgesteld.

Bij deze rapportage is het van groot belang dat een vorm wordt gekozen die de voortschrijdende realisering van de ingrepen (aantallen woningen, landgemaakt gebied, gereedgekomen natuurmaatregelen) en de veranderingen in het aquatisch-ecologisch systeem tegelijkertijd zichtbaar maakt (trendrapportage Rijkswaterstaat).

5 Evaluatie

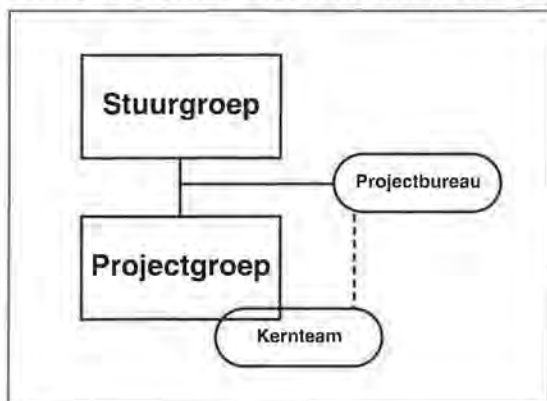
Na een periode van vijf jaar vindt aan de hand van de jaarlijkse voortgangsrapportages een evaluatie plaats. Bekeken wordt dan of het nodig is om aanvullende maatregelen te nemen en/of de organisatie bij te stellen. Ook zal de financiering van projecten (zoals monitoring) opnieuw worden gezien.

6.3 De organisatiestructuur

De reikwijdte van het Plan van Aanpak loopt tot het jaar 2005. De uitvoeringsorganisatie heeft voorslagnog een duur van 5 jaar. Aan het eind van deze periode wordt een beslismoment ingebouwd om de ROM-organisatie op te heffen dan wel te verlengen met 5 jaar.

De organisatiestructuur voorziet in een stuurgroep, een ambtelijk projectgroep, een kernteam en een projectbureau (zie afbeelding 14).

Afbeelding 1.5 Structuur van de uitvoeringsorganisatie

1 Stuurgroep

Taken en verantwoordelijkheden

- eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van het Plan van Aanpak;
- behandeling jaarlijkse voortgangsrapportage;
- aanvulling of wijziging van het Plan van Aanpak op grond van nadere uitwerkingen of inpassing van nieuwe ontwikkelingen;
- vaststelling van het jaarprogramma voor verkrijging van (rijks)middelen;
- evaluatie na 5 jaar.

De vergaderfrequentie van de stuurgroep bedraagt minimaal eenmaal per jaar en verder zo vaak als nodig is.

Samenstelling

De stuurgroep is samengesteld uit een vertegenwoordiging op bestuurlijk niveau van dezelfde instanties als bij de opstelling van het Plan van Aanpak. De gemeente Diemen wordt uitgenodigd deel te nemen aan de stuurgroep. Het voorzitterschap ligt bij de gedeputeerde ruimtelijke ordening van de provincie Noord-Holland.

2 Projectgroep

Taken en verantwoordelijkheden

Op ambtelijk niveau functioneert een projectgroep als verbindingsschakel naar de instanties, die zitting hebben in de stuurgroep. De projectgroep komt bijeen voorafgaand aan de stuurgroepvergadering voor ambtelijke voorbereiding en afstemming. In de projectgroep worden afspraken gemaakt omtrent het totstandkomen van de jaarlijkse voorjaarsrapportage.

Samenstelling

De samenstelling van de projectgroep bestaat uit ambtelijke vertegenwoordigers van de instanties die in

de stuurgroep zitting hebben. Het voorzitterschap ligt bij de directeur van de dienst Ruimte en Groen van de provincie Noord-Holland.

3 Kernteam

Taken en verantwoordelijkheden

Het kernteam levert elk jaar inhoudelijke en financiële gegevens ten behoeve van de jaarlijkse rapportage over de voortgang van de projecten en de effecten in het gebied.

Samenstelling

Het kernteam bestaat uit een verzameling van trekkers van de uitvoeringsprojecten van het Plan van Aanpak, namelijk projectgroepleden of vertegenwoordigers van de direct betrokken partijen (Noord-Holland, Amsterdam, RWS, LNO). Het kernteam werkt nauw samen met het projectbureau. De vergaderfrequentie bedraagt ± vier maal per jaar en verder zo vaak als nodig is. Het voorzitterschap ligt bij de projectleider, tevens de secretaris van het projectbureau.

4 Projectbureau

Taken en verantwoordelijkheden

Het projectbureau fungeert als ambtelijke spil in het proces, zowel in relatie tot de stuurgroep, de projectgroep als het kernteam, en draagt zorg voor de dagelijkse uitvoering op ambtelijk niveau. Het projectbureau bereidt de vergaderingen van het kernteam, de projectgroep en stuurgroep voor en zorgt voor een goede afstemming tussen de verschillende trekkers van de projecten. Het projectbureau is verantwoordelijk voor de voortgangs- en de evaluatierapportage en zorgt dat de gegevens van de diverse projecten, die nodig zijn voor de voortgangs- en evaluatierapportage, bijtijds in bezit zijn. Uit het kernteam wordt een redactiegroep gevormd die samen met het projectbureau de voortgangs- en evaluatierapportage opstelt. Het is van belang de voortgangsrapportage in de zomer gereed te hebben ten behoeve van de begrotingen voor het jaar daarop. In het begin van het jaar wordt dus capaciteit gevraagd van een aantal leden van het kernteam (trekkers van de uitvoeringsprojecten).

Voor een goede ondersteuning van de projecten is het mogelijk een breed samengestelde taak/begeleidingsgroep in te stellen (bijvoorbeeld voor het project compensatie en natuurontwikkeling).

Samenstelling

Gelet op de positie van de provincie Noord-Holland in het ROM project is het voor de hand liggend dat de bemensing van het projectbureau uit ambtenaren van

de provincie Noord-Holland bestaat. Het bureau wordt geleid door een projectsecretaris.

Kosten

De omvang van de taak van het projectbureau wordt ingeschat op 1 á 1,5 formatieplaats (secretaris en administratieve ondersteuning).

5 Overige partijen

De uitvoering van dit Plan van Aanpak zal in goed overleg met de overige belanghebbende partijen tot stand worden gebracht, waaronder de gemeente Muiden, de gemeente Diemen, de deelraad Noord en de deelraad Zeeburg.

Literatuur- lijst

DHV Water BV, 1992; *Milieuprofiel IJmeer*; in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

DHV Water BV, 1993; *Ecologisch functioneren IJmeer*; in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer

DHV, 1994; *Compensatie van verlies aan natuurwaarden als gevolg van de aanleg van Nieuw-Oost*.

Gemeente Amsterdam, 1994; *Nieuw-Oost eerste fase, milieu-effectrapport*.

Gemeente Amsterdam, 1994; *MER IJburg tweede fase (inclusief natuurontwikkeling Waterlandse kust), Startnotitie MER*.

Gemeente Amsterdam, februari 1994; *Ontwerp-structuurplan*.

Gemeente Amsterdam, december 1994; *Concept-ontwerp Structuurplanuitwerking IJburg*.

Gemeente Almere, 1984; *Structuurplan Almere*.

Gemeente Almere, 1992; *Perspectief 2015*.

Groenontwikkelings- en Beheersdienst Noord-Holland, maart 1993; *Beleidsnotitie recreatievoorzieningen ROM-IJmeergebied*.

Grontmij Noord-Holland, 1992; *Marktgeoriënteerd scenario recreatie en toerisme ROM-IJmeer gebied*; in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

Haskoning, mei 1993; *Warmteverspreiding Nieuw-Oost in het IJmeer (Uitbreiding Nieuw-Oost en koelwaterlozing)*; in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

Heidemij Adviesbureau, augustus 1992; *Ecologische Verbindingszone 'Boog om de Oost'*, in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

Heidemij Advies, januari 1993; *Expertmeeting ROM-IJmeer Infrastructuur en Netwerken*, in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

Hofstra Verkeersadviseurs, 1992; *IJmeer wegverbinding, Werknotitie effecten verkeersstromen*; in opdracht van de provincie Flevoland.

Ingenieursbureau Amsterdam, december 1995; *Natuurontwikkeling IJmeer*, in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.

Ministeries van EZ en VROM, 1992/1993; *Tweede*

Structuurschema Elektriciteitsvoorziening.

Ministerie van LNV, 1993; *Concept-Ecosysteemvisie Ecologische Hoofdstructuur.*

Ministeries van LNV en VROM, 1993; *Structuurschema Groene Ruimte, kabinetsstandpunt.*

Ministerie van V&W, directie Flevoland, 1986; *Integraal Beleidsplan Randmeren: inrichtings- en beheersplan Gooi- en IJmeer.*

Ministerie van V&W, 1989; *Derde Nota Waterhuishouding.*

Ministerie van V&W, februari 1992; *Besluit: Regeling 'snelle motorboten rijkswateren'.*

Ministerie van V&W, Directie Noord-Holland en Flevoland, april 1994; *Startnotitie trajectnota/MER CRAAG (Corridor tussen de regio's Amsterdam, Almere en 't Gooi).*

Ministerie van V&W, Directie Noord-Holland en Flevoland, 1994; *Baggerspeciedepot IJmeergebied, startnotitie milieu-effectrapportage en projectstudie.*

Ministerie van V&W, VROM en LNV, maart 1994; *Evaluatienota Water.*

Ministerie van VROM, november 1990; *Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra.*

Ministeries van VROM en V&W, oktober 1993; *Beleidsstandpunt verwijdering baggerspecie.*

Oranjewoud, september 1992; *Locatieverkenning grootschalige baggerspecieberging IJmeer; in opdracht van Stuurgroep ROM-IJmeer.*

Provincie Flevoland, februari 1991; *Streekplan Flevoland, hoofdlijnen van beleid.*

Provincie Noord-Holland, mei 1985; *Streekplan voor het Gooi en de Vecht.*

Provincie Noord-Holland, 1990; *Structuurvisie Noord-Holland 2015.*

Provincie Noord-Holland, gemeenten en rijk, Tripartite Werkgroep, mei 1990; *Bouwscenario's Stadsgewest Amsterdam 1990-2000.*

Provincie Noord-Holland, september 1991; *Streekplan Waterland.*

Provincie Noord-Holland, december 1991; *Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied (ANZKG), Partitiële*

Herziening voor het grondgebied van de gemeente Amsterdam.

Provincie Noord-Holland, juni 1992; *Milieu-effectrapport Baggerspecieplan; Haskoning.*

Provincie Noord-Holland, mei 1993; *Beleidsnota natuur en landschap, Deelnota Ecologische structuren en natuur- en landschapsbouw, Beleidsvisie ontwikkeling provinciale ecologische hoofdstructuur PEHS.*

Provincie Noord-Holland, provincie Flevoland, ROA, bouwgemeenten, mei 1995; *Vinex Uitvoeringsconvenant Stadsgewest Amsterdam (onderhandelingsakkoord februari 1994).*

Provincie Noord-Holland, augustus 1994; *Beleidsnota Gebiedsperspectief voor de Vechtstreek.*

Randstad Overleg Ruimtelijke Ordening (RORO), juni 1990; *Interprovinciale Verstedelijkingsvisie op de Randstad (IPVR) (2015).*

Recreatieschap Waterland, december 1994; *Deelplan Markermeerkust; Heidemij Advies.*

Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling (RIZA), april 1993; *Maximum koelcapaciteit IJmeer, nota nr. 92.064.*

Stuurgroep ROM-IJmeer, april 1992; *Startnotitie ROM-IJmeer.*

Stuurgroep ROM-IJmeer, oktober 1992; *Kader Gemeenschappelijke Visie en vervolgproces.*

Stuurgroep ROM-IJmeer, 1993; *Voorlopige Visie ROM-IJmeer + Bijlagenrapport.*

Stuurgroep ROM-IJmeer, 1994; *Antwoordnota Voorlopige Visie ROM-IJmeer.*

Vollmer & Partners, maart 1995; *Planvisie en inrichting 'Groene Wig' Zuidelijke IJmeerkust.*

Vrije Universiteit Amsterdam, Instituut voor Milieuvraagstukken, april 1994; *Remote Sensing IJmeer.*

In de literatuurlijst is een aantal onderzoeken opgenomen dat, ten behoeve van het opstellen van het Plan van Aanpak, door de Stuurgroep ROM-IJmeer is geïnitieerd. Voorbeeld hiervan zijn het 'Milieuprofiel IJmeer' en 'Ecologisch functioneren IJmeer'. Daarnaast is door het ministerie van VROM een prijsvraag uitgeschreven waarin ideeën zijn gegenereerd voor de inrichting van de te saneren Diemerzeedijk.

Bijlage 1

Verklarende woordenlijst en afkortingen

Verklarende woordenlijst

abiotisch

Behorend tot de niet-levende natuur.

afvalwater

Water dat afvalprodukten in opgeloste en niet-opgeloste vorm bevat.

A-inrichtingen

Inrichtingen die relatief veel geluid produceren en die zijn opgenomen in het Besluit categorie A-inrichtingen Wet geluidhinder.

amoebe

Staat voor Algemene Methode voor OEcologische BEschrijving. Het is een grafische weergave van een aantal karakteristieken van een (water)systeem, waarbij door de manier van weergeven in één oogopslag de huidige situatie en de gewenste situatie voor die karakteristieken zijn te bevatten.

aquatisch

Het water betreffend.

baggerspecie

Een mengsel van water, organisch materiaal en minerale delen, dat van nature op de bodem van watergangen aanwezig is en bij baggeren vrijkomt.

belevingswaarde

Waardering door de mens op grond van persoonlijke beleving.

biomassa

De totale hoeveelheid levende stof van een bepaalde groep organismen.

biotisch

Het milieu, voor zover het wordt bepaald door invloeden van levende organismen.

biotoop

Deel van een ecosysteem met vergelijkbare milieu-omstandigheden (waar een bepaald organisme kan worden aangetroffen).

botulisme

Vergiftiging die veroorzaakt wordt door gifstoffen geproduceerd door een bacterie. Deze gifstoffen werken verlammend op het zenuwstelsel. Vooral watervogels worden het slachtoffer van botulisme.

compartimentering

Opdeling in kleinere eenheden.

dekzand

Door de wind tijdens de laatste ijstijd afgezet fijn zand.

ecologie

Wetenschap die de relaties tussen organismen onderling en die met hun omgeving bestudeert.

ecologische verbindingen

Verbindingsweg tussen natuurgebieden (houtwallen, sloten, heggen, bermen, en dergelijke).

ecosysteem

Het geheel van de biotische levensgemeenschap en de daarbij behorende fysieke omgeving.

emissie

Uitworp van vervuilde stoffen naar lucht, water of bodem.

erosie

Het verplaatsen van los materiaal door de zee, rivieren, ijs of wind.

eutrofiëring

Voedselverrijking van water met stikstof- en fosfor-verbindingen waardoor algengroei wordt bevorderd. Dit kan leiden tot zuurstofgebrek, waar door rottingsprocessen vissterfte kan ontstaan.

fourageren

Voedselzoeken.

fonteinkruid

Een waterplanten-soort.

geïntegreerde gebiedsgerichte benadering

Aanpak waarbij voor een ruimtelijk afgebakend gebied wordt gestreefd naar onderlinge afstemming van beleid tussen daarbij betrokken partijen; dit ten behoeve van behoud of verbetering van de kwaliteiten en de ontwikkelingsmogelijkheden binnen dat gebied.

groene wig

Groengebied van enige omvang binnen de stedelijke omgeving dat in directe verbinding staat met het landelijk gebied.

IBC-criteria

Isoleren, beheersen, controleren. Het zijn de door VROM gehanteerde criteria voor het gecontroleerd storten, zoals genoemd in het Indicatief Meerjarenprogramma Bodem en de 'Richtlijn gecontroleerd storten'.

integreren

De relatie van de afzonderlijke onderdelen tot het geheel in acht nemen.

kwel

Grondwater dat op lage plaatsen tevoorschijn komt en via goed doorlatende lagen in verbinding staat met hoger gelegen water.

milieu

De omgeving waarin een mens, dier en plant leeft.

milieucompartiment

Onderdelen van het milieu: lucht, water, bodem.

milieuhygiëne

Zorg voor een gezond arbeids-, leef- en woonmilieu.

nutriënten

Voor organismen onmisbare, van buiten aangevoerde voedingsstof.

ornithologisch

De vogelwaarden betreffend.

parameter

(Toetsings-)grootte met betrekking tot omstandigheden en verloop van processen.

plankton

Organismen zonder voortbewegingsmechanisme die hun gehele leven of een deel ervan vrij rondzweven in het water van zeeën en meren.

pleistoceen

Geologische periode die circa 2 miljoen jaar geleden begon en tot de laatste ijstijd duurde (ongeveer 10.000 jaar geleden).

Ramsargebied

Een gebied dat valt onder de Conventie van Ramsar. Ramsar is de plaats in Iran waar in 1971 een internationaal verdrag is getekend voor de bescherming van watergebieden van internationale betekenis.

recreatief medegebruik

Openlucht-recreatie in een omgeving met een niet-recreatieve hoofdfunctie.

ROM-project

Project in het kader van het gebiedsgericht milieubeleid zoals is aangegeven in de Vinex en het NMP.

sedimentatie

Afzetting van kleine deeltjes.

slib

Bodemdeeltjes die door water zijn meegevoerd en worden afgezet.

'stand still'-beginsel

Principe dat in 1976 in het kader van het EG-milieu-beleid werd geformuleerd. Volgens het 'stand still'-beginsel streeft men er naar de huidige kwaliteit van het milieu niet verder achteruit te laten gaan.

stiltegebied

Een gebied in de orde van grootte van enkele kilometers of meer, waarin de geluidsbelasting door toedoen van menselijke activiteiten dusdanig laag is dat de dat gebied heersende natuurlijke geluiden niet of nauwelijks worden verstoord.

streefwaarde

Milieukwaliteitsniveau waarop de risico's voor de te beschermen belangen verwaarloosbaar.

thermisch

Door middel van of met behulp van warmte.

veenweidegebied

Weidelandschap op een venige bodem gekenmerkt door drassige graslanden en brede rietsloten en gebruikt voor de veehouderij.

Warmte-krachtkoppeling

Elektriciteitscentrales waar gecombineerde opwekking van elektriciteit en warmte plaatsvindt waardoor een hoger rendement gehaald wordt.

Wetland

Water of moeras dat van internationale betekenis voor als broed- of overwinteringsgebied voor watervogels.

STEG-eenheid

STEG staat voor SToom En Gas, een produktie-eenheid voor elektriciteit bestaande uit bestaande uit een stoom- en gasturbine. Het is een vorm van warmte-krachtkoppeling met een extra rendement van $\pm 40\%$.

Afkortingen**ANZKG**

Naam voor het Streekplan Amsterdam-Noordzeekanaalgebied

DGM

Directoraat Generaal Milieubeheer

EHS

Ecologische hoofdstructuur

IPVR

Interprovinciale Visie Randstad

LNv

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

m.e.r.

Milieu-effectrapportage; het proces van de beschrijving van de te verwachte gevolgen voor het milieu van een voorgenomen activiteit en beschrijving van de alternatieven

MER

Het milieu-effectrapport; eindprodukt van de m.e.r.

NMP

Nationaal Milieubeleidsplan

NW3

Derde Nota Waterhuishouding

PAP

Provinciaal Afvalstoffen Plan

RIZA

Rijksinstituut voor Integraal Zoetwaterbeheer en Afvalwaterbehandeling

RWS

Rijkswaterstaat

RWZI

Rioolwaterzuiveringsinstallatie

SVV

Structuurschema Verkeer en Vervoer

VINEX

Vierde nota over de ruimtelijke ordening Extra.

VROM

Ministerie van Volksgezondheid, Ruimtelijke Ordening en Milieu

Bijlage 2

Lijst van deelnemers

Leden van de Stuurgroep ROM-IJmeer (per 1 maart 1996)

Provincie Noord-Holland

F. Tielrooy (voorzitter)
W.C.T.F. de Zeeuw
F.G. van Diepen-Oost

Provincie Flevoland

mw L. Bouwmeester-den Broeder

Gemeente Amsterdam

D.B. Stadig

Gemeente Almere

mw S. van Oogen

Gemeente Waterland

mw A. Zeeman

Gewest Gooi en Vechtstreek

mw. M.J.M. Vlaanderen

Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied

C.D. van der Wildt

Ministerie van LNV, directie Noordwest

mw. Y.J.P. Horsten-Van Santen

Regionale Inspectie Milieuhygiëne Noord-Holland/Flevoland

H. Copier

Inspectie van de Ruimtelijke Ordening

H.J. de Loor

Hoogheemraadschap Amstel en Vecht

J.H. van Vliet

Regionaal Orgaan Amsterdam

mw. M. Horselenberg
J. Kroon

Leden van de projectgroep ROM-IJmeer (per 1 maart 1996)

Provincie Noord-Holland

R.L. van Wagtenonk (projectleider), P. Heynen,
mw. W. Smit, L. van Drooge, T. Denters, B. Schout,
mw. A. Ooms, mw. A. Houdijk

Provincie Flevoland

H. van Groenestein

Gemeente Amsterdam

J. Gieling

Gemeente Almere

H. Spaans

Gemeente Waterland

J. Dekker

Gewest Gooi en Vechtstreek

mw. E. Goldfinger-Albertis

Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied

G. Severs

Ministerie van LNV, directie Noordwest

E. Reumer

Ministerie van VROM, DGM

mw. M. Post

Ministerie van VROM, RPD

E. Dil

Vereniging van Noordhollandse Waterschappen

T. Janssens

Colofon

Uitgave

Stuurgroep ROM-IJmeer

Productie

Provincie Noord-Holland
Dienst Ruimte en Groen

Foto omslag

J. Blom

Overige foto's

R.L. van Wagten donk

Grafische verzorging

Facilitair Bedrijf

bureau Grafische Productie

Inlichtingen

Provincie Noord-Holland

Projectsecretariaat ROM-IJmeer

Postbus 6090

2001 HB Haarlem

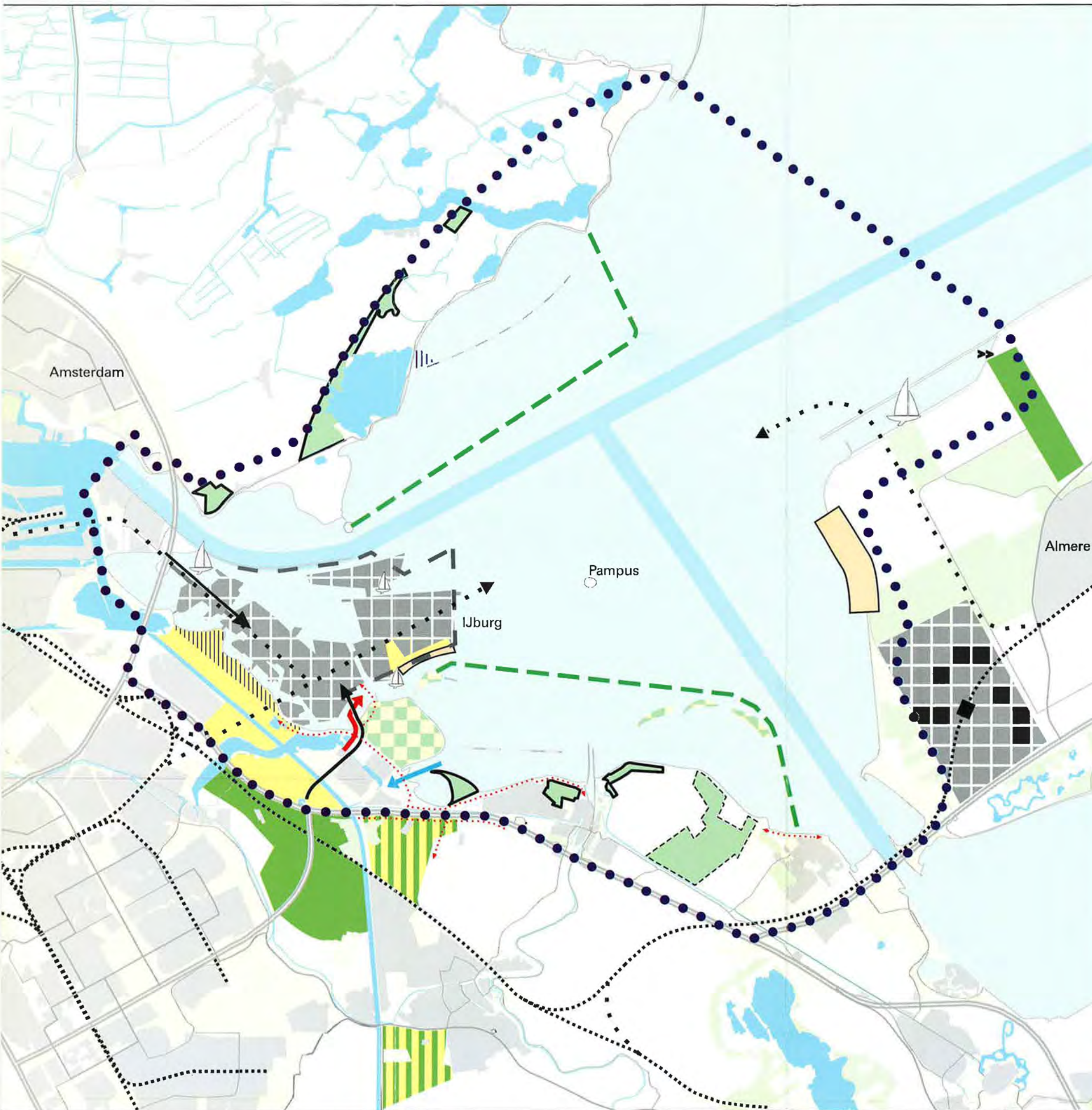
Papier

Chloorvrij

Oplage

1.100 exemplaren

Haarlem, mei 1996

Kaart / Plan van Aanpak IJmeer situatie 2005

- plangrens
- bos nieuw/bestaand
- recreatie nieuw/bestaand
- bos/recreatie nieuw
- natuurontwikkeling/potentieel relatienotagebied
- natuur met recreatief medegebruik
- Ramsar-gebied
- onderwaterdam
- verondieping (proef)
- stadsuitbreiding (indicatief)
- omhullende MER contour IJburg
- sanering Diemerzeedijk
- koelwatercirculatie
- buitenwater met vaargeul
- binnenwater
- strand (indicatief)
- jachthaven (indicatief)
- nieuwe sluis
- bebouwing
- snelwegen
- wegontsluiting
- overige wegen
- rail
- reservering rail
- nieuw fietsnetwerk

0 1 2 km

18-04-1995

Bestuursovereenkomst **ROM-IJmeer**

Ondertekeningsexemplaar

13 juni 1996

Bestuurovereenkomst ROM-Project IJmeer

A Partijen

Namens de Staat der Nederlanden:
de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening
en Milieubeheer, mw M. de Boer;
de Minister van Verkeer en Waterstaat, namens deze,
ir C.D. van der Wildt, Hoofdingenieur Directeur van
de Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied;
de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,
namens deze, ir A. Grijns, Directeur Noordwest.

Namens de provincie Noord-Holland,
F. Tielrooij, Gedeputeerde.
Namens de provincie Flevoland,
mw L.M. Bouwmeester-den Broeder, Gedeputeerde.

Namens de gemeente Amsterdam, drs D.B. Stadig,
Wethouder.
Namens de gemeente Almere, mr R.J.J.M. Pans,
Burgemeester.
Namens de gemeente Waterland, mw mr A.M. Bleeker,
Burgemeester.

Namens het Zuiveringschap Amstel- en Gooiland,
mw dr H.M. de Boois, Voorzitter.
Namens het Hoogheemraadschap Amstel en Vecht,
Jac. Kruiswijk, wnd. Dijkgraaf.

B Overwegingen

- in de Vierde nota over de Ruimtelijke Ordening is neergelegd dat elf gebieden aangewezen worden als ROM-project. Eén daarvan is het IJmeer. Het IJmeer is gekozen, omdat er binnen een relatief schoon en waardevol gebied specifieke saneringsproblemen zijn en plannen voor woningbouw, waardoor de milieu- en waterkwaliteit risico's lopen.
Daarnaast bestaan er plannen voor extra infrastructuur, baggerspecieberging, koelwaterlozing, natuurbouw en recreatieve voorzieningen. Al deze plannen vragen om een integrale afstemming met de doelstellingen voor de kwaliteit van de ruimtelijke ordening, het milieu, het water en de ecologie in en rond het IJmeer.
- partijen op 23 april 1992 de Startnotitie ROM-IJmeer hebben vastgesteld ter voorbereiding van een Plan van Aanpak;
- een Plan van Aanpak ROM-IJmeer is opgesteld onder leiding van de Stuurgroep ROM-IJmeer, onder voorzitterschap van de provincie Noord-Holland;

- het Plan van Aanpak dient een formalisering te krijgen in deze bestuursovereenkomst.

C Uitgangspunten

Partijen beogen met de bestuursovereenkomst het volgende te bereiken:

- woningbouwlocatie IJburg wordt als een gegeven beschouwd, voortvloeiend uit nationaal en regionaal beleid, beperkt tot 660 ha en 18.000 woningen;
- goede inpassing van de woningbouwlocatie IJburg (ruimtelijk, functioneel, milieuhygiënisch) in de omgeving en goede inrichting van het woongebied zelf behoeven nadrukkelijke aandacht. Naast positieve maatregelen om de ruimtelijke en milieukwaliteiten te verbeteren worden ook maatregelen genomen om daarmee het verlies aan deze kwaliteiten ten gevolge van deze locatie te mitigeren/compenseren;
- een zoekgebied voor de berging van baggerslib in het IJmeer (nadere keus depot aan de hand van het MER);
- reservering van een railverbinding met (boven-) regionale functie door het IJmeer, bij voorkeur ondergronds in verband met de landschappelijke kwaliteiten en de waterkwaliteit; geen reservering voor een doorgaande hoofdwegverbinding (rijksweg);
- compensatie en verbetering van het ecosysteem, waarbij de actuele en potentiële waarden centraal staan;
- het recreatiekort deels opvangen binnen het plangebied (o.m. jachthavens, inrichting Diemerzeedijk). Een deel van het kort wordt opgevangen in het strategische groenproject Noordelijke Vechtstreek.

D Begrenzing gebied

Het ROM-IJmeer gebied omvat het gehele IJmeer (inclusief oevers) en het daarop aansluitende zuidelijke gedeelte van het Markermeer. Hierbij hoort een zone van ca 1 kilometer van het omringende vasteland. Vanuit het noorden met de klok mee is de begrenzing als volgt te omschrijven. Te beginnen bij De Nes (gemeente Waterland, verbindingsdijk naar Marken). Van De Nes (vluchthaven, naar Pampushaven (Muiderhoek). Vanuit Pampushaven landinwaarts tot aan de Galjootweg/Brikgweg, deze volgen tot aan de spoorlijn, deze volgend over de Hollandse Brug tot de A1, deze volgend tot de A10. Vervolgens langs de Zeeburgertunnel, door de Durgerdammer Diepolder

langs het Napoleonskanaal naar De Peereboom en De Nes.

E Partijen komen het volgende overeen

Instemming met het Plan van Aanpak ROM-IJmeer

Artikel 1

Partijen stemmen in met het Plan van Aanpak ROM-IJmeer, versie d.d. 16-4-1996, dat wat betreft de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 onderdeel uitmaakt van deze bestuursovereenkomst.

Afhandeling wettelijke procedures

Artikel 2

- 1 Partijen spannen zich ervoor in de wettelijke procedures die voor de realisering van de in het Plan van Aanpak ROM-IJmeer vermelde projecten voor de korte termijn noodzakelijk zijn, zo snel mogelijk te doorlopen.
- 2 Partijen spannen zich ervoor in de wettelijke procedures die voor de realisering van de in het Plan van Aanpak ROM-IJmeer vermelde projecten voor de middellange en lange termijn noodzakelijk zijn, te gelegener tijd met voortvarendheid te doorlopen.

Projecten

Artikel 3

Voortvloeiend uit de (hierboven) onder C vermelde uitgangspunten zijn voor de realisering van het Plan van Aanpak de volgende projecten geformuleerd, die zijn onderverdeeld in 4 gebieden.

A IJmeer

A1 Amoebe

De AMOEBE is een rekenmodel en presentatiemethode. Met deze methode zal een gekwantificeerd milieu-streefbeeld voor het IJmeer worden ontwikkeld dat afgestemd is op de te verwachten effecten van de lopende en voorgenomen maatregelen.

A2 Monitoringprogramma

Het monitoringprogramma heeft tot doel inzicht te verschaffen in de effecten van de ingrepen in het IJmeer. Het project heeft een looptijd van 10 jaar.

A3 Voorwaardenscheppende maatregelen water- en bodemkwaliteit

Deze maatregelen hebben tot doel de waterkwaliteit te verbeteren door de aanpak van enkele vervuilingsbronnen binnen het plangebied, door effectief beheer en een zorgvuldige inpassing van de ontwikkelingen in het IJmeer.

A4 Aanmelding Ramsar-gebieden

Na ondertekening van de bestuursovereenkomst zal de procedure voor de aanmelding van twee delen van het IJmeer als Wetland in gang worden gezet.

A5 Aanvulling Reglement snelle motorboten

Deze maatregel heeft tot doel de snelle watersporten te zoneren ten behoeve van rustbehoevende functies.

B Midden corridor: Amsterdam-Almere

B1 Ontwikkelingsvisie IJburg

Deze visie is bedoeld om de ontwikkelingsrichting aan te geven voor de stadsuitbreiding Amsterdam-IJburg. Hierin wordt onder meer ingegaan op de contouren, de inpassing in het IJmeer, de ruimtelijke opbouw en de ontsluiting.

B2 Onderzoeksproject Kwaliteit op locatie (incl. koelwaterproblematiek)

In dit project worden ervaringen van andere woningbouwlocaties gebruikt in het duurzaam ontwerpen van de woonwijk IJburg. Tevens wordt het effect van de koelwaterlozing op de omgeving inzichtelijk gemaakt.

B3 Locatie-onderzoek baggerspeciedepot

Er wordt een locatie-MER opgesteld om te komen tot een locatiekeuze voor een grootschalige baggerspecieberging in het IJmeer/zuidelijk deel Markermeer.

C Waterlandse kust

C1 Natuurontwikkeling

De compenserende maatregelen voor IJburg en het vigerend beleid worden gecombineerd tot kansrijke maatregelen voor natuurontwikkeling, waarbij het zwaartepunt ligt bij de Waterlandse kust.

C2 Proefproject natuurontwikkeling Waterlandse kust

Ten behoeve van de natuurontwikkelingsplannen wordt voor de Waterlandse kust een proefproject voorbereid. De resultaten zullen gebruikt worden bij de ontwikkeling van de definitieve plannen.

C3 Maatregelen jacht

De jacht voor de Waterlandse kust en zuidelijk IJmeerkust zal worden beëindigd.

D zuidelijke IJmeerkust (waaronder PEN-eiland)

D1 Sanering en inrichting Diemerzeedijk

Ter voorkoming van verspreiding van de verontreiniging wordt de ernstig vervuilde Diemerzeedijk gesaneerd en ingericht als uitloopegebied voor IJburg.

D2 Herinrichting PEN-eiland/baai

Ten behoeve van versterking van de natuur- en de recreatieve functie worden op het PEN-eiland en directe omgeving maatregelen genomen voor behoud en versterking van de natuurwaarden en ter stimulering van het recreatief gebruik.

D3 Fort Diemen e.o.

Als onderdeel van de stelling van Amsterdam wordt het karakter van de polder tussen de sluis en het PEN-eiland versterkt.

D4 Noordpolder/Rietpolder

Deze polder vervult een belangrijke ecologische verbindingfunctie tussen het IJmeer en de Vechtstreek en wordt daarom via natuurontwikkeling verbeterd.

D5 Aanvullend recreatief netwerk

Ter versterking van de recreatieve functie wordt een netwerk van fiets- en wandelpaden gerealiseerd.

D6 Ontsnippering

In dit gebied zal de versnippering van de natuur door infrastructuur, waar mogelijk, door ontsnipperingsmaatregelen worden verminderd.

Financiering

Artikel 4

De projecten zijn onderverdeeld in drie categorieën van 'hardheid':

- categorie I: partijen verplichten zich met de ondertekening van de bestuursovereenkomst tot uitvoering van deze projecten;
- categorie II: over deze projecten bestaat beleidsmatig en financieel overeenstemming; de projecten zijn opgenomen in de financiële meerjarenprogramma's en partijen spannen zich in om de benodigde financiën beschikbaar te stellen;
- categorie III: er bestaat beleidsmatige overeenstemming over de projecten. Partijen spannen zich

(op termijn) in om voldoende financiële middelen te genereren om de realisatie van de projecten mogelijk te maken.

De drie categorieën bevatten de volgende projecten:

categorie I	categorie II	categorie III
A1 amoebe	A2 monitoringprogramma	D1 inrichting Diemerzeedijk*
A2 monitoringprogramma	C1 natuurontwikkeling IJmeer (2e fase)	D2 inrichting PEN-eiland (baai-nat en baai-droog, basisinrichting)
A3 maatregelen voor de kwaliteit van water- en waterbodem	D1 sanering Diemerzeedijk (uitvoering)	D3 Fort Diemen e.o.
A4 aanmelding RAMSAR-gebieden	D2 Basisinrichting PEN-eiland	D4 Inrichting Noordpolder/Rietpolder
A5 aanvulling reglement snelle motorboten		D5 recreatief netwerk
B1 ontwikkelingsvisie IJburg		D6 ontsnippering
B2 Kwaliteit op Locatie (incl. koelwater)		
B3 locatie-MER baggerspeciedepot		
C1 natuurontwikkeling IJmeer (1e fase)		
C2 proefproject natuurontwikkeling		
C3 maatregelen jacht		
D1 sanering Diemerzeedijk (voorbereiding)		
D2 Concretiseringsstudie PEN-eiland		

* Het project 'inrichting Diemerzeedijk' bevindt zich qua planning in categorie III maar is qua hardheid te beschouwen als een categorie II-project.

Financieel aandeel per partij

In deze paragraaf worden de directe financiële verplichtingen die uit dit Plan van Aanpak voor de betrokken partners voortvloeien in beeld gebracht (het betreft de categorie I- en II-projecten en de kosten die verbonden zijn aan de organisatie van de uitvoering van het Plan van Aanpak paragraaf 5.2). De projecten A3, B3 en D1 zijn in dit overzicht buiten beschouwing gelaten, omdat de afspraken hierover buiten het ROM-kader zijn gemaakt.

De partijen stemmen in met de volgende verdeling van de kosten over de betrokken partners.

partij en totale kosten tot 2005	projecten	bedragen x f1000,-
		kosten
Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied	A2: monitoring	1.048
totale kosten: 6.538 excl. A3 en B3	A3: maatregelen	19.215
	B3: locatie-MER baggerspecie	800
	C1: natuurontwikkeling	3.750
	C2: proefproject	1.100
	D2: concr. studie PEN	40
	D2: basis inrichting PEN-eiland	600
ministerie van LNV, directie Noordwest	A2: monitoring	392
totale kosten: 5.282	C1: natuurontwikkeling	3.750
	C2: proefproject	1.100
	D2: concr. studie PEN	40
ministerie van VROM	A2: monitoring	950
totale kosten: 1.888 excl. D1	B2: kwaliteit op locatie	218
	C2: proefproject	600
	D1: sanering Diemerzeedijk	167.400
	apparaatskosten uitvoering	120
provincie Noord-Holland	A2: monitoring	658
totale kosten: 1.408	uitv. org. Plan van Aanpak	750
provincie Flevoland	A2: monitoring	30 + PM
totale kosten: 30 + PM *		
gemeente Amsterdam **	A2: monitoring	548
totale kosten: 30.633 excl. D1	B2: kwaliteit op locatie	85
	C1: natuurontwikkeling	26.000
	C2: proefproject	2.800
	D1: sanering Diemerzeedijk	20.000
	D1: inrichting Diemerzeedijk	20.000
	D2: basisinrichting PEN-eiland	1.200
gemeente Almere	A2: monitoring	169
totale kosten: 169		

* het begrote aandeel van de provincie Flevoland is f 196.000,-. Hiervan betaalt de provincie Flevoland f 30.000,- t/m 1997. De Provincie Noord-Holland en het ministerie van LNV vullen dit bedrag t/m 1997 aan met f 38.000,-.
Na dit tijdstip zal met de provincie Flevoland overlegd worden of zij op basis van de recente ontwikkelingen in relatie tot het IJmeer bereid is verder bij te dragen in het resterende deel van de kosten (f 128.000,-).

** compensatie en de daarmee verbonden financiering van natuurontwikkeling is gebonden aan de realisering van IJburg.

Organisatie

Artikel 5

De uitvoering van het Plan van Aanpak ROM-IJmeer geschiedt op de in het Plan van Aanpak omschreven wijze en volgens de daarvoor opgezette organisatiestructuur. De taken en verantwoordelijkheden van de stuurgroep, de projectgroep, het kernteam en het projectbureau zijn in het Plan van Aanpak beschreven.

Artikel 6

De Stuurgroep treedt in overleg binnen twee maanden nadat een partij de wens daartoe aan de voorzitter en de secretaris van de stuurgroep kenbaar heeft gemaakt.

Rapportage

Artikel 7

Jaarlijks zal voor alle partijen in het voorjaar een voortgangsrapportage beschikbaar zijn, waarin

tenminste de volgende onderwerpen aan de orde komen:

- Een overzicht van de besluitvormingstrajecten, die de verschillende projecten uit het Plan van Aanpak doorlopen en de mogelijkheden tot afstemming en stroomlijning van besluitvormingstrajecten onder meer in het kader van de Wet Milieubeheer;
- Het bewaken van de voortgang en kwaliteit van de projecten en het oplossen van knelpunten. Behalve de stand van zaken in de verschillende projecten en cruciale beslismomenten is tevens van belang dat de effecten van verschillende projecten jaarlijks worden beschreven. Het monitoringprogramma voorziet daarbij in een voortgangsrapportage over de aquatisch ecologische ontwikkeling.
- De resultaten van de monitoring moeten verwerkt worden. Indien nodig moeten ze leiden tot actie bij een of meerdere deelnemers. Wanneer aanpassing of herijking van het plan nodig is moet eventueel de projectorganisatie zelf actie ondernemen.
- Zorg voor de continuïteit van de middelenstroom, waaronder indienen van jaarprogramma's voor het verkrijgen van (rijks)middelen.
- Een voortschrijdend meerjarenperspectief over het meerjaren financieringsprogramma;
- Budgetbewaking met betrekking tot de uitvoering van de projecten;
- De partners melden bij het projectbureau belangrijke activiteiten of ontwikkelingen, waarbij zij zijn betrokken en waarvan kan worden aangenomen dat die gevolgen hebben voor het ROM-IJmeergebied. Een en ander kan leiden tot nadere afspraken in het bestuurlijk overleg. Zaken die leiden tot wijzigingen van de essentiële punten in de bestuursovereenkomst dienen in de voortgangsrapportage opgenomen te worden.

Evaluatie

Artikel 8

De voortgang van de uitvoering van het Plan van Aanpak ROM-IJmeer zal tenminste op de hieronder vermelde momenten worden geëvalueerd binnen de in artikel 5 genoemde organisatiestructuur, waarna de uitvoering van het Plan van Aanpak zonodig zal worden bijgesteld.

Deze momenten zijn: na ondertekening van de bestuursovereenkomst eenmaal in de vijf jaar, namelijk het jaar 2000 en 2005.

Wijziging van de omstandigheden

Artikel 9

Indien zich wijzigingen voordoen met betrekking tot beleidsinzichten, waaronder die op het gebied van

milieu, de betrokken wet- of regelgeving, de financieel-economische positie van partijen of andere omstandigheden, die wezenlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van deze bestuursovereenkomst, treedt de stuurgroep in overleg over de noodzaak tot wijziging van deze bestuursovereenkomst.

Looptijd

Artikel 10

Deze bestuursovereenkomst treedt in werking op het tijdstip van ondertekening en heeft een looptijd tot 1 januari 2005.

Publicatie

Artikel 11

Partijen zullen op korte termijn zorgdragen voor de publicatie van de bestuursovereenkomst in de Staatscourant.

Uitvoering

Artikel 12

De partijen in deze bestuursovereenkomst verplichten zich de uitvoering van dit Plan van Aanpak in goed overleg met de overige belanghebbende partijen tot stand te brengen, waaronder het Gewest Gooi en Vechtstreek, de gemeente Muiden, de gemeente Diemen, de deelraad Noord en de deelraad Zeeburg en de maatschappelijke organisaties.

Geschillen

Artikel 13

Bij geschillen met betrekking tot de bestuurs-overeenkomst worden deze ter behandeling voorgelegd aan de stuurgroep.

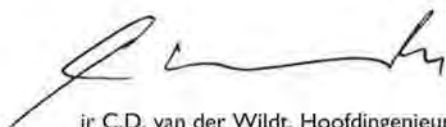
Namens de Staat der Nederlanden:

de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

mw M. de Boer

de Minister van Verkeer en Waterstaat, namens deze,

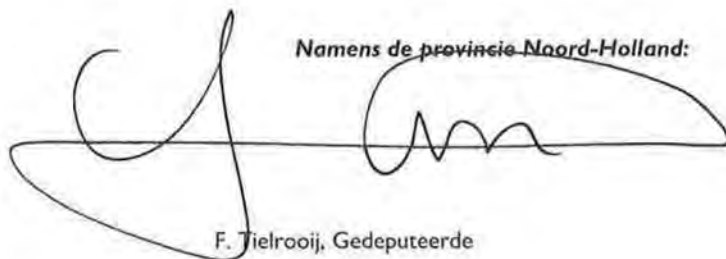
ir C.D. van der Wildt, Hoofdingenieur Directeur van de Rijkswaterstaat, Directie IJsselmeergebied

de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, namens deze,

ir A. Grijns, Directeur Noordwest

Namens de provincie Noord-Holland:

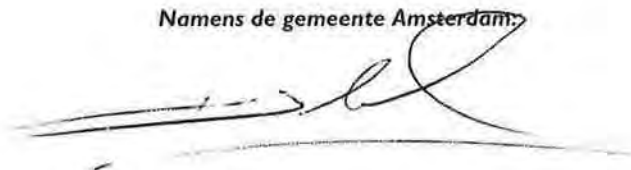
F. Tielrooij, Gedeputeerde

Namens de provincie Flevoland:

mw L.M. Bouwmeester-den Broeder, Gedeputeerde

Namens de gemeente Amsterdam:

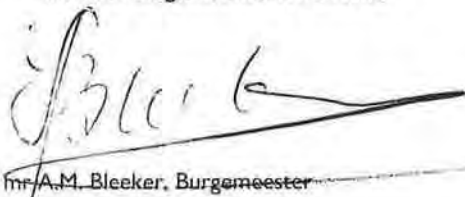
drs D.B. Stadij, Wethouder

Namens de gemeente Almere:

mr R.J.J.M. Pans, Burgemeester

Namens de gemeente Waterland:

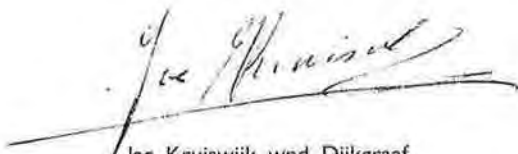
mw mr A.M. Bleeker, Burgemeester

**Namens het Zuiveringschap Amstel-
en Gooiland:**

mw dr H.M. de Boois, Voorzitter

**Namens het Hoogheemraadschap Amstel
en Vecht:**

Jac. Kruiswijk, wnd. Dijkgraaf

